

SAHİBİ

İBB adına;
Dr. Mimar Kadir Topbaş
İstanbul Büyükşehir
Belediye Başkanı

YÖNETİM

Genel Koordinatör
Mimar-Şehir Plancısı
İrfan Uzun
İBB Genel Sekreter Yrd.

Genel Yayın
Yönetmeni (Sorumlu)
Y. Mimar
M. Şimşek Deniz
KUDEB Müdürü

Yazı İşleri Müdürü
Erhan Erpamir

YAYIN

Yayın Editörü
Nimet Alkan

Görsel Tasarım
Aynur Karagöl

Fotoğraf Editörü
Dilruba Kocacıık

İstanbul Büyükşehir
Belediyesi Koruma
Uygulama ve
Denetim Müdürlüğü
(KUDEB)

Molla Hüsrev
Mahallesi
Kayserili Ahmet
Paşa Sokak No 16
Fatih İstanbul
Posta Kodu: 34134

Tel: [212] 524 44 83
Tel: [212] 455 37 53
Faks: [212] 527 44 99

BASKI-CİLT

Feza Gazetecilik A.Ş.
Baskı Tesisleri

Tel: 0212 454 14 54

14

16

45

İÇİNDEKİLER

Mimarî korumada otantiklik ve bütünleme sorunu 08

Bütünleme
"Patina"nın korunması
Otantiklik
Koruma bilimi ve laboratuvar

Ahşap Yapıda Koruma-Uygulama Metodolojisi 1 16

Çalışma konusu yapı
Malzeme Tespiti
Dönem Analizi
Hasar Tespiti
Malzeme Analizleri ve
Konservasyon Önerileri
I. Dönem Restitüsyon Projesi
II. Dönem Restitüsyon Projesi
Restorasyon Projesi

İBB (KUDEB) Müdürlüğü 38

Müdürlüğümüz Bölümleri

Denetim Bölümü Bakım-Onarım İzinleri 40

Yetki ve Yükümlülük
Bakım onarım izni
verilebilme şartları

Öneri Tescil Çalışmaları 42

Kültürel Mirasa Kaybolmadan
Sahip Çıkmak

Araştırma Laboratuvarları 44

Islak Kimya Laboratuvarı
Aletli Analiz Laboratuvarı
Petrografi Laboratuvarı
Fiziko Mekanik Laboratuvarı
Ahşap Laboratuvarı
Proje ve Laboratuvar Birimi

Ahşap Eğitim Atölyesi 60

Ahşap atölyesinde
verilen eğitimler

Taş Eğitim Atölyesi 66

Restorasyon Çalışmaları
Taş Atölyesi Eğitimleri
Bir çeşme uygulaması:
Hacı Eyüzbade Şükrü Bey Çeşmesi

Ahşap ustalığına dair... 70

Röportaj: Bir usta bir sohbet...

KUDEB Otomasyon Bölümü 72	UNESCO İstanbul Çalışmaları 2009 82
BinlerceYıllık Kültür Mirası Sayısal Arşive Geçiyor	UNESCO Heyeti 2009 çalışması KUDEB'de yapıldı
KUDEB'in Çalışmalarına Uzmanların Bakışı 74	Bir Sunum 83
Konularında Yetkin Olan Bilim İnsanları ve İlimiz İlgili Kurum Yöneticilerince Yapılan Değerlendirmeler...	Kaybolan Değerlerimizden: 84
Semt Sakinleri Memnun 79	Turgut Cansever ve Kimliği Basında çıkan haberler...
Sent Sakinleri KUDEB Gönüllüsü Olmak İstiyor...	Kültür-Sanat 86
	İstanbul Panorama 1453 Tarih Müzesi

HAKEM KURULU

Prof. Dr. Zeynep Ahunbay
Prof. Dr. Erol Gürdal
Prof. Dr. Ahmet Ersen
Prof. Dr. Nur Akın
Prof. Dr. Hasan Böke
Prof. Dr. Mustafa Erdoğan
Doç. Dr. Yegan Kahya
Doç. Dr. Ahmet Güleç
Doç. Dr. Gülsün Tanyeli
Y. Doç. Dr. Ahmet Vefa Çobanoğlu
Y. Doç. Dr. Namık Aysal
Y. Mimar M. Şimşek Deniz
Rest. Y. Mimar Burçin Altınsay
Kimya Müh. Güven Gökçe
Kimya Müh. Nimet Alkan
Uzm. Rest. Konservatör Gülseren Dikilitaş

KATKIDA BULUNANLAR

A. Turan Sepetçi Fatih Özbaş
Alidost Ertuğrul Feyza Köse
Banu Öksüz Gökçen Tokgönül
Betül Gündüz Harika Kabadayı
Burcu Başaran İlkay Şen Akıncı
Burçin Beştav Mehmet Ulusoy
Çiğdem Köroğlu M. Okay Şahin
Demet Sürücü Mustafa Eruş
Eshabil Bülbül M. Fatih Ekinci
Ergün Çağırın N. Papatya Seçkin
Fatih Kocaişık Savaş Özdemir

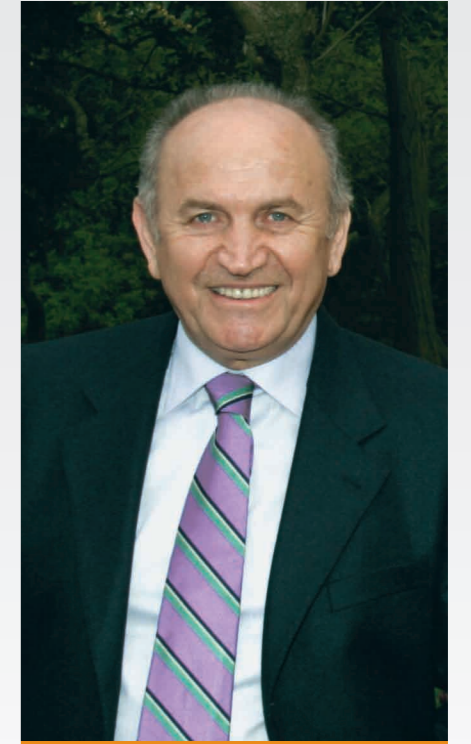
Bilgi paylaşımı için...

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, KUDEB Müdürlüğümüz bünyesinde yaklaşık 2 yıldır faaliyet gösteren malzeme ve konservasyon laboratuvarımız her geçen gün gelişmekte olan teknik donanımı ve konusunda uzman personel ve danışmanlarıyla çalışmaktadır. KUDEB laboratuvarı geçen süre içerisinde başta İstanbul olmak üzere ülkemizin değişik köşeleri hatta yurt dışındaki Türk eserleri de olmak üzere 100'ü aşkın yapı için malzeme ve konservasyon raporları hazırlamıştır. Malzeme ve Konservasyon laboratuvarımız yeni kurulmasına rağmen gerek teknik personel ve teknik ekipman gerekse hazırlanan raporların yeterliliği açısından yurt dışındaki malzeme laboratuvarlarıyla yarışabilir düzeye gelmektedir.

İBB KUDEB Müdürlüğümüz yasayla belirtilen bakım onarım izinleri düzenleme ve denetleme çalışmalarının dışında eski eser konservasyonu ve restorasyonu konularında çalışan ahşap ve taş ustası ile diğer teknik personelin yetişmesi için teorik eğitim ve uygulamalı eğitim programları düzenlemektedir. Eğitim faaliyetlerine paralel olarak bu konularda gerekli temel yayınları da yapmaktadır. Kudeb müdürlüğümüz son olarak konservasyon - restorasyon sahalarında çalışan farklı disiplinlerden konusunda yetkin kişilerin bilgi ve birikimlerini paylaşabileceği akademik yönü yüksek süreli bir dergi çalışmasına başlamıştır. Dergimizin konusunda uzman akademisyenlerin rehberliğinde yayın hayatını sürdürmesi düşünülmektedir.

Koruma sahası günümüzde artık mimarlık dışında farklı disiplinlerin bir arada çalıştığı ve çözümler ürettiği bir bilim dalı haline gelmiştir. Konservasyon dergimizin ülkemizde bu konularda çalışan ilgili kurum, kuruluş ve kişilerin teknik bilgi, tecrübelerini paylaşmasına ve teknik düzeyin gelişmesine yardımcı olmasını temenni ederim.

Kadir Topbaş
İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı

Editörden

Başlamak ve Başarabilmek....

İBB KUDEB müdürlüğü bünyesinde kurulmuş olan Restorasyon ve Konservasyon laboratuvarı kurulduğu günden beri nitelikli araç ve gereç donanımı, konularında uzman teknik personeliyle ülkemizdeki malzeme konusunda çalışan yetkin laboratuvarlardan biri olmak hedefiyle çalışmalarını sürdürmektedir. Ülkemizdeki eski eser konusundaki bilgi ve bilinç eksikliği düşünüldüğünde eski eser niteliğini kazanmış anıtsal ve sivil mimarî örneklerini korumak, kayıpları en aza indirmek yanında form otantikliğini kaybetmeden, koruma duyarlılığını geliştirmek ve bu bilinci geniş kitlelerle paylaşmak amaçlanmaktadır. Bu konularda yıllardır kıymetli çalışmalar yürüten, konservasyon çalışmalarının analiz ve uygulama öncülüğünü yapan T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul Restorasyon ve Konservasyon Merkezi Laboratuvarı ve uzmanlarını, üniversitelerimizdeki öğretim üyelerini burada

“Birleşmek başlangıçtır, birliği sürdürmek gelişmedir, birlikte çalışmak başandır.” (H. Ford)

anmak ve onlara teşekkür etmek istiyorum.

İBB KUDEB müdürlüğü bünyesinde çalışmalarını devam ettirmekte olan konservasyon ve restorasyon laboratuvarı, ahşap ve taş eğitim atölyeleri ile İlçe Belediyeleri KUDEB personelinin eğitimi programını izleyerek önce ülke düzeyinde sonra da uluslararası olabilecek bir hakemli dergi çıkarma gerekliliğini duyduk.

Üç aylık süreli ve hakemli bilimsel bir yayın olarak çıkarılmayı planladığımız dergimizin bu ilk sayısında önce kendimizi sizlere tanıtalım ve İBB KUDEB’in bölümlerini ve her bir bölümün neler yapabildiğini anlatalım istedik.

Önümüzdeki sayılarda koruma, restorasyon sahalarında

çalışan farklı disiplinlerdeki uzmanların taş, sıva, harç gibi temel yapı malzemeleri ile ahşap inşaat malzeme ve gereçleri ile duvar resimleri ve kalem işleri gibi temelden çatıya kadar bütün bu yapı elemanlarının elde edilmiş aşamasından, yapıda kullanılmasına, kullanılan yapı malzemelerinin korunması, temizliği, onarımı ve sağlamlaştırılarak ömrünü uzatabilme konularında çalışan uzmanların çalışmalarını ve bu bilgileri ortak bilim dili ve disiplini içinde toplamak, birleştirmek ve her uzmanlık grubunun araştırma sonucunu yapacağımız sunum ve sempozyumların yanında bu sayfalarla da sizlerle paylaşmayı arzu ediyor ve ilgili makalelerinizi bekliyoruz.

Genç bilim insanlarının tanınması, yüreklendirilmesi, deneyimli öğretim üyelerinin ve uygulamacıların birikimlerinin değerlendirilmesi ümidiyle.

nimet alkan

Süreli Yayınlarımıza Başlarken...

KUDEB Müdürlüğümüz koruma bilincinin artması ve bilgi paylaşımı açısından son dönemde yayın çalışmalarına hız verdi.

Eski eserde “Bakım-Onarım İzinleri” ve “Geleneksel Ahşap Yapı Uygulamaları” kitabı 6000 adet basıldı ve Türkiye’de konuyla ilgili 600’den fazla kuruma gönderildi. Şimdi de 3 ayda bir süreli olarak yayınlamayı düşündüğümüz akademik ve bilimsel yönü ağırlıklı, hakemli dergi çalışmasıyla karşınızdayız.

Hakemli dergi çalışmamız ülkemizdeki ilgili mesleki disiplinlerde çalışan herkese ve kuruma açık olacak ve makale çalışmaları değerlendirilecektir. Çalışmalar, uzmanlarından oluşacak bir hakem ve yayın kurulunda değerlendirilerek, yayını sağlanacaktır.

Yayın çalışmaları kapsamında, Geleneksel Taş İşçiliği Uygulamaları ve kayıp çeşmelerle ilgili hazırlıklarımız devam etmektedir.

Kurumumuz adına, dergi çalışmalarımızda emeği geçen ve kıymetli hocalarımızdan oluşan hakem kurulu-na, personelimize ve röportajlarında KUDEB hakkında cesaret verici, bizi heyecanlandıran , yönlendiren ve motive eden görüşler beyan eden büyüklerimize ve çalışma arkadaşlarımıza teşekkürü bir borç biliyorum.

En derin sevgi ve hürmetlerimizle.

Y. Mimar M. Şimşek Deniz
İBB Koruma Uygulama ve Denetim Müdürü

Mimarî korumada otantiklik ve bütünleme sorunu

PROF. DR. AHMET ERSEN*
ALİDOST ERTUĞRUL ARŞİVİ

Herhangi bir sanat objesi taşınır veya taşınmaz olsun form, malzeme ve işçilik, konstrüksiyondan taşınmazlarda ise bunlara ek olarak işlevi ve kent dokusundaki konumu ile otantikleşmektedir.

Konservasyon objenin mevcut haliyle, bulunduğu korunmuşluk durumu stabilize edilerek, fiziksel olarak korunması ve daha ileri bozulmanın hızının kontrolü veya durdurulmasıdır.

Çağdaş konservasyon teorileri objelerin tarihî belge veya estetik değer olarak yaşları ve kullanılma değerlerini de göz önüne alarak maksimum oranda özgün malzemenin, yerinde "in situ" olarak korunmasını esas almıştır. Türkiye'de bu kavramların ne yazık ki koruma pratiğine girmediğini ve zaman zaman yasa eliyle veya yasa dışı yollardan gayrimenkul eski eserlerin yıkılarak yeniden yapıldıkları görülmektedir. "Yıkamak" değil konservasyonla, "medeniyetle" bile bağlantılı bir eylem değildir. Yıkılan yapıların pek çoğu onarım veya kısmî rekonstrüksiyon ve bütünlemelerle daha uzun seneler korunabilecekken, işin kolay, kısa süreli olması ve strüktürün betonarmeye dönüştürülmesi için acımadan yok edilmiştir. Yıkım öncesinde yeterli belgeleme, örnek toplama ve sökülme envanteri yapılmamış olduğundan, yetersiz restorasyon projeleriyle özgün ile hiçbir ilgisi olmayan bazen yalnızca cepheleri korunmuş, bazen cepheleri de korunmamış garip yeni

yapılar ortaya çıkmıştır.

Mimarîde malzemeler işçilikle biçimlenerek bir araya gelmekte ve form, renk, dokuları ışık - gölge etkileri ile etkimekte ve mimarî elemanların formları bir araya gelerek mekân ve strüktürleri oluşturmaktadır.

Taşınır objeler müzelerde veya

kontrollü iç iklimi olan mekânlarda korunabilirken mimarî ile bütünleşik rölyef, heykel, cephe elemanı gibi objelerin ve yapıların her birinin kendine özgü bir bozulma ortamı vardır. Ayrıca yapı ve objelerin ilk yapımından kaynaklanan hatalara bağlı iç nedenli bozulma süreçleri de bütün bunlara ek ola-

Fatih- Karakadı sokak 2002 ada 25 parselde yer alan özgün hali ahşap olan yapıda çelik-betonarme malzemeyle rekonstrüksiyon uygulaması

Topkapı Kara Ahmet Paşa Cami çevresinde yer alan betonarme taşıyıcı rekonstrüksiyon uygulamasına bir başka örnek

rak var olabilmektedir. Bu bağlamda objelerin gerek korunmuşluk durumuna, gerek yapının yaşı, estetik ve tarihî belge değerlerine bağlı olarak farklı derecelerde bütünleme yapılması söz konusudur.

Bütünleme

Malzeme bozulmaları, yüzey erozyonları, parça kopmaları, form eksilmeleri mimarî korumada estetik bütünlük aranan yapılarda görsellik açısından sorun yaratmaktadır. Ancak bütünleme ne ölçüde yapılacaktır, bütünlemede durmanın sınırları nerededir?

Bütünleme "re-integration" eksik kısımların, özgün parçaların bir araya getirilmesi, eksik kısımların tekrarlayan formların, replikasyonu veya gerçek belgelere dayanan reproduksiyonlarla yapılmaktadır. "Reinstatement" objeyi ilk ve özgün haline dönüştürme, "Compensation" eksik kısımları belirli bir oranda telafi etme anlamında kullanılan mimarî koruma terimleridir ve farklı tarihsel gelişimi olan kuramsal yaklaşımları içermektedirler. Bu bağlamda ne oranda bütünleme yapılabileceği konusu hep tartışmalı olmuştur.

Malzeme bozulmalarının yüzey erozyonu ve parça kopmaları aşamasından öteye giderek strüktür durumunda strüktürün onarımındaki özgün form, malzeme ve tekniklerin korunması veya bunların yetersiz kalmaları durumunda modern malzeme ve tekniklerin yardımcı olmak üzere kullanılmaları da modern koruma kuramında kabul görmüş bir yaklaşımdır.

Cesare Brandi "Estetik bütünlük" ve objenin "potansiyel bütünlüğü" nün sağlanması konusunda korunacak nesnenin form, özgün bünye yapısı, tarihî belge niteliği özelliklerinin de korunmasını ünlü koruma kuramcısı kitabı "Teoria del Restauro" da anlatmaktadır.¹ Brandi bir objenin patina, yüzey erozyonu, kısmî kayıplar da olsa potansiyel bütünlüğü olduğu ve gözlemleyenini onu algıla-

Bir 19.yy sonu kapısının otantikliği korunarak, çürüyen kısımların onarılması

yabildiği sürece herhangi müdahale yapılmaması gerektiğini belirtirken aslında belirli bir aşamadan sonra minimum da olsa bir müdahalenin söz konusu olabileceğini satır aralarında anlatmaktadır. Bu yaklaşım Brandi tarafından 1930-1963 arasında aşamalı olarak geliştirilmiş ve sıfır bütünleme ve yalnızca otantik olanı koruma ilkeli Ruskinci görüşe, farklı bir açıdan bakarak çağdaş konservasyon ve restorasyon ilkelerinin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Brandi'nin teorileri sanat objelerinin konservasyon ve restorasyonlarında yol göstericidir. Buna karşın kullanılan ve yaşayan yakın dönem mimarî mirasında temel ilkelerinden vazgeçilmemekle birlikte bütünüyle uygulanabilir değildir. Örneğin "lacunea" yani boşlukların ve eksik kısımların doldurulmaması veya bütünlenmemesi resim, heykel, rölyef restorasyonları için her zaman en doğru ilkedir. Ancak, kullanılan yapılarda, sokak silüetlerinde yapı cephe elemanlarında formların yumuşaması, erimesi ve söz konusu

formların anlaşılabilir hale gelmesi durumunda replikasyonların yapılması belirli sınırlarla da olsa kabul edilebilmektedir.

Çünkü mimarî korumada objenin sunulması, bakan kişi tarafından algılanması ve yorumlanması da gerekmektedir. Bu kavram yapıyı izleyen kişinin gördüklerini anlayabilmesi, yapının tarihselliği yoluyla döneminin tarihî, sosyal, ekonomik ve estetik ortamından çıkarımlar yapabilmesi için gerekmektedir. Yani bütünlemedeki sınır, yakın dönem yapılarında yapının okunabilirliğinin anlaşılmasıdır ve estetik bütünlüğü de kapsamaktadır. Bu da yapının tarihî belge değeriyle ve tarihselliğiyle ki bunlar yaşlanma, yüzey patinaları, form, malzeme ve strüktür otantikliğidir, tümünün "estetik bütünlükle" dengesinin kurulmasıdır.

Bütünlemelerde hipotetik yaklaşımlar artık çağdaş restorasyon ilkelerinin dışında kalmıştır. Analoji yöntemiyle benzeri çağdaş yapılardan formların ödünç alınması bile her zaman doğru ve güvenilir bir yöntem değildir. Cephe bezeme biçim kalıplarının yarı seri üretime yöneldiği 19. yy. sonu, 20. yy. başı yapılarında bile bazen analogik değerlendirmelerde "sahtecilik" tehlikesi olmaktadır. Mimarî koruma bütün dönem eklerini, onarımlarını veya dekoratif katmanların tümünü "tarihsel otantiklik" kavramı altına almaktadır. Bu bağlamda seçmeci ayıklamaçılık, "üslup bütünlüğü" oluşturma gibi 19. yy. anlayışları artık terk edilmiştir.

Yüzey erozyonu, parça kopmaları ve malzeme bozulmalarının ileri aşamaları yapının sunduğu tarihsel mesajı engellendiğinde veya strüktür bozulmaları başladığında kuramın pratiğe uygulanması güçleşmektedir, ama imkânsız değildir. Ancak bütünlemedeki sınırlar sanat objelerinde ve taşınır objelerden farklı ve daha fazla olmakla birlikte, kendi içinde yapının yaşına ve korunmuşluk durumuna göre değişmektedir. Örneğin arkeolojik alanlarda

* İ.T.Ü. MİMARLIK FAKÜLTESİ, RESTORASYON ANABİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ/MİMARLIK FAKÜLTESİ, MİMARİ KORUMA LABORATUVARI
*İBB, KUDEB

(Üstte) Özgün parçalarının minimum yeni malzemeyle biraraya getirildiği anastylosis uygulaması (Bergama)

(Sol yanda) özgün olmayan malzeme ve formda anastylosis uygulaması (Efes)

yalnızca “Anastylosis” sözkonusudur. “Anastylosis” in bütünleme ilkelere mimarî restorasyondan farklıdır ve özgün fragmanların minimum arazmalzeme ile bir araya getirilmeleri yoluyla antik yapıların veya kentlerin okunabilirliğini bir miktar daha aktarabilme amacını taşımaktadır.

Ortaçağ yapılarında strüktürel sağlamlaştırma ve harabe stabilizasyonu, 16. yy. ve ötesi için kısmî sınırlı bütünlemeler düşünülmelidir. 19. yy. sonu 20. yy. başı yapılarında tekrarlayan formlar ve tipolojik çalışmaların yapılacağı yapı stoğu arttığından bütünleme daha rahat yapılabilir. ² Modern mimarlık örneklerinin korunmasında, erken modern malzemeler artık üretilmediğinden ve bazı detay çözümlerinin hatalı oluşundan, işlev değişikliklerinden, teknolojik yenilenmelerin getirmiş olduğu yeni tesisat gereksinimlerinden ötürü müdahale dereceleri daha da artmaktadır.

Malzeme yüzeylerinin iklimsel bozulma ortamında yaşlanmaları fiziksel, fiziko-kimyasal, mekanik ve

biyolojik bozulma süreçleri sonucunda görülür. Yüzey patinası ki bu kavram yüzey kirliliğinden veya taş yüzeylerdeki taş hastalıklarından ayrılmalıdır, yapıya bir “yaşamışlık, zamana şahit olmuşluk” dokusu kazandırmakta, yapı “aurası”yla tarihsel bir mesajı iletmektedir. Arkeolojik alanlardaki ve harabelerdeki objelerin yüzey temizliklerinin aşırı derecede yapılması, eksik kısımlarının bütünlenmesi söz konusu bile değildir.

“Patina”nın korunması

“Patina” kavramı 17. yüzyıldan bu yana malzeme yüzeylerinin iklimsel bozulma ortamında makul ölçüde renk ve dokusunun değişmesi ve yaşlanması anlamında kullanılmıştır. Ruskin, Riegel ve Brandi zaman tersine çevrilemeyeceğinden yüzey bozulması ve patina temizlik yoluyla yok edilmemelidir derken, günümüzdeki aşırı hava kirliliği nedeniyle kalkerli taşların alçıtaşına dönüşerek ve giderek çözünerek yıkanmaları veya kabuklanarak, kavlanaarak yok

olmaları söz konusu değildir. ³ Okunamayacak kadar yumuşamış ve kaybolmuş formların oluşturduğu bir 19. yy. taş yapısının cephesi bugün kentsel tarihî sitlerde sokak silüeti içinde ne kadar anlamlıdır?

Bu tür yorumları düşünmek doğru olmakla birlikte mimarî koruma eğitimi almamış bir mimarın elinde bütünüyle yenilemeye varan bir müdahaleyi de bulabildiğinden tehlikeli ve sakıncalıdır.

Cesare Brandi’nin kuramında tarihsellik tanımlanırken sanatçının veya mimarın eserini “yaratma süreci” eserin yapıldığı tarihten günümüze kadar geçmiş olan süre ve objeleri inceleyen “anlama, algılama” süreci olarak bölümlere ayırmıştır. Aşırı yenileme bu bağlantılı süreçlerin bağlarını koparmakta, tümünden yenileme ise mesajın kendini ortadan kaldırmaktadır.

20. yüzyılın ilk çeyreğinden başlayarak Camillo Boito (1836-1914) Gustavo Giovannoni (1873-1947), Cesare Brandi (1906-1988) tarafından oluşturulan ve kurulan

modern konservasyon ve restorasyon teorileri E. Emmanuelle Viollet Le Duc’e (1814-79) ait olan “stilistik rekonpozisyon” (üslup birliği) ve bunun antitezi olan John Ruskin (1819-1900) anti-restorasyon “konservasyon / koruma” hareketinin sentezidir.

Bu iki zıt düşünceli kişi, yapıların müdahale öncesinde incelenmesi, analitik rölöve yapılması, özgün malzemelerin ve yapım tekniklerinin anlaşılması, müdahale öncesinde ve sonrasında çizimle belgeleme yapılması konusunda hemfikirdirler. Viollet Le Duc’ün replikasyon, yeniden yapma, hipotetik re-integrasyon ve rekonstrüksiyon görüşü artık tümüyle terk edilmiş ve bu 1964 Venedik tüzüğünde kesinlikle vurgulanmıştır. Anti-restorasyon düşüncesi de konservasyon kuramının düzenli ve periyodik bakımın, minimum müdahale ve maksimum oranda orijinal malzemenin korunması ilkelerini ka-

lıcı olarak bırakırken “hiç bütünleme yapmama” anlayışını kalıcı olarak bırakamamıştır.

Ruskin “The Seven Lamps Of Architecture (1848) adlı kitabında” tarihî yapının zenginliği bezemeli taşları, altınları değil yaşıdır” derken Wells Katedrali, Notre Dame, San Marco gibi anıtsal yapılardan söz ediyordu. Ruskin mimarî kültür mirasını “mimarî” (anıt) ve günlük ihtiyaçları karşılayacak yapılar olarak ikiye ayırmıştı ve anti-restorasyon kuramı yalnızca anıt yapılar içindi. Yine de o yıllarda geleneksel konutların, kentsel ve kırsal alanlardaki daha basit yapıların korunmasına değinen ilk kişidir. Ruskin “Restorasyon bir yapının başına gelebilecek en büyük felakettir.”

“Restorasyon baştan başa bir yalandır.” ⁴ derken Viollet Le Duc, Dictionnaire raisonné de “Bir yapının restorasyonu bakım onarım veya yeniden inşa değil aslında ta-

rihte hiçbir zaman var olmadığı kadar bütünlük içinde sunulmasıdır.” ⁵ diyerek tamamen zıt bir düşünceyi ortaya koymuştur. Viollet Le Duc eksik kısımların yapıyı tasarlayan sanatçının tasarım eğilimlerini ve yapının ruhunu zedelediğini bu nedenle de esaslı bir restorasyonla bu zafiyetin giderilmesi gerektiğini savunuyordu. Eksik eski formların imitasyonunda formların gerisindeki düşünceye ve tasarım ilkelerine gidilmesi ve restoratörün yapının mimarıyla bütünleşme ilkesi restoratörü bir yeni tasarım sürecinin içine çekiyordu. Oysa bu restorasyon anlayışına karşı düşünce restoratör mimar bir tasarımcı değil, analitik düşünebilen araştırmacı bir bilim adamı olmalıdır ve kendinden yapıya bütünleme anlamında hiçbir yorum katmamalıdır” demektedir. ⁶

20. yüzyılın başlarında “restorasyon” un tanımı tam ve evrensel olarak yapılamamıştı. Her iki

Özgün form, strüktür, zaman içinde oluşmuş kent dokusu patina (Floransa- İtalya)

zıt yaklaşımın sentezi ilk kez 1904'de Madrid'de toplanan uluslararası mimarlar kongresinde İtalyan mimar ve kuramcısı Camillo Boito tarafından kurgulanan ve bu kongrenin sonuç bildirgesinde anıtlar "yaşayan" ve "ölü" anıtlar olarak ikiye ayrılıyor; arkeolojik alanlar ve harabeler "ölü anıtlar" sınıfına alındıklarından bunlarda bütünleme yapılmaması ilkesi kabul ediliyordu. Madrid kongresinde henüz "stilistik rekonstrüksiyon" (üslup bütünlüğü) temelli olarak reddedilmemiştir. 1931 yılında yürürlüğe giren "Carta Del Restauro Italiana" (İtalyan Restorasyon Tüzüğü) modern restorasyon ilkelerinin oluştuğu ilk evredir. İtalyan restorasyon tüzüğüne yapılar üslup olarak değil, gözlemlenen formlar olarak bakılmaktadır, bu formlar farklı dönemlere ve farklı üsluplara ait olabilirler. Ancak korumada tümüne eşit derecede saygı gösterilmelidir. Bu evrede "üslup birliği" yenileme, estetikleştirme gibi kavramlar artık tümüyle reddedilmiştir.

Bütünlemelere yapının okunabilirliğinin artırılması veya strüktürel sağlamlaştırılmasındaki gereklilik gibi nedenlerle ve yapının yaşına bağlı olarak değişen sınırlarda izin verilmektedir. Restorasyonda bütünlenen kısımların gerek belgeleme yoluyla, gerekse yerinde stilize formlarla özgün kısımlardan ayırt edilebilecek şekilde yapılması ilkesi de kesinleşmiştir.

Bu düşünce ilk kez Roma'da Titus zafer takının restorasyonunda (1823) Gisors ve Valadier tarafından uygulanmış, daha sonra İngiltere de Society for the Protection of Ancient Buildings (S.P.A.B) manifestosunda yayınlanarak restorasyon ilkeleri

Yenikapı Mevlevihanesi muvakkithane ve sebil kısmından yok olan bölümün eski belge ve fotoğraflara göre rekonstrüksiyonu

ine alınmıştır. Ancak o dönemde "dürüst onarımlar" (honest repairs) adı altında yapılan bütünlemelerde özgün malzemeyle zıt renk ve dokudaki malzemelerle veya farklı malzemelerle yapılan bütünlemeler de uygulamalarda görülüyordu. İtalya'da ise aynı malzemelerle stilize formu veya yalın bütünleme örnekleri de görülmekteydi. Bütünlenen bölümlere tarih belirten plaket

konulması da önerilmekteydi. Günümüzde belgeleme teknikleri gelişmiş olduğundan bu anlayış değişmiştir. Bütünlenen kısımların estetik bütünlük amacıyla yerinde korunma uyum içinde olması, fakat farklı doku ile bütünlenen kısımların vurgulanması, bütünlenen kısmın uzaktan algılanmaması ancak yakından incelendiğinde fark edilebilmesi gibi bir estetik anlayış benimsenmiştir.

Anıtların konservasyon ve restorasyonu için uluslararası tüzük (ICOMOS Venedik Tüzüğü) 1964'de bütünlenen kısımların mevcut kısımlarla uyum içinde olması, ancak özgün kısımlardan ayırt edilebilecek şekilde olması ilkesini kesinleştirirken günümüzdeki bütünleme anlayışının temelini atmaktaydı.

Günümüzde bütünleme ICOMOS'un bölgesel komiteleri tarafından korunan kültür mirasının niteliğine göre sınırlandırılmakta ve ilkeleri belirlenmektedir. ICOMOS Avusturya ve Burra tüzüğü⁷ ICOMOS için "Getty Conservation Institute, "China Principles" bu yaklaşıma örneklerdir.⁸

Otantiklik

Zayıf ve kısa ömürlü malzemelerle inşa edilmiş kültür mirasında örneğin kerpiç ve ahşap yapılarda özgün malzeme, işçilik ve yapım teknikleriyle özgün formların periyodik olarak yenilenmesi ve "tekrarlayan tarihsel otantiklik" kavramı bütünlemede bu tür kültür mirasları için yeni yeni kabul edilmektedir. Bu kavramlar ilk kez 1994 Bergen ve Nara Konferanslarında dünya "kültür mirası ve otantiklik" üzerinde uluslararası düzeydeki tartışmalarda ortaya atılmıştır.

"Otantiklik" veya özgünlük mimarî korumada en önemli ve

Edirne II. Beyazid Külliyesi'nde aşırı plastik onarım uygulaması sonucunda yapının patina ve yaş değerinin kaybolması

koruma ilkelerini en çok belirleyen ölçüt olmuştur. Çünkü özgün olanın yok edilerek, tahrif edilmiş biçimde replikasyonunun yapılması, hatta bu sırada malzeme ve yapım tekniklerinin de değiştirilmesinin "koruma" ile hiçbir ilgisi yoktur. Otantik mimarlık, toplum tarihinin incelenmesi ve yazılması için tahrif edilmemiş gerçek ve inandırıcı bir belge kaynağıdır, ve edebiyat, müzik ile birlikte millî hafızayı meydana getirmektedir.

Çağdaş koruma ilkeleri anıtların ve sitlerin malzeme ve yapım tekniği otantikliğiyle korunması yönünde biçimlenmiştir. Ruskin'le başlayan özgün olanın elden gelen bütün çabaların sarf edilerek korunması anlayışı, kentsel tarihî sitlerdeki mütevazı boyutlu konutlara kadar inmiştir. Özellikle dünya kültür mirası listesinde yer alan anıtların ve sitlerin kesinlikle otantikliğin beş ölçütüyle birlikte korunmaları, bu bağlamda yapıların "otantik ruhlarının" ve tarihten günümüze taşıdıkları mesajlarının fiziksel formların arka-

sındaki manevî kültür mirasının da otantikliğiyle korunması gibi ilkeler eklenmiştir.⁹

Viollet Le Duc otantikliği tanımlayan ölçütlerde üslup, form, strüktür ve malzemeyi temel alıyordu. Ancak malzemenin veya objenin yaşı bu ölçütlerin içinde yoktu. Yıllar sonra Cesare Brandi tarafından konservasyonda özgün malzemenin korunması ilkesinin ön plana çıkarılması aslında yeni bir buluş olmayıp John Ruskin ve onu izleyenlerin ilkelerinin farklı bir formülasyonla ortaya konulmasından başka bir yaklaşım değildi. Ancak, çağdaş anlamda restorasyonun müdahale sınırları, ilkeleri ve estetiğini tanımlıyordu.

Günümüzde her iki düşünce okulundan gelen koruma anlayışları olmakla birlikte her ikisinde de özgün olanın veya özgün kısımların kesinlikle korunması ilkesi geçerlidir. Fark özgün bünyenin ne kadar yıpranmış olursa olsun korunması veya bir miktar bütünleme yapılarak korunulmasıdır. Korumadaki

tarihî belge veya estetik ölçütlerinden hangisinin ağırlıklı ve öncelikli olacağı yönündedir.

Form, özgün bünye (original fabric) ve işlevin birlikte korunması, anlayışı özgün malzeme ve strüktürün bozulma nedenlerinin, bozulma ortamı ve süreçlerinin teşhisi ve bunların tedavisi için her türlü bilimsel araştırma ve uygulamayı "koruma bilimi" kapsamında disiplinlerarası çalışmalarla yapmaktadır. Bu koruma anlayışı özgün bünyenin korunması ve formlardaki yumuşama, bozulmaların bu amaçla ikinci planda bırakılması, maksimum oranda özgün olan kısımların korunması ilkesine dayanmaktadır. İşlev otantikliğinin vurgulanışı korunan yapının arkasındaki manevî ve soyut kültürün araştırılmasını ve korunmasını amaçlamaktadır. Örneğin; Dünya Kültür Mirası listesinde yer alan Süleymaniye Camii külliyesi ve çevresinde gelişmiş olan Osmanlı mahallesinin ahşap konut dokusunun, hamam, mescit ve diğer yapılarının

Süleymaniye, Kayserili Ahmetpaşa Sokağı, 569ada 13 parselde yer alan ahşap yapının eski hali ve uygulama sonrası fotoğrafları

yanı sıra da (kalan sivil mimarî örnekleri 19. yy. sonu, 20 yy. başına ait olduğundan) 19. yüzyılın kültürel, dinî, tasavvufî, folklorik, ekonomik ve sosyal yapısının yani “medeniyetinin” araştırılması, anlaşılması ve korunması da gerekmektedir.

“Özgün bünyenin” korunması ve yok olanın yeniden yapılmaması düşüncesi zaman zaman tepki görmüştür, örneğin Paolo Marconi ve onu izleyenler tarihsel formların, geleneksel malzeme ve yapım tekniklerinin işçiliklerin kullanılması yoluyla “özgünün replikasyonu” düşüncesini, ortaya atmıştır.¹⁰

Bu düşünce sonuçları zor kontrol edilebilen bir hipotetik yenileme ve yeniden inşaya yol açabileceğinden temkinle ele alınmalı ve genelgeçer koruma pratiği yapılmamalı, ancak bütünüyle de reddedilmemelidir. Kentsel tarihî sitlerdeki yok olmuş yapıların yeniden inşaları gerçek ve otantik belgelere dayanarak, özgün yerinde ,özgün malzeme ve taşıyıcı sistemleriyle yeniden inşa ilkesi göz ardı edilmeden düşünebilecek bir yaklaşımdır. Burada dikkat edilmesi gereken husus, replikasyonlarda otantikliğin bütün ölçütlerine dikkat edilmiş olmasıdır.

Eksik veya malzemesi bozulmuş kısımların değiştirilmesi durumunda iki farklı yaklaşım vardır. Bunlardan ilki özgün olanın form, malzeme ve strüktürünün replikasyonunun yapılmasıdır. İkincisi bütünlenecek olan özgüne ağırlık vererek, bütünlenen kısmın müm-

kün olduğunca yapılmamasıdır.

Bu iki yaklaşım aslında birbirinin zıddı olan yaklaşımlar olmayıp yapının yaşı, korunmuşluk durumu, estetik ve tarihî belge değeri, işlevi gibi çoklu ölçütlere göre her seferinde yeniden değerlendirilerek başvurulacak koruma anlayışlarıdır.

Koruma bilimi ve laboratuvar

Bütünlenecek malzemenin, özgün malzemenin fiziksel ve mekanik özellikleriyle uyumlu olması ve uzun vadede ayrı çalışma, kimyasal korozyon veya kimyasal kaynaklı genleşme gibi sorunlara yol açmaması gerekmektedir. Koruma bilimi ve koruma laboratuvarları bu amaca hizmet etmek için çalışmaktadır. Koruma biliminin amacı bütünlenecek objenin formunun veya form katmanlarının, tarihsel ek ve onarımlarının sanat tarihi açısından anlaşılmasını izleyerek özgün kısımlardaki malzemelerin, yapım tekniklerinin ve strüktürlerin karakterizasyonudur. Ayrıca bozulmanın morfolojisi ve nedenlerinin teşhisi, özgün kısmın

stabilizasyonu ve konsolidasyonu için gerekli malzeme, teknik ve müdahale yöntemlerinin saptanması için zorunludur. Son aşama bütünlenede kullanılacak malzemelerin tasarımı, seçimi bunların özgün malzemelerle fiziksel ve mekanik özellikler açısından uyumlarının ve performanslarının araştırılmasıdır. Bütünlenecek kısımların geleneksel el aletleri ve işçiliklerle gerçekleştirilebilmesi için söz konusu zenaatların canlandırılması ve zenaatkar eğitimlerinin yapılması çağdaş koruma biliminin tamamlayıcı bir yönüdür.

Bütün bu irdelediğimiz kavramların ve tarihsel gelişimlerinin uluslararası tüzükler, öneriler, etik kodlar ve sözleşmelerin “consensus” oluşmuş mantığının K.T.V.K.K yasasının 1996 yılındaki değişimine kadar ülkemizde uygulanan 2863 sayılı yasa ile uyumu yoktur. Ancak 1996’dan sonra bakım / basit onarım, restorasyon, rekonstrüksiyon gibi tarihî yapılar müdahale dereceleri tanımlanmış ve yazarın bu makale boyunca anlatmaya çalıştığı ve 1964 ICO-

MOS Venedik tüzüğünün temel ilkeleriyle uyumlu bir koruma yasası oluşturulmuştur. Buna rağmen mevcut yasanın da tam olarak uygulanmadığını üzülerek izledik ve K.T.V.K bölge koruma kurullarının tarihî yapılara yapılabilecek müdahale derecelerini ve bütünlene sınırlarını her yapı için ayrı ayrı evrensel mimarî koruma ölçütlerine göre belirleyen kararlar alamadığını görerek eleştirdik. Bütünleneğin formları, limitleri, strüktürü, malzemeleri ve görsel sunum tekniklerinin restorasyon projelerinde ve bunların önemli destekçisi olan analitik röleve ve konservasyon projelerinde korelasyon içinde olmalıdır.

Restorasyon ve konservasyon laboratuvarları, kendine özgü koruma kuramı, eğitimi, proje metodolojileri ve uygulama teknikleriyle bir bütün halinde bir anlam ifade etmektedir, ve bu ilkeli yaklaşımın millî bir seferberlikle yurt geneline yayılması hedeflenmektedir. Bu eleştirilerimizi bir “retorik” olarak değil uygulamalarımızla örneklerle takdirlere sunuyoruz.

REFERANSLAR

¹ Brandi C., Theory of Restoration ,Istituto Centrale Per il Restauro , 1977(ing. Basımı 2000)

² Carta del Restauro , 1972

Ruskin, J., The Seven Lamps of Architecture (tıpkı basım), Farrar , Strauss and Graux , New York (1988)

Giovannoni , G. , Norme per il restauro dei Monumenti , 1932 ayrıca “C. Boito” bölümünde.

Jokilehto J. , A History of Architectural Conservation (1999) adlı eser.

³ Ruskin , J . (1988)aynı eser.

Riegl, A., Der Moderne Denkmalkultus, Sein Wesen , Seine Entstehung, Vienna (The Modern Cult of Monuments ; its character and its origin) in “Oppositions” , Fall 1982 , Rizzali , New York .

⁴ Ruskin J . (1988) aynı eser

⁵ E.E. Viollet Le Duc , Jokilehto J . (1999) aynı eser 137 — 167 , “John Ruskin” 174 — 186 bölümü. Ayrıca Erder , C. , Tarihi Çevre Bilinci , ODTÜ , Mimarlık Fakültesi Yayını , no 24 , Ankara , 1975 .

⁶ Dehio ,G., Jokilehto , J. (1999) aynı eserde , 197 — 198.

⁷ Australia ICOMOS , The Burra Charter : The Australia ICOMOS Charter for the conservation of places of Cultural Significance (1987 , revised 1999)

⁸ ICOMOS ,The Principles for Conservation of Heritage in China (China Principles) , 2002 , 2005.

⁹ Nara Conference on Authenticity , UNESCO , ICCROM , ICOMOS , Japan, 1994.

¹⁰ Marconi , P., Materiali e Significato : La Questione del Restauro Architettonico , (ed. Laterza) , Rome , Bari , 2003.

Ahşap Yapıda Koruma-Uygulama Metodolojisi 1

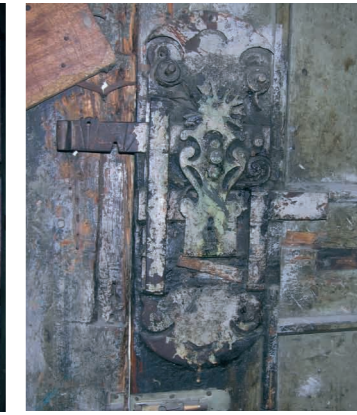
ESRA KUDDE - PINAR AKSOY
PROJE GRUBU

Koruma

Koruma- restorasyon metodolojisi ve uygulama adımları konulu bu çalışma: İstanbul'daki dünya kültür mirası alanlarından Süleymaniye'de, Kirazlı Mescit Sokağı'ndaki bir ahşap yapı örneği üzerinde gerçekleştirilmektedir. Değişen kentsel ve sosyal dokusu ile, konut kullanımının büyük oranda önüne geçen ticaret işlevine rağmen; Süleymaniye'deki 19.yüzyıl sonu- 20.yüzyıl başı geleneksel

Osmanlı Konut Mimarîsi'ni yansıtan ahşap sivil mimarlık örneklerinin az da olsa bir bölümü, bugüne ulaşabilmiştir. Özellikle son 30 yıl içerisinde önemli ölçüde kayıplara uğrayan bu yapılara dair, ancak birkaç fotoğrafla sınırlı belgeye ulaşılabilmekte; malzeme ve yapım teknikleriyle değerli bir dönemin mirası yok olmaktadır. Zaman ve kentsel büyüme gibi risk etmenleri göz önünde bulundurularak; ahşap sivil mimarlık örneklerini barındıran bu bölgelerde yapılacak uygulamaların, hem kuramsal hem de bilimsel olarak, ulusal ve uluslararası koruma ilkelerine uygun

olması gerekmektedir. Bilindiği gibi, Süleymaniye Camii ve çevresi; Zeyrek Kilise Camii ve çevresi, Sur-u Sultanî'nin içi ve İstanbul Kara ve Deniz Surları ile birlikte, 1985 yılında UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne alınmıştır. 2006 yılında, "Tehlike Altındaki Miras Listesi"ne geçirilmesi gündeme gelen İstanbul, bu tarihten itibaren gözlem sürecinde bulunmaktadır. "Koruma" kavramının, günümüz koşullarında, restorasyonun yaygın kullanımının gerisinde kaldığı gerçeğinden hareketle; Süleymaniye pilot bölge kabul edilerek, ahşap yapıların korunmaları ve onarılmaları için bir metodoloji oluşturulmuştur.

Ahşap yapıdan çeşitli görünüm ve detaylar.

ları için bir metodoloji oluşturulmuştur. Türkiye'de ve Dünya'da koruma kavramının geldiği noktada edinilen bilgi ve deneyimlerin ışığında oluşturulan çalışma, yayıncı aracılığıyla paylaşılacaktır. Yapıda uygulama aşamasına geçilmiştir.

Çalışmanın temel ilkesi: korunmuş olarak bugüne ulaşan özgün elemanların ve detayların, mümkün olan en fazla oranda yerinde korunabilmesi ve ömrünün uzatılabilmesidir. Bugün koruma kavramının geldiği noktada, çeşitli tüzük ve bildirimlerle dile getirilen ve evrensel olarak kabul gören temel ilkeler:

- Özgünlüğün korunması,
- Korumanın sürdürülebilir olması,
- Farklı uzmanlık alanlarının birlikte rol alması,
- Koruma yaklaşımları ve edinilen bilgi ve deneyimlerin paylaşılması olarak özetlenebilir.

Değişen kentsel ve sosyal dokusu ile, konut kullanımının büyük oranda önüne geçen ticaret işlevine rağmen; Süleymaniye'deki 19.yüzyıl sonu-20.yüzyıl başı geleneksel Osmanlı Konut Mimarîsi'ni yansıtan ahşap sivil mimarlık örneklerinin az da olsa bir bölümü, bugüne ulaşabilmiştir.

Projelendirme ve uygulama aşamalarının karar süreçlerinde, "bütüncül koruma yaklaşımı" belirleyici olmuştur. Yapı, malzemeden üretime kadar her alanda özgünlük bazında ele alınmakta; KUDEB bünyesindeki çeşitli birimlere ve farklı uzmanlara ait çalışmaların bir araya getirildiği bir koruma yaklaşımı benimsenmektedir. KUDEB Proje Grubu tarafından gerçekleştirilen araştırma ve projelendirme süreci; Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarı bünyesinde yapılan malzeme analizleri ve bu doğrultuda geliştirilen konservasyon önerileri; Ahşap Atölyesi kapsamında yapılacak ahşap konservasyonu ve üretim çalışmaları ile, bir bütün olarak yürütülen yapıdaki uygulama, aşama aşama yayınlanacaktır.

Bu ilk makede, yapının tespit ve projelendirme aşaması konu edilmiştir.

► İstanbul Süleymaniye’de, Kirazlı Mescit Sokağı ve Ayşe Kadın Hamamı Sokağı’nın kesişiminde; 571 Ada, 6 Parsel’de yer almaktadır.

Yapı 3 katlı, cumbalı ahşap bir sivil mimarlık örneğidir (F.1). Yapının her iki yanında, yapıya bitişik olarak inşa edilmiş iki ek yapı

Çalışma Konusu Yapı

bulunmaktadır. Bunlardan, Ayşe Kadın Hamamı Sokağı üzerinde yer alan yapı, iki katlı ahşap bir dönem ekidir (F.1). Kirazlı Mescit

Sokağı üzerinde yer alan ek yapı ise niteliksiz, iki katlı, harman tuğlası ile yığma olarak inşa edilmiş muhdes bir yapıdır (F.2). Ayrıca yapının arka bahçesinde merdiven kovası ve ıslak hacimleri barındıran başka bir niteliksiz, kâgır ek bölüm yer almaktadır (F.3).

1

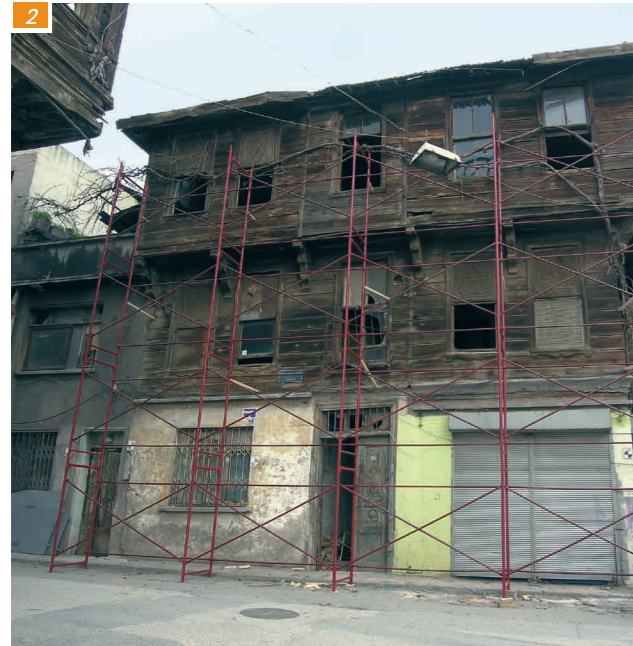
Kirazlı Mescit Sokağı

Ayşe Kadın Hamamı Sokağı

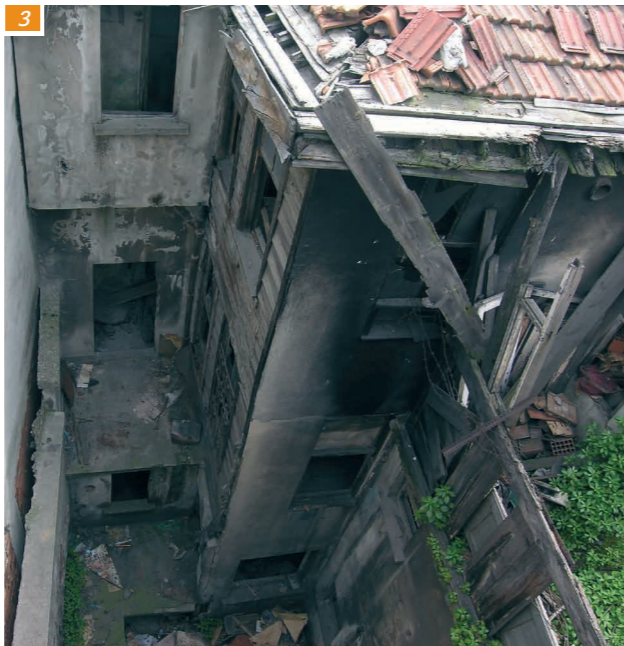
1: Yapı, Kirazlı Mescit Sokağı ve Ayşe Kadın Hamamı Sokağı kesişiminde köselede yer almaktadır.

2

2: Kirazlı Mescit Sokağı Cephesi

3

3: Arka cephe

Malzeme Tespiti

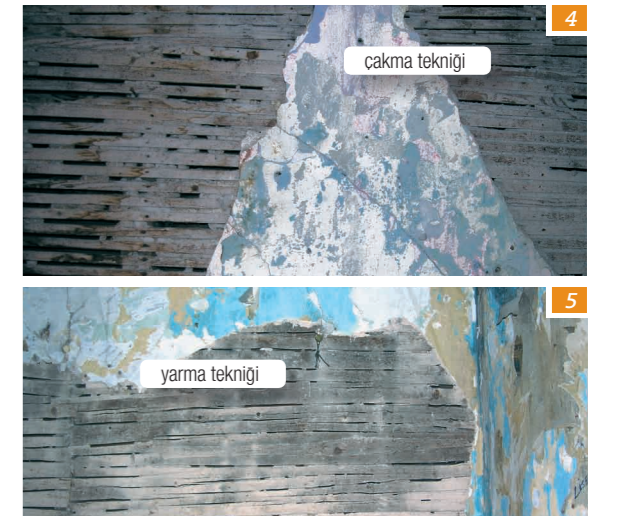
► Çalışılan yapıda kullanılan malzemeler tespit edilmiş, plan çizimleri üzerine işlenmiştir. Kullanılan malzemeler 10 başlık altında gruplanmıştır.

İki farklı teknikte ahşap bağdadı kullanıldığı görülmüştür, bunlar; yarma tekniği ve daha geç döneme ait çakma tekniğidir. Yarma tekniği I. Dönem, çakma tekniği ise 2. Dönem yapısının ahşap duvarlarında kullanılmıştır. (F.4- F.5)

II. Dönem eki yapının yangın duvarı, III. Dönem eki kâgır yapı ve III. Dönem onarımlarında harman tuğlası (23x11x6 cm) kullanılmıştır. Yapıda erken betonarme örneğine de rastlanmıştır: II. Dönem eki yapının kuzeyinde, 2. Katta bulunan banyo ve tuvalet mekanlarının döşeme ve tavanında kullanılmıştır.

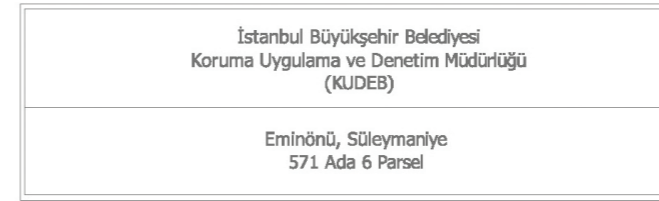
Yakın zaman müdahalelerinde kullanılan malzemeler olarak da dökme mozaik merdiveni, bu merdiveni desteklemek için delikli tuğla ile yapılan duvarı ve çeşitli kısımlarda kullanılan ahşap elemanları sayabiliriz.

Tespiti yapılan malzemeler ile ilgili olarak, KUDEB Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarı bünyesinde malzeme analiz ve konservasyon öneri raporu hazırlanmıştır.

4: Çakma tekniğinde bağdadı örneği

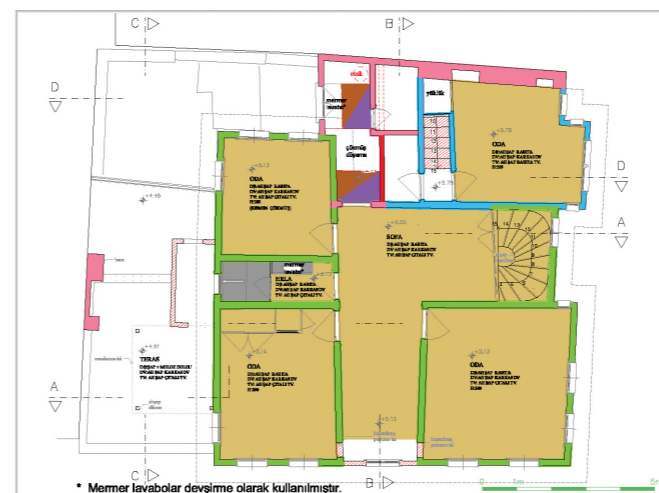
5: Yarma tekniğinde bağdadı örneği

Zemin Kat Planı "MALZEME TESPİTİ"

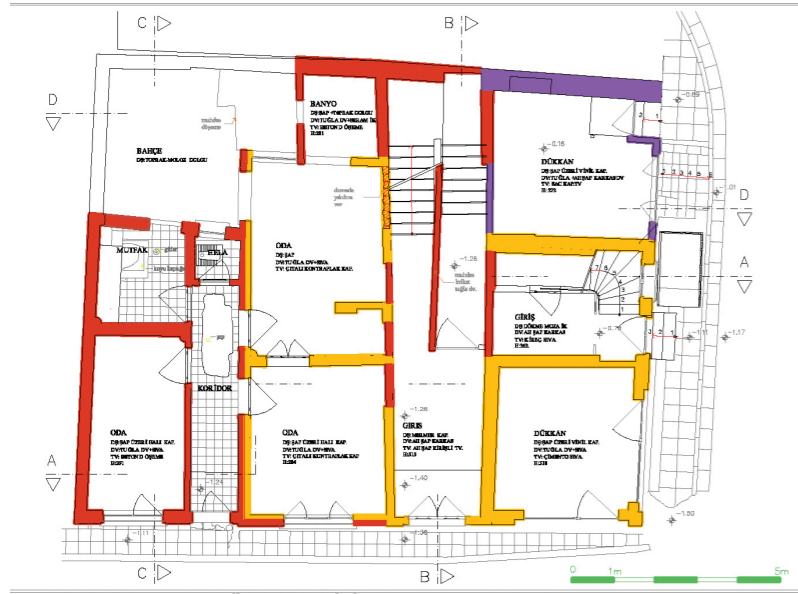
1. Kat Planı "MALZEME TESPİTİ"

2. Kat Planı "MALZEME TESPİTİ"

Analitik Rölöve, mevcut Rölöve (Konak Mimarlık) kullanılarak KUDEB Proje Grubu tarafından yapılmıştır.

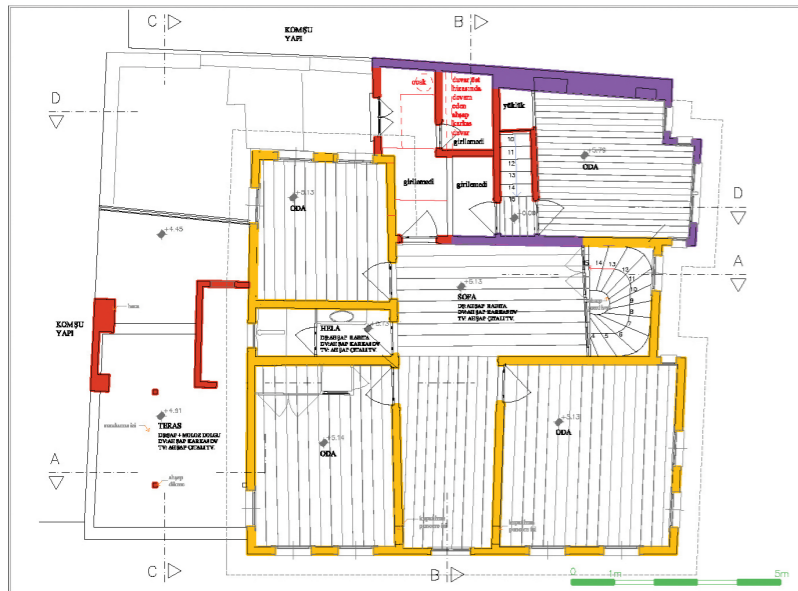
MALZEME TESPİTİ lejad	
Ahşap bağdadı (yarma tekniği)	Beton (erken)
Ahşap bağdadı (çakma tekniği)	Dökme / karo mozaik
Ahşap ekler	Delikli tuğla
Harman tuğlası	Beton+ Dökme mozaik
Özgün ahşap kaplama	Şap
Mermer	

Zemin Kat Planı "DÖNEM ANALİZİ"

1. Kat Planı "DÖNEM ANALİZİ"

2. Kat Planı "DÖNEM ANALİZİ"

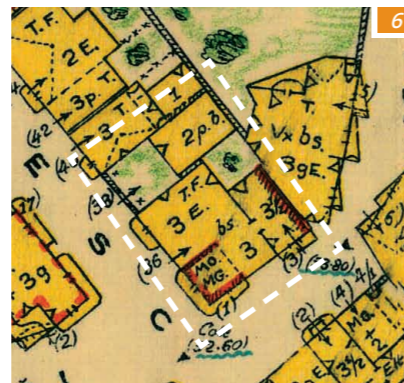
Anolitik Rölyöve, mevcut Rölyöve (Konak Mimarlık) kullanılarak KUDEB Proje Grubu tarafından yapılmıştır.

Dönem Analizi

► Bilindiği gibi, geleneksel yapılara ilk yapımlarından sonra gereksinimler ve değişen koşullar doğrultusunda çeşitli ekler ve onarımlar yapılabilmektedir. Bu ek ve onarımlar, döneminin özellik ve izlerini taşıyor ise, korunmalıdır. Venedik Tüzüğü Madde 11'de de belirtildiği gibi "Kültür varlığına mal edilmiş farklı dönemlerin geçerli katkıları saygı görmelidir; zira onarımın amacı üslup birliği değildir".

Konu edilen yapıda 19.yüzyıl, 1900-1935 ve 1935-2007 yılları olmak üzere üç farklı dönem tespit edilmiştir. Dönem tespitinde, Pervititch Haritası'ndan ve yerinde gözlenen yapı teknikleri ve malzeme özelliklerinden yararlanılmıştır. Malzeme analizinde görülen çakma ve yarma bağdadı teknikleri ile harman tuğlası kullanılan kısımlar, dönem analizi sırasında veri olarak kullanılmıştır. Tarih olarak baz alınan 1935 yılı, Pervititch Haritası'nda, yararlanılan paftanın hazırlandığı tarihtir (F.6).

Bu üç döneme ait duvarlar plan çizimleri üzerinde belirtilmiştir. II. Dönem eki olan ahşap yapının, yapım yılı ve mimarî özellikleri göz önünde bulundularak, korunmasına karar verilmiştir. III. Dönem eki olan yapının ise; nispeten yakın tarihte inşa edildiği, tuğla yığma yapı olarak eş değeri olmayan bir özellik arz etmediği ve yanında yer alan ilk dönem ahşap yapıya fiziksel olarak zarar verdiği için kaldırılmasına karar verilmiştir.

6: 1935 tarihli Pervititch Haritası

DÖNEM ANALİZİ lejant

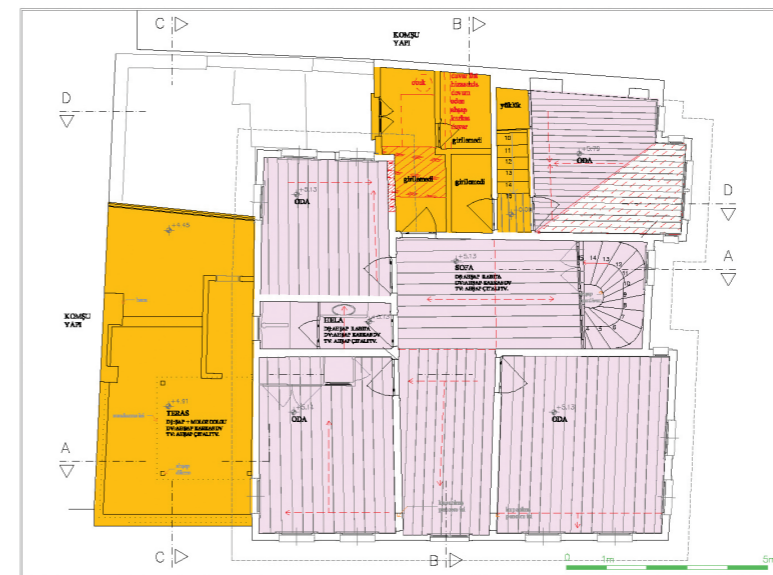
1. Dönem (19.yy)	2. Dönem (1935 öncesi)	3. Dönem (1935-2007)
------------------	------------------------	----------------------

Zemin Kat Planı "HASAR TESPİTİ"

1. Kat Planı "HASAR TESPİTİ"

2. Kat Planı "HASAR TESPİTİ"

Anolitik Rölyöve, mevcut Rölyöve (Konak Mimarlık) kullanılarak KUDEB Proje Grubu tarafından yapılmıştır.

Hasar Tespiti

► Yapı, kullanıma bağlı olarak yapılan niteliksiz ek ve onarımlar ile, terk edildikten sonra uzun süre bakımsız kalmış olması nedeniyle nem ve organizma faaliyetlerine maruz kalarak bozulmuştur. Yapıda meydana gelen hasarlar 10 başlık altında toplanmış; plan, kesit ve görünüş çizimlerine işlenmiştir. Ahşap malzemede meydana gelen mantarlaşma (F.7), böceklenme (F.8), mekanik bozulma, nem etkisine bağlı ayrışma gibi ahşabın bünyesine zarar vererek bozulmasına yol açan nedenlerin tümü; "malzeme ve strüktür bozulması" başlığı altında beraber değerlendirilmiştir.

Yapının kısmen çökmüş durumdaki çatısından ve yapıya eklenen erken betonarme mutfak-banyo mekanlarının su tesisatından, uzun süre su alması nedeniyle ahşap malzeme bu kısımlarda hızla bozulmuştur. Yapının bu bölgesinde ahşap malzemedeki bozulmaya bağlı olarak duvar ve döşemelerde kısmi yıkılma-çökme gözlenmiştir. "Niteliksiz onarımlar" başlığı altında, yapıda özgün olmayan malzemeler ile gelişigüzel yapılmış onarımlar gösterilmiştir,

7: Ahsapta farklı türlerde mantar oluşabilir.

8: Ahsapta böceklenme ileri aşamalarda ahşabı kullanılmaz hale getirir.

HASAR TESPİTİ lejant

Malzeme ve strüktür bozulması *	Bitkilendirme nedeniyle görülmeyen kısımlar
Niteliksiz onarım **	Siva dökülmesi
Niteliksiz ekler	Yıkılma/çökme
Sehim ve düşeyden sapma	Moloz
Eksik elemanlar	Malzeme ve strüktür bozulması- Moloz

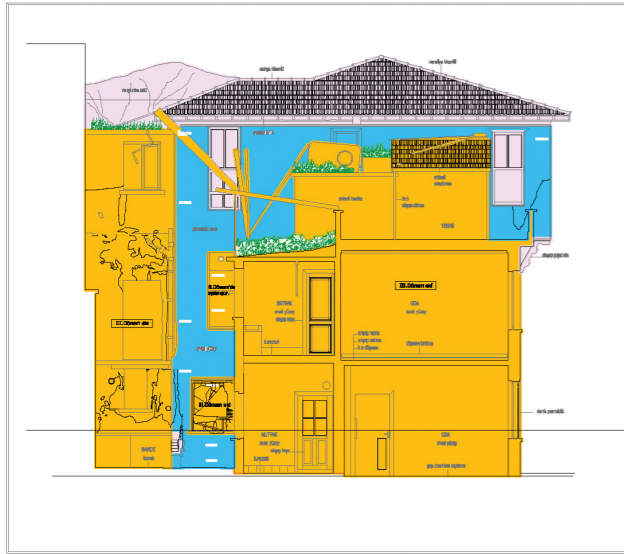
* Malzeme ve strüktür bozulması: Mantarlaşma, böceklenme, mekanik bozulma, eksik yüzey, nem etkisi, sehim

** Niteliksiz onarım: özgüne aykırı müdahale/ malzeme

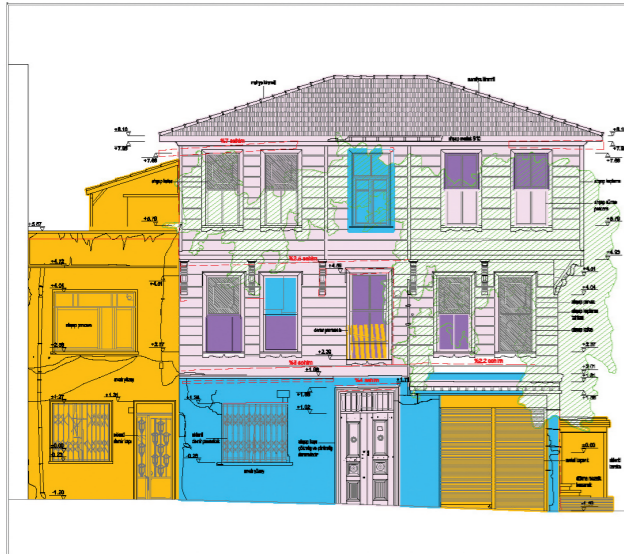
Hasar Tespiti

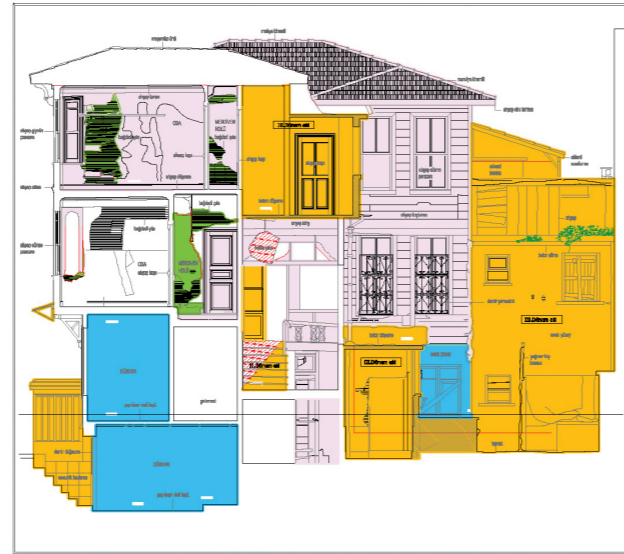
B-B Kesiti "HASAR TESPİTİ"

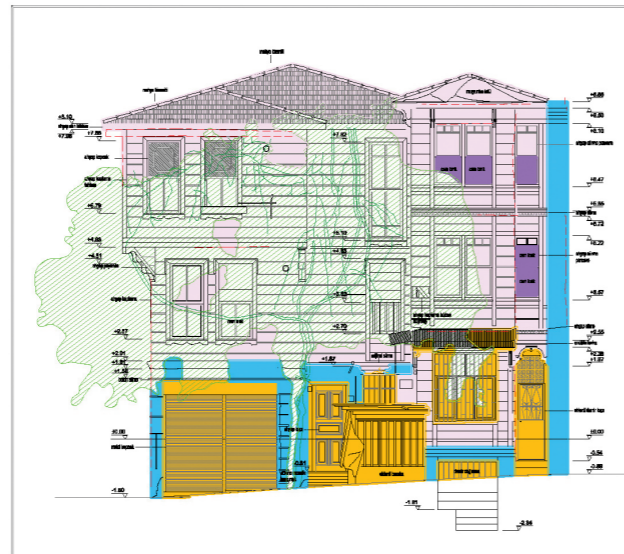
C-C Kesiti "HASAR TESPİTİ"

Kirazlı Mescit Sokağı Görünüşü "HASAR TESPİTİ"

D-D Kesiti "HASAR TESPİTİ"

Ayşe Kadın Hamamı Sokağı Görünüşü "HASAR TESPİTİ"

örneğin çimento sıva ile sıvanmış duvarlar gibi. "Nitelsiz ekler" ise yapı elemanı ve kütle bazında, özgün olmayan malzemeler ile gelişigüzel yapılmış mimari ve tarihî özellik taşımayan ekleri ifade eder.

Ahşap karkas yapının döşeme ve duvarlarında, ahşabın zarar görmesiyle sehim ve düşeyden sapmalar gözlenmiştir. Uygulama esnasında bu bölümlerde kısmi açmalar yapılarak, bu hasarın nedenleri incelenecektir. "Eksik elemanlar" başlığı altında yapı elemanlarının eksik olan kısımları işaretlenmiştir. Örneğin giyotin pencerelerin bazı elemanları eksiktir.

Yapının cephesinin büyük bir bölümünü kaplayan asma nedeniyle cephe kaplamalarının özellikle asmanın yeşil olduğu dönemlerde sürekli nemli bir ortama maruz kaldığı gözlenmiştir. Sıcak hava ve nem ahşaba zarar veren organizmalar için uygun büyüme ortamı sağladığından yapının hasar görmesine yol açmaktadır.

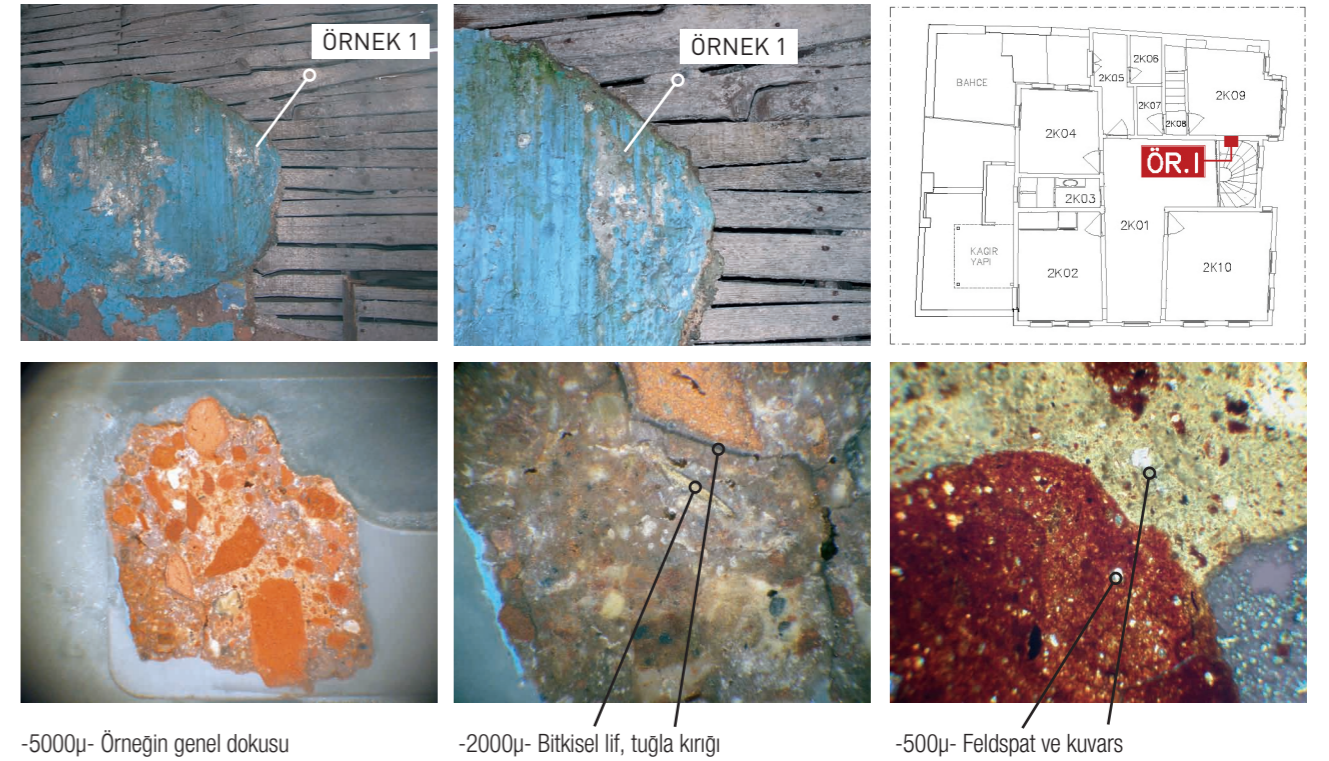
Malzeme Analizleri ve Konservasyon Önerileri

Yapıdaki malzemelerin tür ve dağılımını, onarımda kullanılacak özgüne uyumlu malzemeleri, onarım amaçlı müdahale ve konservasyon önerilerini belirlemek amacıyla; gerekli görülen yerlerden ilk etapta 3 adet harç, 5 adet sıva, 5 adet boya ve 8 adet ahşap örneği alınarak analizleri yapılmıştır. Makalede, çalışma yöntemini aktarmak üzere, iki dönem sıvası, harç ve ahşaptan

birer adet temsili örnek seçilmiştir. Örneklerin tanımlanmasından öneri bileşiminin oluşturulmasına kadar giden analiz ve değerlendirme süreci; KUDEB Rest. ve Kons. Laboratuvarı bünyesinde gerçekleştirilmiştir.

Farklı türdeki malzemeler için amaca yönelik olarak, uygulanacak test programları da farklıdır. Harç ve sıva örneklerinde (ÖR.1,2,3): basit spot testler, kızdırma kaybı, asit

kaybı ve elek analizi ile petrografik analiz yapılmış; örneklerin içerikleri nitelik ve oranlarıyla belirlenmiş ve yorumlanmıştır (Şekil 1-5). Taşıyıcı ahşap karkas elemanları, pencere, bağdadî çıtası, cephe kaplaması gibi çeşitli yerlerden alınan ahşap örnekleri üzerinde ise (ÖR.4): ince kesitler hazırlanmış, polarizan mikroskop ile görsel analizleri yapılarak cins tayini gerçekleştirilmiştir (Şekil 6).

-5000µ- Örneğin genel dokusu

-2000µ- Bitkisel lif, tuğla kırığı

-500µ- Feldspat ve kuvars

Şekil 1: 2K01 mekanından alınan sıva örneği (ÖRNEK 1)

ÖRNEK 1

Tanım: Ana yapının sofa (2K01) mekanı- doğu duvarından alınmış olan, pembemsi beyaz renkli, homojen yapılı, bitkisel lifleri (kıtık) ve üzerinde mavi renkli boya tabakası görülen, sağlam olmayan sıva örneğidir.

Analiz: Kimyasal ve petrografik analiz sonucunda: örnekte

bağlayıcı olarak %30 oranında söndürülmüş kaymak kireç, kara kumu özellikli agrega, 3mm elek altı tuğla kırığı ve kıtık tespit edilmiş (Şekil 1, 2, 3); yüzeyinde mavi renkli kireç badana görülmüştür. **Öneri:** Analiz sonuçları değerlendirildiğinde, ana yapının iç duvarlarına yapılacak, ahşap

bağdadî üzeri sıva için, aşağıdaki bileşim önerilmiştir:

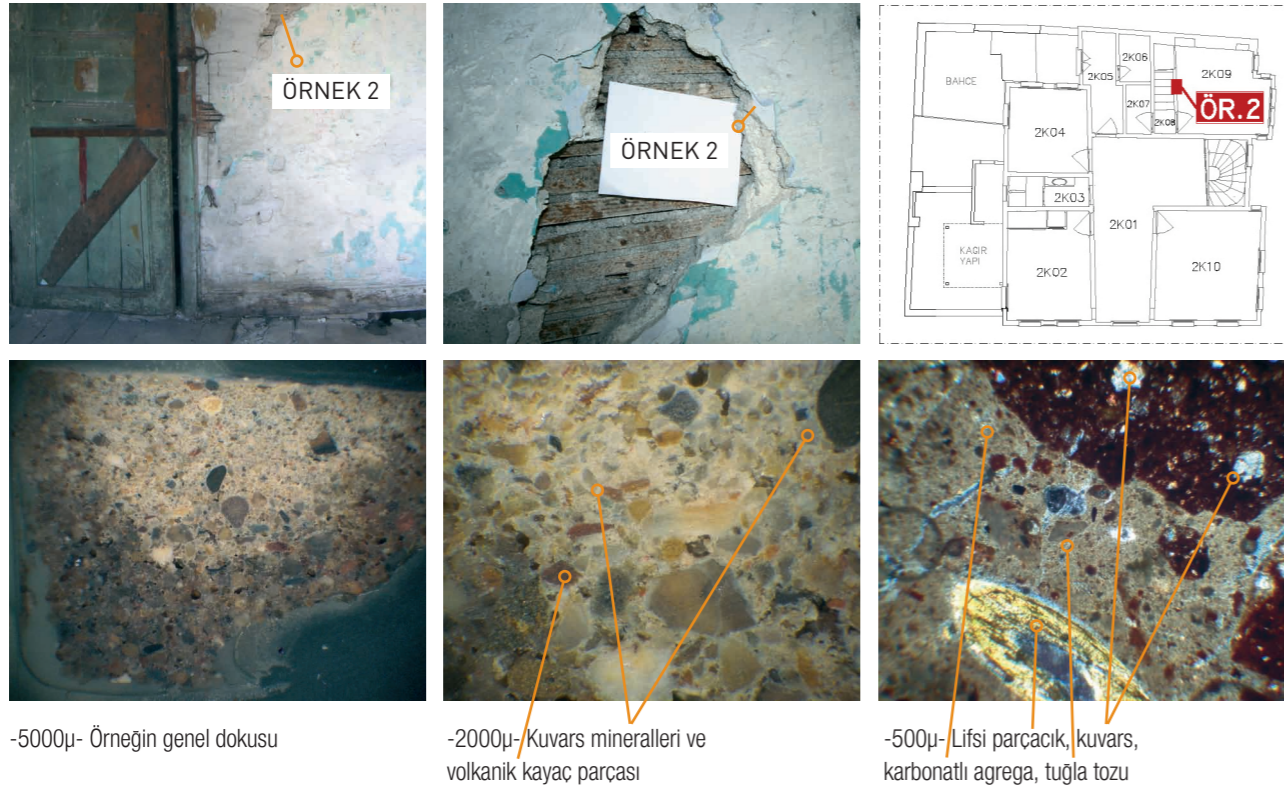
- 2 ölçü söndürülmüş kireç
- 1 ölçü 3mm elek altı kara kumu
- 1/5 ölçü 125µ tuğla tozu (ince un eleğinde elenmiş)
- 20L (1 tenekel) sıva için: 20 gr kıtık

ÖRNEK	Bağlayıcı Cinsi	Bağlayıcı Oranı	Bağlayıcı/ Agregası Oranı	Katkı Maddeleri	Petrografik Analiz- İçerik
1	söndürülmüş kaymak kireç	30%	1/ 2,5	Kıtık	Bağlayıcı: % 30 Siyah cüruf ve biyotit: % 5 Kuvars: % 10-15 Karbonatlı agrega: % 10-15 Volkanik kayaç parçası: %20 Tuğla kırığı % 30-35
2	söndürülmüş kaymak kireç	25-30%	1/ 3	Kıtık	Bağlayıcı: % 20-25 Siyah cüruf ve biyotit: % 5 Karbonatlı agrega: % 10 Volkanik kayaç parçası: %15 Kalanı kuvars.
3	söndürülmüş kaymak kireç	40%	1/ 1,5	Kıtık	Bağlayıcı: % 50 Biyotit: %3-5 Kuvars: az sayıda Volkanik kayaç parçası: %5 Tuğla kırığı % 30-35

Şekil 2: Seçilen harç-sıva örneklerinin içerikleri ve özellikleri

ÖRNEK	KIZDIRMA KAYBI (%)			ASİTTE (%)		ELEKTE KALAN (%)						
	NEM	550°C	CaCO ₃	KAYIP	KALAN	5000µ	2500µ	1000µ	500µ	250µ	125µ	< 125µ
1	1,58	4,54	49,47	56,24	43,76	10,15	14,25	15,05	11,58	12,47	13,89	22,62
2	0,39	1,48	24,10	23,22	76,78	0,27	1,65	19,91	26,90	32,13	17,37	1,77
3	4,46	4,39	41,06	56,30	43,70	10,27	20,94	17,71	11,45	11,55	11,64	16,44

Şekil 3: Seçilen harç-sıva örneklerinin kızdırma kaybı, asit kaybı ve elek analizi sonuçları

Şekil 4: 2K09 mekanından alınan sıva örneği (ÖRNEK 2)

ÖRNEK 2

Tanım: II.Dönem eki yapının (2K09) mekanı- kuzey duvarından alınmış olan, açık gri renkli, tek tük beyaz tanecikleri, 3mm'ye kadar siyah agregaları ve bitkisel lifleri görülen, üzerinde açık ve koyu mavi renkli boya tabakaları olan, orta sağlamlıkta sıva örneğidir.

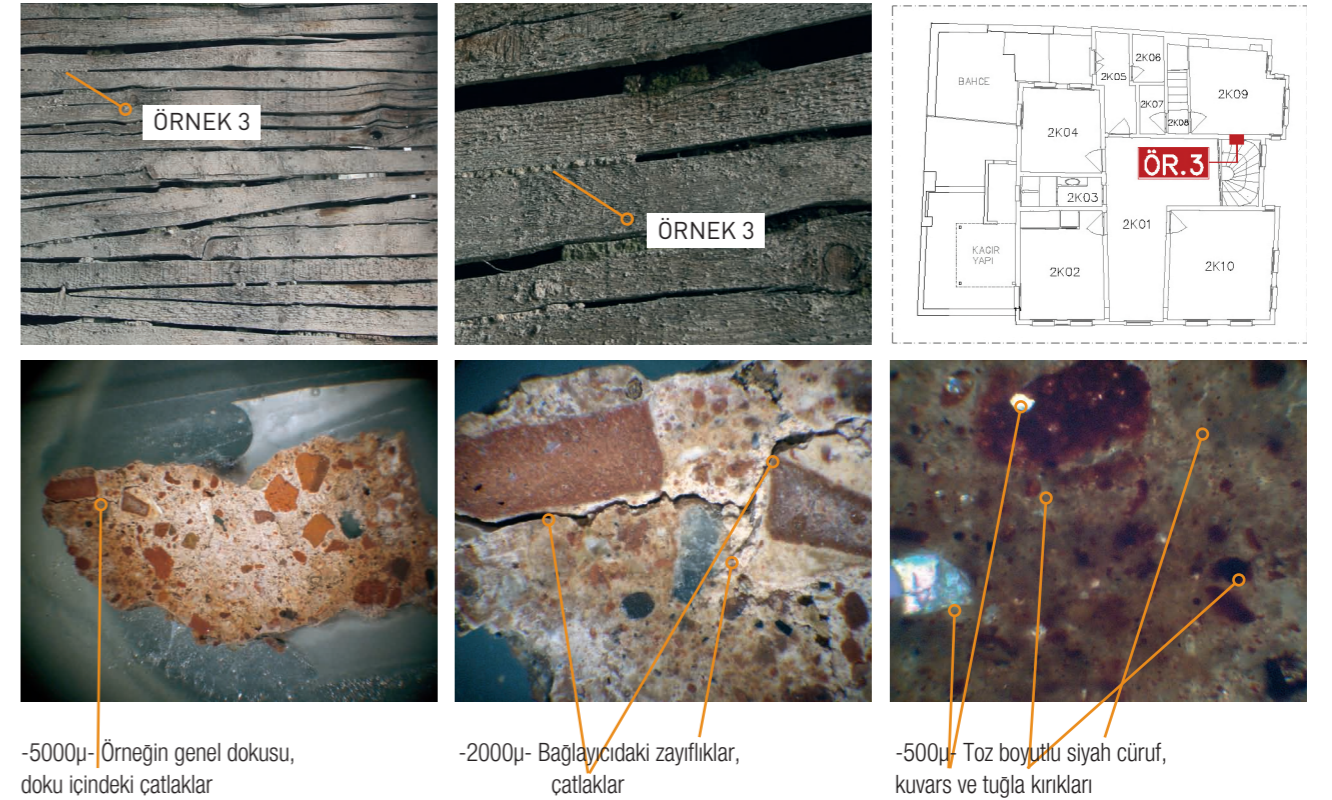
Analiz: Kimyasal ve petrogra-

fik analiz sonucunda: örnekte bağlayıcı olarak %25-30 oranında söndürülmüş kaymak kireç, karbonatlı agrega, 3 mm elek altı kara kumu ve az miktarda tuğla tozu ile kıtık tespit edilmiştir (Şekil 2, 3, 4).

Öneri: Analiz sonuçları değerlendirildiğinde, II.Dönem eki yapının

iç duvarlarına yapılacak, ahşap bağdadî üzeri sıva için, aşağıdaki bileşim önerilmiştir:

- 2 ölçü söndürülmüş kireç
- 2 ölçü 3mm elek altı kara kumu
- 1/10 ölçü 125µ tuğla tozu (ince un eleğinde elenmiş)
- 20L (1 teneke) sıva için: 20 gr kıtık

Şekil 5: 2K01 mekanından alınan bağdadî harcı örneği (ÖRNEK 3)

ÖRNEK 3

Tanım: Ana yapının sofa (2K01) mekanı- doğu duvarındaki bağdadî çıtaların arasından alınmış olan, pembemsi beyaz renkli, çok az sayıda beyaz kütleleri bulunan, tek tük tuğla kırıkları ve bitkisel lifleri görülen, sağlam olmayan harç örneğidir.

Analiz: Kimyasal ve petrografik

analiz sonucunda: örnekte bağlayıcı olarak %40 oranında söndürülmüş kaymak kireç, agrega olarak 4 mm elek altı tuğla kırığı ve kıtık tespit edilmiştir (Şekil 2, 3, 5).

Öneri: Analiz sonuçları değerlendirildiğinde, ana yapının iç duvarlarına yapılacak ahşap bağdadî

harcı için, aşağıdaki bileşim önerilmiştir:

- 2 ölçü söndürülmüş kireç
- 1,5 ölçü 4mm elek altı tuğla kırığı
- 1/4 ölçü 125µ tuğla tozu (ince un eleğinde elenmiş)
- 20L (1 teneke) harç için: 20 gr kıtık

Transversal Kesit -4x-

Tanjansiyel Kesit -10x-

Radial Kesit -25x-

Şekil 6: 2K04 mekanı- ara dikmeden alınan ahşap örneği (ÖRNEK 4)

ÖRNEK 4

Tanım: Ana yapının (2K04) mekanı- güney duvarındaki ara dikmeden alınmış olan, kahve renkli, iç kısmında böcek delikleri ve kanalları yoğun olarak görülen, gevrekleşmiş ve sağlamlığını yitirmiş ahşap örneğidir.

Analiz: Örneğin 3 ayrı yönden alınan ince kesitleri üzerinde yapılan makroskobik ve mikroskobik incelemeler sonucunda: ahşap örneğinin cinsinin Çam (*Pinus spp*) olduğu tespit edilmiştir (Şekil 6).

Ahşap Konservasyonu Önerileri:

Ahşap analiz sonuçları değerlendirildiğinde, ahşap karkas sistemi oluşturan ana dikme, yastık/tabana, giriş gibi taşıyıcılarda "meşe", ara dikmelerde ve doğrama, cephe kaplaması gibi diğer yapı elemanlarında "çam" kulla-

nılması uygun görülmüştür. Yapıdan çıkarılan ve yerinde korunamayacak derecede hasarlı olan ahşap elemanların, sanat tarihi açısından özellik arz etmiyor ve mimarî belge değeri taşıyor ise; yapıdan uzaklaştırıldıktan sonra bekletilmeden yakılması önerilmektedir. Böylece mantar, vb. organizma faaliyetine dayalı hastalıkların diğer elemanlara yayılması önlenmiş olacaktır.

Uygulama esnasında, yapı askıya alındıktan sonra, yerinde konservasyonu mümkün olmayan ahşap elemanların hasarlı bölümleri kesilerek uzaklaştırılmalı, tüm sistem ilaçlandıktan sonra; aynı cins ahşap elemanlar, özgüne uyumlu boyut ve formda detaylandırılıp, uygun yöntemle emprenye edildikten sonra yerine yerleştirilmelidir.

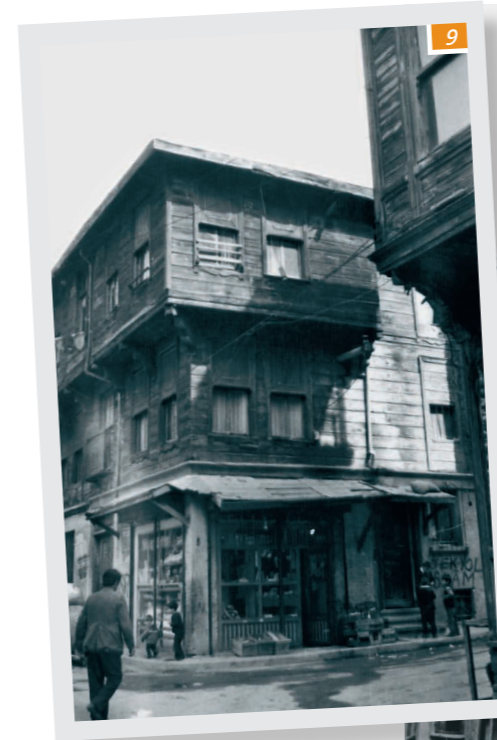
Özellikle taşıyıcı elemanların vakumlu emprenye sistemleri ile emprenye edilmesi, daha olumlu sonuç vermektedir. Yerinde ilaçlama gerektiren yapı elemanları içinse, uygulama koşullarına göre, fırça ile sürme ya da püskürtme gibi yöntemler de tercih edilebilir.

Onarımda kullanılacak ahşabın;

-nem oranı istenen düzeye ulaşana kadar, uygun koşullarda kurutulmasına,

-mutlaka uygun görülen emprenye tekniği ile, yetkili uzmanlar denetiminde emprenye edilmiş olmasına,

-kısmî onarımlarda, lif yönünün yerindeki özgün ahşap elemanın lif yönüne paralel olacak şekilde yerine yerleştirilmesine dikkat edilmelidir.

9: Yapının eski durumunu gösteren fotoğraf (kaynak: KTVKK Arşivi)

10: Yapının 1972'deki durumunu gösteren fotoğraf (kaynak: A.A.E. Arşivi)

Restitüsyon

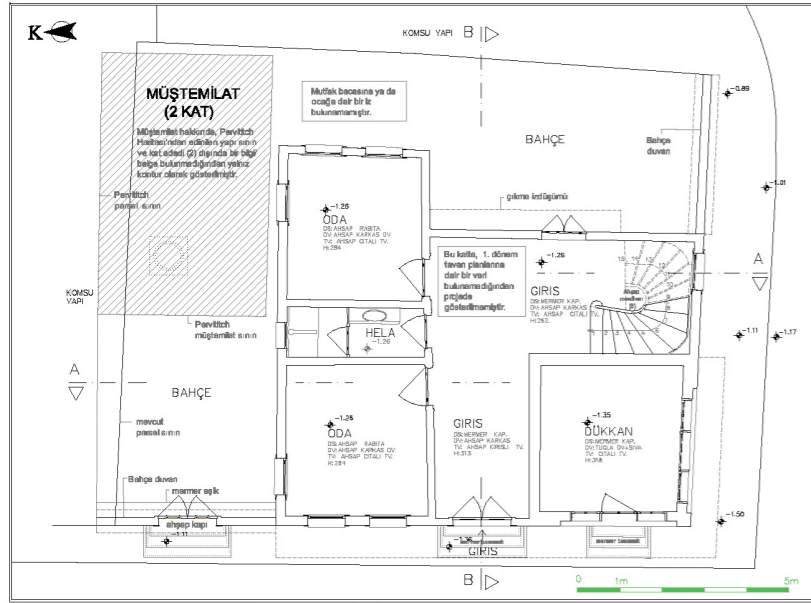
Restitüsyon önerileri için, ağırlıklı olarak yerindeki izler ve Dönem Analizleri değerlendirilmiş; bunların yanında eski haritalar ve çeşitli arşiv fotoğraflarının yardımıyla analogi yönteminden yararlanılmıştır. Osmanlı Dönemi'nin konut ağırlıklı Süleymaniye, Zeyrek gibi semtlerinde, mütevazı konut yapılarında bile, nitelikli ahşap ustalıkları ve dönemine özgü detay çözümlerini barındıran oldukça zengin örnekler görmek mümkündür; ancak ne yazık ki korunmuş olarak bugüne ulaşabilenlerin sayısı çok azdır. Sivil mimarlık örneklerine ait restitüsyon sorunlarının çözümünde temel zorluk, belge yetersizliğidir. Söz konusu eserle-

rin çoğunda, ulaşılabilen ve belge değeri taşıyan en eski kaynaklar, genelde 1970'lere ait birkaç fotoğraf ile sınırlıdır. Bu gerçekten hareketle, semt ve/veya dönem mimarîsi bazında yapılacak tipoloji çalışmaları, yapıların üzerindeki izlerin doğru değerlendirilmesi ve dönem, malzeme, hasar tespitlerinin önemini altını çizmek gerekir. Çalışmada konu edilen yapı, bu durum için iyi bir örnek oluşturmaktadır; çünkü, geçirdiği birçok müdahalelere rağmen, ilk yapıya işaret edilebilecek birçok detay ve izi üzerinde kısmen de olsa barındırması, yapının okunmasını kolaylaştırmıştır.

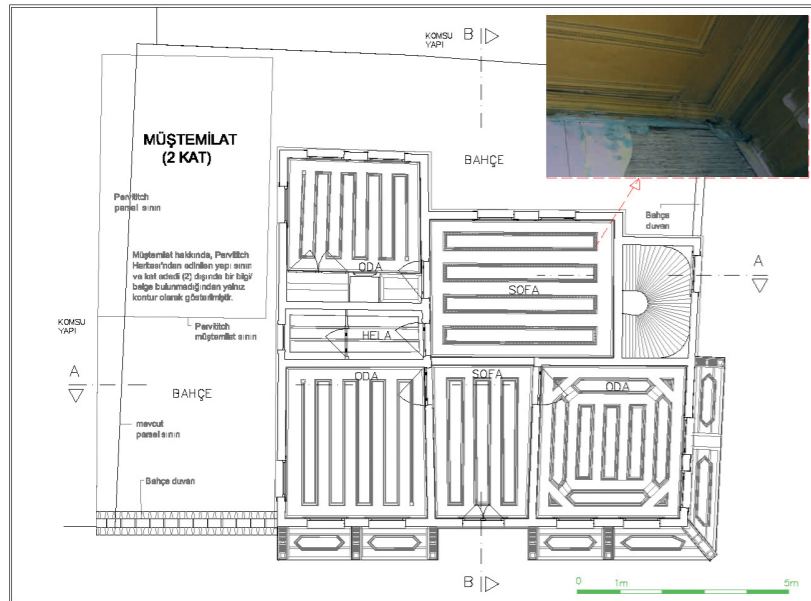
Yapının durumunu gösterir ulaşılabilen en eski belgeler, Ko-

ruma Kurulu Arşivi'nden edinilen tarihi belirsiz bir fotoğraf (F.9) ile, Alman Arkeoloji Enstitüsü (A.A.E.) Arşivi'nden alınan 1972 tarihli fotoğraftır (F.10). Bu tarihlerde, III. Dönem ekleri olarak tanımladığımız müdahalelerin önemli bir kısmının yapılmış olduğu görülür. Bu nedenle, fotoğraflar restitüsyonda kaynak olarak kullanılamamış; sadece dükkanın çeşitli tarihlerdeki kullanımını ve 1972 sonrası müdahaleler hakkında fikir verebilmiştir.

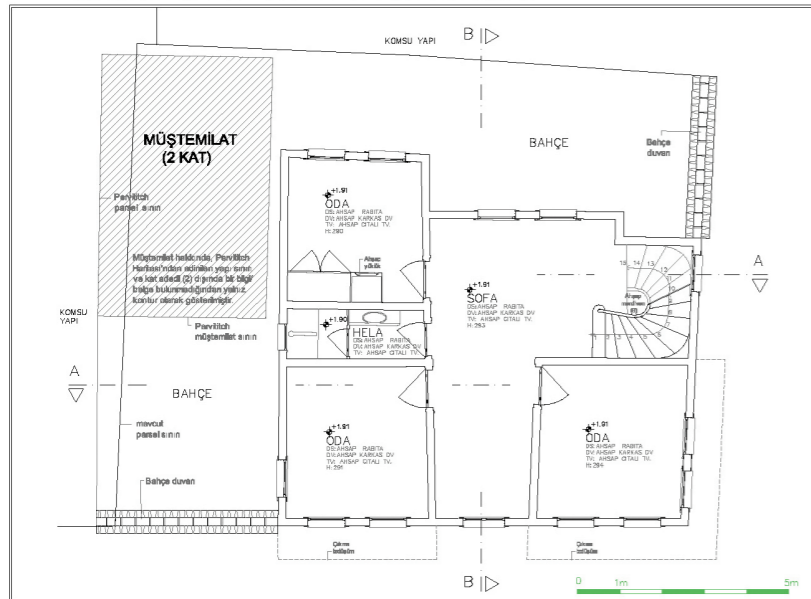
Dönem Analizi ile, yapıda üç ayrı dönemin izlerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu tespitlere paralel olarak; ilk iki dönemin restitüsyon edilmesi ve öngörülerin ayrı ayrı projelendirilmesi gereği ortaya çıkmıştır.

Zemin Kat Planı "I. DÖNEM RESTİTÜSYON PROJESİ"

1. Kat Tavan Planı "I. DÖNEM RESTİTÜSYON PROJESİ"

1. Kat Planı "I. DÖNEM RESTİTÜSYON PROJESİ"

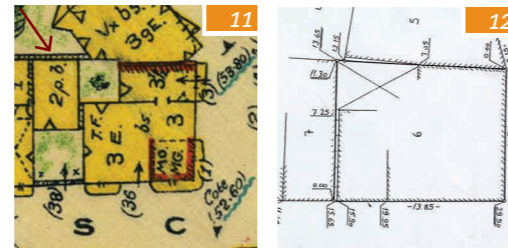
Restitüsyon Önerileri, kaynaklar ve mevcut izlere dayanarak KUDEB Proje Grubu tarafından oluşturulmuştur.

I. Dönem Restitüsyon Projesi

I. Dönem, ilk yapım tarihini (19.yy) ifade etmektedir. Pervititch Haritası'nda, parselin kuzeyinde yapıya bitişik iki katlı, ahşap bir yapı görülmektedir (F.6,11). Aplikasyon krokisi ile karşılaştırılarak, söz konusu yapının parsel sınırları içinde yer aldığı tespit edilmiştir (F.12). Alman Mavileri Haritası'nda da, Kirazlı Mescit Sokağı üzerinde kâgir bahçe duvarı görülmektedir (F.13). Dönemin geleneksel konut mimarisine göre, bu yapı müstemilat olarak tanımlanmıştır.

Parselin kuzeyinde yer alan muhtes kâgir yapı iki dönem restitüsyonunda da kaldırılmış; yerine, önünde bahçesi olan ve Kirazlı Mescit Sokağı'ndan girişi bulunan iki katlı ahşap müstemilat yerleştirilmiştir. Müstemilatın, Pervititch Haritası'ndan başka bilgi ya da belgesi bulunmadığından, projede yalnız kontur olarak gösterimi uygun görülmüştür.

Zemin katta, Pervititch Haritası'nda da kâgir olduğu gösterilen köşedeki dükkanın sınırları korunmuş; diğer muhtes dükkanlar kaldırılmıştır. 1.katta, ahşap merdiveni sofadan ayıran muhtes duvar (F.14); malzeme, yapım tekniği ve tavan planına göre özgün olmadığı için, kaldırılmıştır.

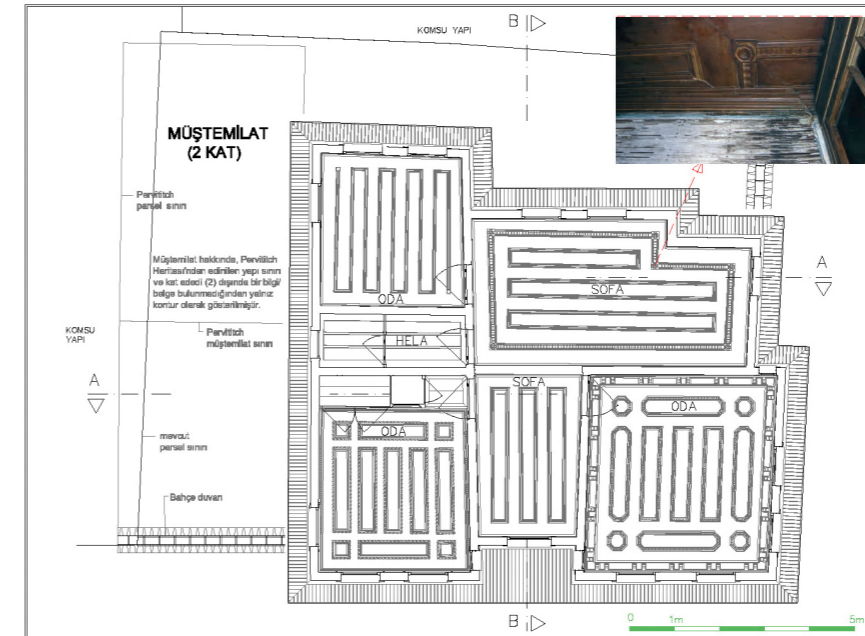
12: Aplikasyon krokisi (kaynak: KTKVK Arşivi, 2005)

13: Alman Mavileri Haritası (1913)

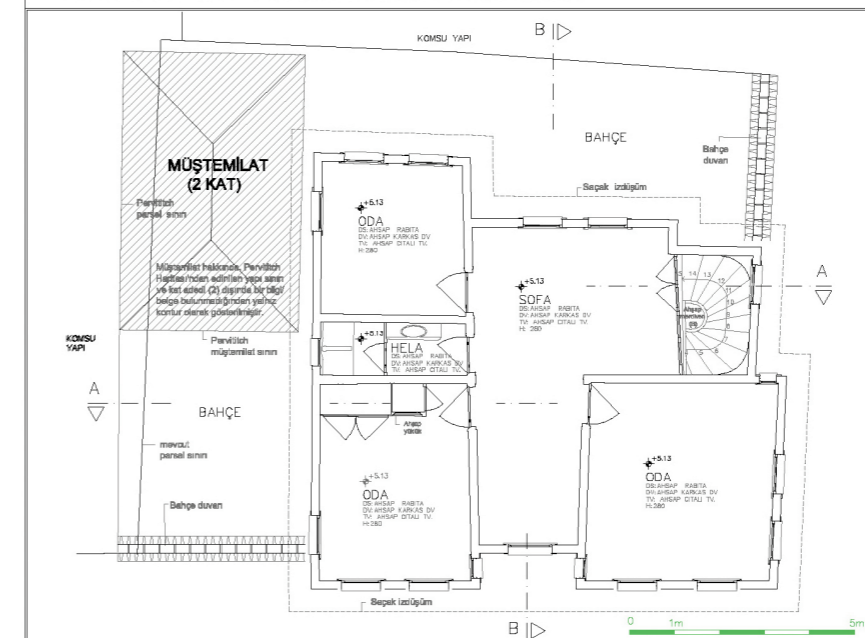
14: 1. Kat, muhtes duvar (kaynak: KUDEB, 2007)

14: 1. Kat, muhtes duvar (kaynak: KUDEB, 2007)

2. Kat Tavan Planı "I. DÖNEM RESTİTÜSYON PROJESİ"

2. Kat Planı "I. DÖNEM RESTİTÜSYON PROJESİ"

I. Dönem Restitüsyon Projesi

Parselin doğusunda, yapıya bitişik olarak inşa edilmiş olan üç katlı yapı, ana kütlede daha geç döneme ait mimari özellikler taşımaktadır. Yapı, bağdadî tekniği (çakma), saçak altı konsolları, pencerelerinin boyut ve tipleri (renkli tepe pencere, çift giyotin) ile ana kütlede ayrılmaktadır (F.15). Kaldırılan yapının yerine, bahçe ve bahçe duvarı tanımlanmıştır.

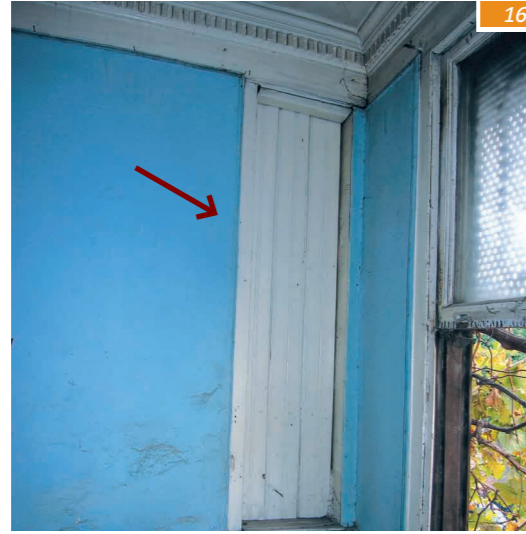
Yapının doğu sınırında, sofaların kesilen tavan planları tamamlanarak çıkma oluşturulmuş; yapıda tekrar eden, 87cm'lik ahşap giyotin pencereler ile, bahçeyle ilişki sağlanmıştır.

2.katta, sofanın batı ucundaki ahşap duvar ve pencere, nitelsiz geç dönem ekleridir. Pervititch Haritası'na göre, yapının Kirazlı Mescit Sokağı'na bakan cephesinin iki çıkmalı oluşu (F.6,11), komşu odalarda görülen kapatılmış pencere izleri (F.16) ve tavan-döşeme kaplamalarının özgün olmayışına dayanarak; plan, iki çıkmalı ve yanda birer pencere olarak düzenlenmiştir.

15: II. Dönem eki ahşap yapı (KUDEB, 14.12.2007)

16: Kapatılmış pencere izleri (KUDEB, 2008)

17: II.Dönem eki bölme duvar (KUDEB, 2007)

18: Özgün mermer hela taşı (KUDEB, 2008)

19: Muhdes merdiven (KUDEB, 2007)

20: Özgün ahşap merdiven (KUDEB, 2008)

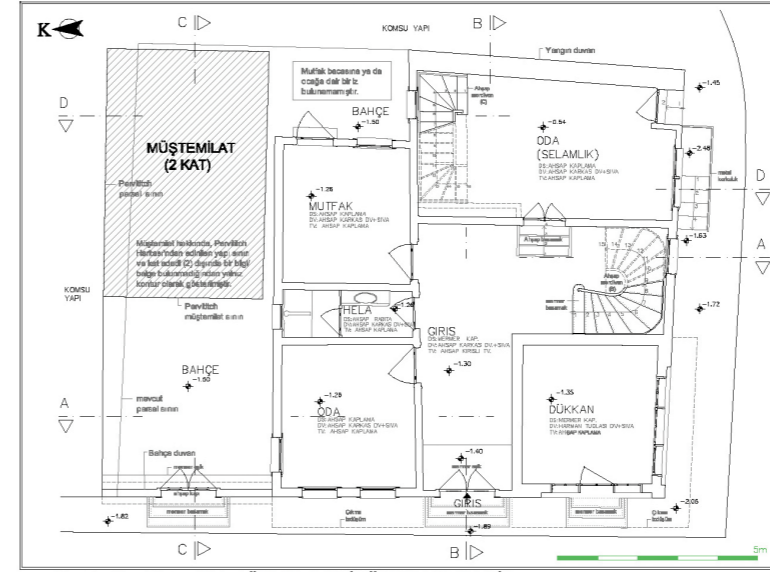
Kütle bazında değişiklikler yapıldıktan sonra, yapı elemanı düzeyindeki restitüsyon sorunlarının çözümüne geçilmiştir: Sofayı merdiven kovanından ayıran bölme duvarın (F.17) II.Dönem eki olduğu, tavan planındaki kesintiden an-

laşılmış; bu nedenle kaldırılmıştır. Yapıda korunmuş olarak bugüne ulaşan tek özgün hela, bu kattadır. Diğer katlarda da, aynı mekanlar hela olarak düzenlenmiş; buralara 2.katta görülen özgün mermer hela taşı (F.18) ve

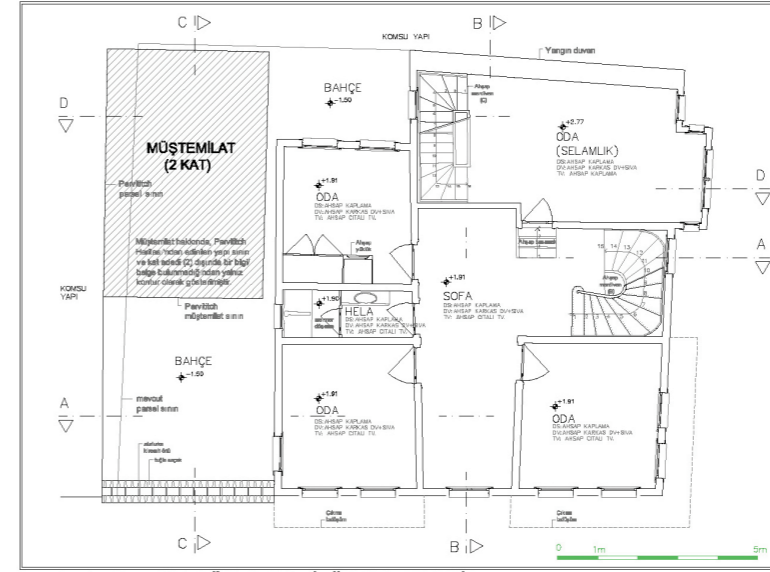
lavabonun birer örneği yerleştirilmiştir.

Girişin karşısındaki muhdes dökme mozaik merdiven (F.19) kaldırılmış; 2.kata çıkan özgün ahşap merdiven (F.20) zemin kata kadar indirilmiştir.

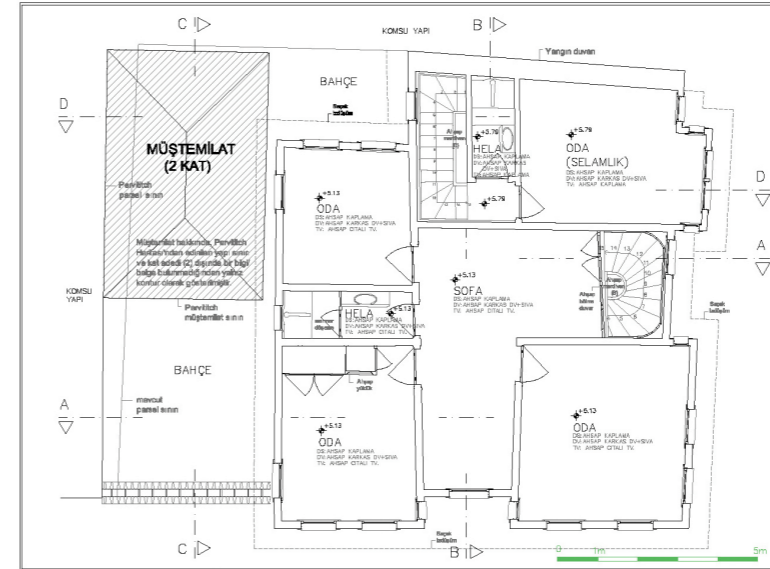
II. Dönem Restitüsyon Projesi

Zemin Kat Planı "II. DÖNEM RESTİTÜSYON PROJESİ"

1. Kat Planı "II. DÖNEM RESTİTÜSYON PROJESİ"

2. Kat Planı "II. DÖNEM RESTİTÜSYON PROJESİ"

Restitüsyon Önerileri, kaynaklar ve mevcut izlere dayanarak KUDEB Proje Grubu tarafından oluşturulmuştur.

İlk yapım tarihi ile 1935 arasındaki süreç, II.Dönem olarak tanımlanmıştır. Pervitich Haritası'na göre, doğudaki 3 katlı yapı bu dönemde ana kütleyle eklenmiş (F.6,11); iki kattaki çıkma iptal edilerek, sofanın doğu duvarı bugünkü durumuna getirilmiştir. Tavan planındaki kesilmeler ve bagdadî tekniğinde görülen ayırım da, bu tarihsel sıralamayı desteklemektedir (F.4, 5). Ayşe Kadın Hamamı Sokağı'ndan girişi olan bu yapı, selamlık oluşturmak amacıyla eklenmiş olmalıdır.

Zemin kattaki mutfak, doğu duvarına kapı ve pencere yerleştirilerek bahçeyle ilişkilendirilmiş; özgün boyut ve tipoloji kullanılmıştır. Selamlık olarak adlandırılan ek yapıda, üç katta devam eden bir ahşap merdiven tanımlanarak; yapının sirkülasyonu ana kütlede bağımsız olarak kendi içinde çözülmüştür. 2.kata yerleştirilen hela ile, ek yapının plan düzeni tamamlanmıştır.

Dönem Analizi'nde III.Dönem ekleri olarak gösterilen harman tuğlası duvarlar ve erken betonarme döşeme kaldırılmıştır (F.21). Bu mekanlarda yer alan eski tip ateşli ocak, lavabo ve kurna devşirme olmalıdır. I.Dönem Restitüsyonu'nda kaldırılan ahşap bölme duvar (F.17,22), bu dönem önerisinde korunmuştur. Sistem kesiti, kapı ve pencere detayları ile nokta detayları, yerindeki örnekler esas alınarak restitue edilmiştir.

21: Erken betonarme döşeme (KUDEB, 2008)

22: II. Dönem eki ahşap bölme (KUDEB, 2008)

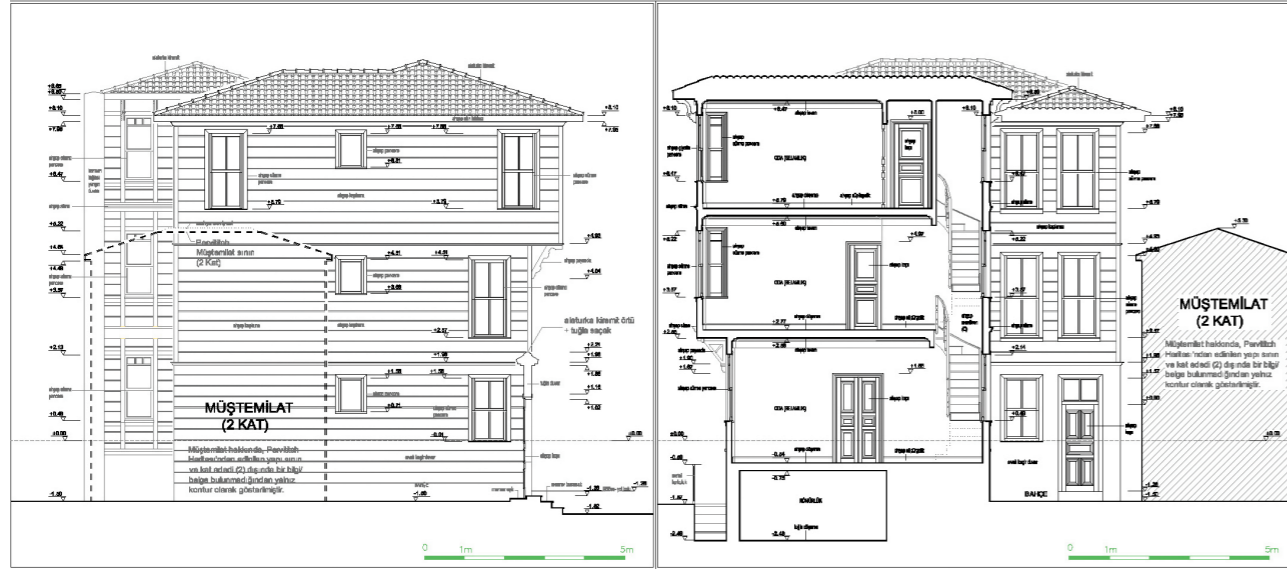

II. Dönem Restitüsyon Projesi

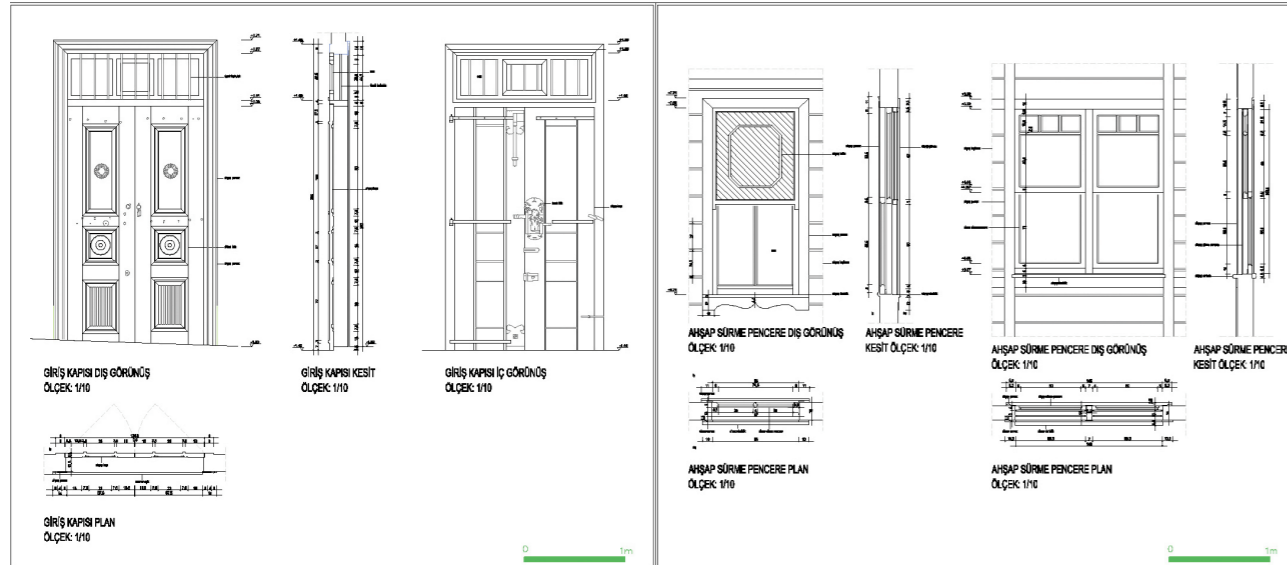
A-A Kesiti "II. DÖNEM RESTİTÜSYON PROJESİ"

B-B Kesiti "II. DÖNEM RESTİTÜSYON PROJESİ"

C-C Kesiti "II. DÖNEM RESTİTÜSYON PROJESİ"

D-D Kesiti "II. DÖNEM RESTİTÜSYON PROJESİ"

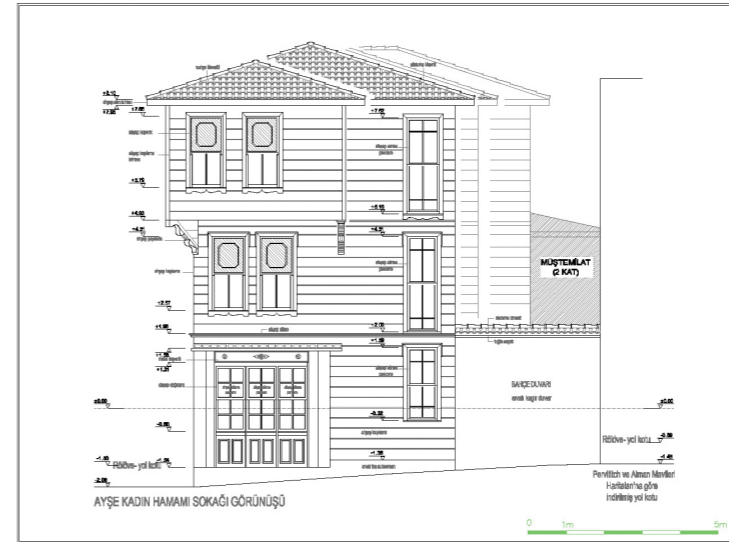

Özgün giriş kapısı detayı "II. DÖNEM RESTİTÜSYON PROJESİ"

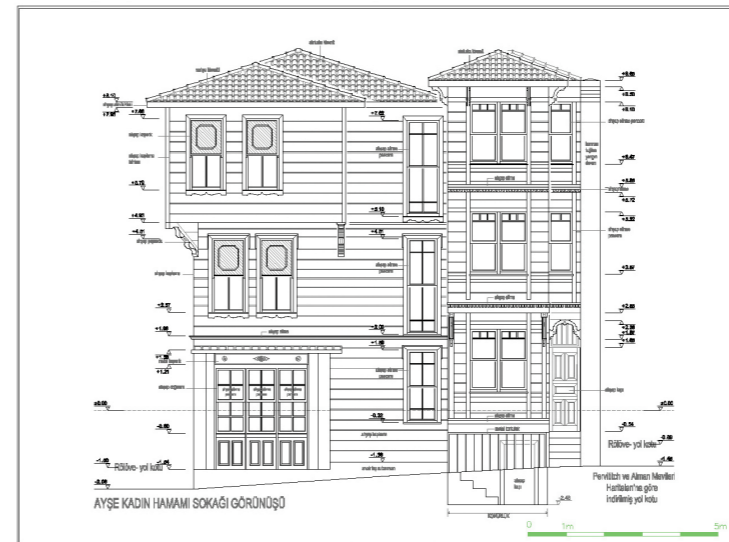
Özgün giyotin pencere detayları "II. DÖNEM RESTİTÜSYON PROJESİ"

Güney Cephesi "DÖNEM ANALİZİ"

Güney Cephesi "RESTİTÜSYON ÖNERİSİ/ I. DÖNEM"

Güney Cephesi "RESTİTÜSYON ÖNERİSİ/ II. DÖNEM"

Korunması gereken dönem ekleri ve kaldırılması gereken nitelsiz eklerin anlaşılabilirliğini artırmak için; cephelerin dönem analizi ve iki dönem restitüsyon önerileri bir arada gösterilmiştir.

Ayşe Kadın Hamamı Sokakı'na bakan Güney Cephesi'nin restitüsyonunda, öncelikle baraka, vb. nitelsiz ekler kaldırılmıştır. Üç katta devam eden merdiven kovanını aydınlatmak için, 2.kattaki özgün ahşap pencere tipi tekrarlanmış; yalnız zemin katta yüksekliği küçültülmüştür. "Selamlık" olarak tanımlanan ek yapı ve yangın duvarı, I.Dönem Önerisi'nde kaldırılarak yerine bahçe duvarı tanımlanmış; II.Dönem Önerisi'nde ise, yapıdaki örneklerle uygun bir ahşap giriş kapısı ile yeniden gösterilmiştir.

Dükkan cephesinin restitüsyonu için, Abdülhamit Albümleri, KIVKK Arşivi ve çeşitli kaynaklardan edinilen eski fotoğraflar taranarak tipoloji oluşturulmuştur. Dönemin dükkan cephelerinin, ara kayıtlarla bölünmüş giyotin pencerelerden oluşan bir vitrin ve camlı ahşap kapıdan meydana geldiği; yüksekliğin ortalama 1/3'lük alt kısmının ise ahşap tablalı olarak sağır bırakıldığı sonucuna varılmıştır (F.23). Katlanır ahşap kepenklerle oluşturulan bir dükkan cephesinin belgesine de rastlanmıştır; ancak daha eski döneme ait olduğu tahmin edilmektedir (F.24).

23: Tipolojide kullanılan bir fotoğraf (*)

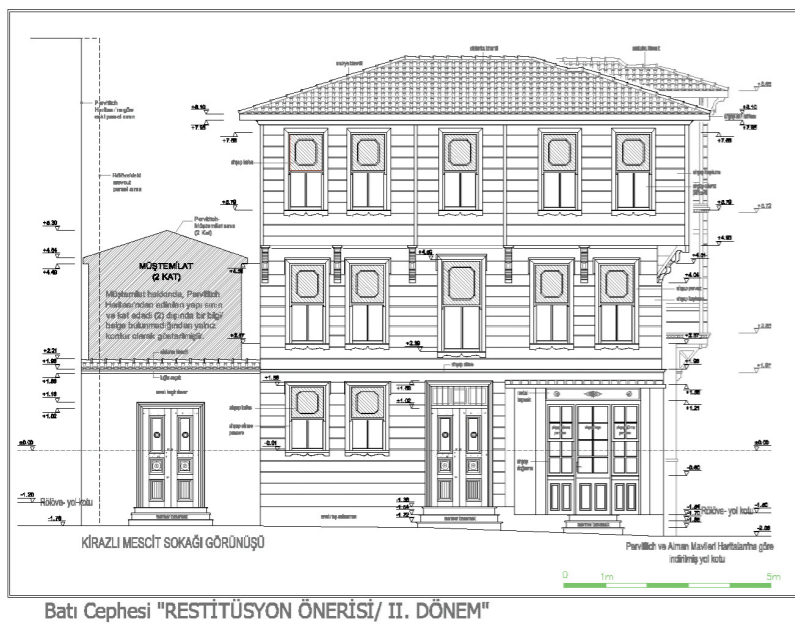
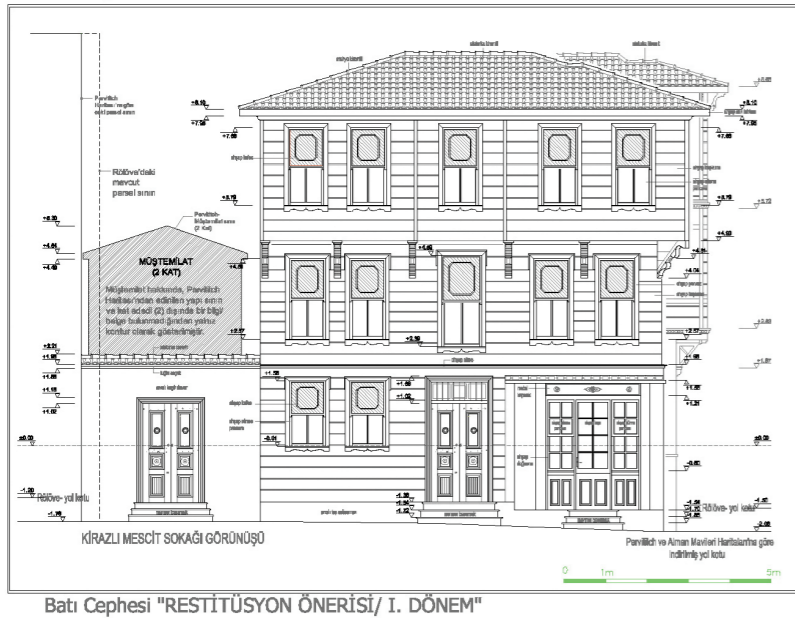

24: Tipolojide kullanılan bir fotoğraf (*)

*(kaynak: A.Albümleri, 19.yy sonu)

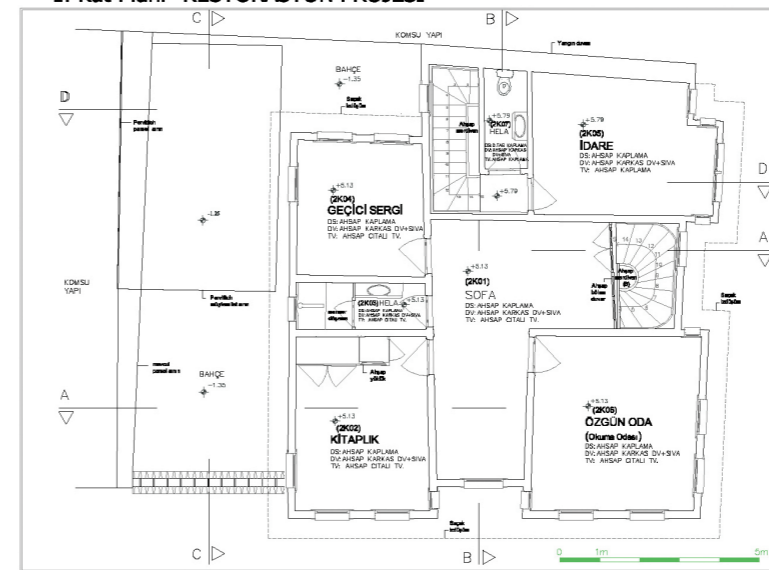
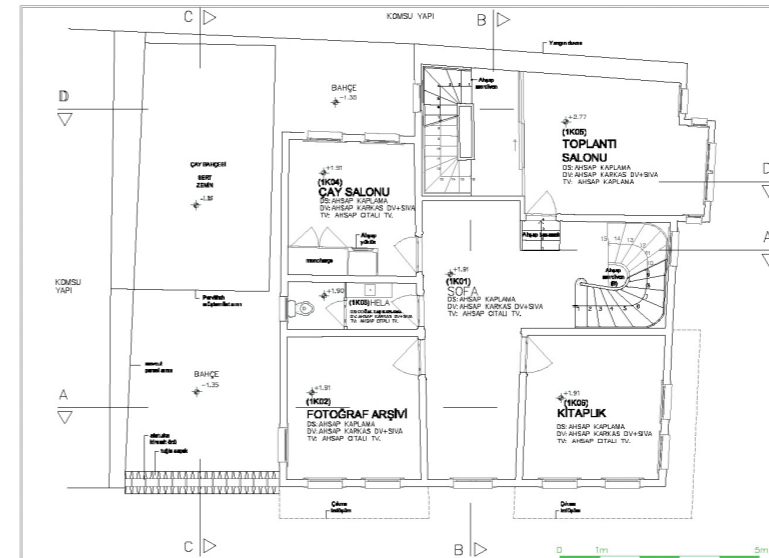
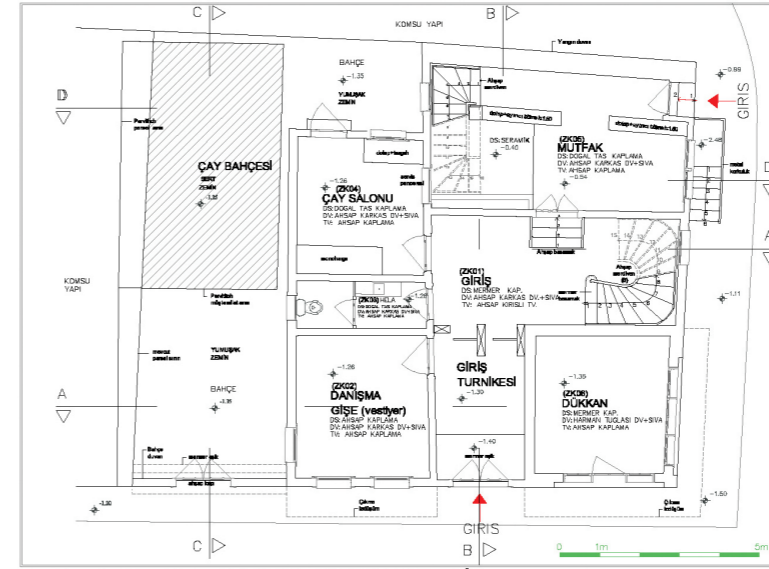
Kirazlı Mescit Sokakı'na bakan Batı Cephesi'nin zemin kat seviyesinde, girişin solundaki özgün pencerelere dair bir iz bulunmamaktadır. Buradaki pencere düzeni ve boyutlarını belirlemede analogi yöntemi kullanılmıştır: Süleymaniye'deki ahşap sivil mimarlık örneklerinin eski fotoğrafları üzerinden, zemin katların 1.katlara göre doluluk-boşluk oranları ve düzeni değerlendirilmiştir (F.25).

25: Analogide kullanılan ahşap yapı örneklerinden bazıları (kaynak: KTVKK Arşivi, 1970'ler)

Bahçe duvarı ve kapısının restitüsyonunda da analogi yönteminden yararlanılmış; incelenen eski fotoğraflar ve semtteki mevcut örnekler göre restitue edilen, tuğla saçak ve alaturka kiremit ile örtülü kâgir bahçe duvarı tanımlanmıştır. Giriş kapısının bir eşi, bahçe kapısı olarak önerilmiş; indirilen yol kötü nedeniyle, girişlerin önüne birkaç adet mermer basamak eklenmiştir.

Restorasyon Projesi

Restorasyon projesi, mevcut Rölöve (Konak Mimarlık) kullanılarak KUDEB Proje Grubu tarafından yapılmıştır.

Restorasyon projesi hazırlanırken üç ana ilke temel alınmıştır; bunlar: "sürdürülebilirlik", "bütünlük koruma" ve "Özgünlük- otantiklik" dir. Bu üç ana ilke sırasıyla; 1964 Venedik Tüzüğü'nden başlayarak çeşitli konferans ve toplantılarda, 1975 Amsterdam Bildirgesi'nde ve 1994 Nara Özgünlük Konferansı'nda kabul görmüş uluslararası koruma ilkeleridir.

Sürdürülebilirlik ve bütünlük koruma bağlamında, genel olarak tüm bölgedeki ahşap mirasın korunması ve yaşatılabilmesi için gerekli toplum desteği ve bilincinin sağlanmasında ufak da olsa bir katkı sağlamak için yapıya sosyal içerikli bir işlev verilmesi düşünülmüştür. Bu doğrultuda, yapının Süleymaniye bölgesi ve ahşap yapılar hakkında tarihten konservasyona kadar çeşitli konuları içeren bir kitaplık olması düşünülmüştür.

"Özgünlük-otantiklik" bağlamında ise uygulama süresince mümkün olduğunca fazla yapı elemanı konservasyonları yapılarak yerinde korunacaktır.

Yapının restorasyon projesi II. Dönem restitüsyon önerisi doğrultusunda hazırlanmıştır. Mekanlara verilen işlevler, çizim üzerinde görülmektedir. Bu mekanlardan "dükkan" da Süleymaniye ve ahşap evler ile ilgili kitapların ve hediye eşyaların satılması düşünülmüştür. "Özgün oda" olarak adlandırılan mekan ise özgün mobilya ve aksesuarlar ile dönemine uygun olarak dekore edilecek ve okuma odası olarak kullanılacaktır.

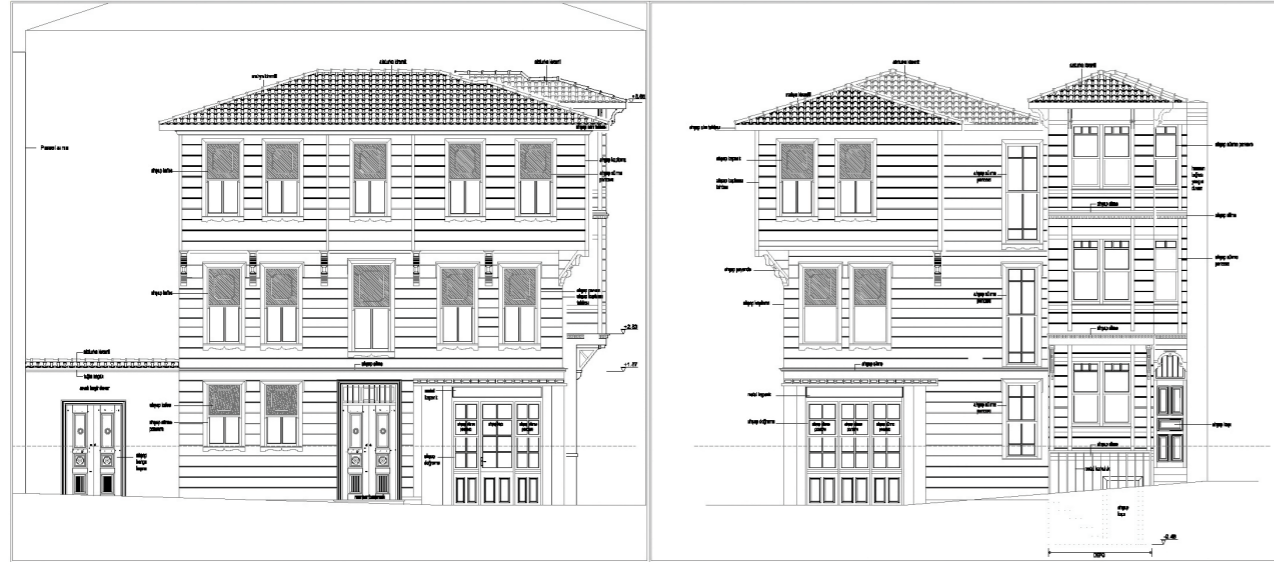
Yapıya uygulama esnasında yapılacak müdahaleler 7 başlık altında toplanmıştır. Bunlar:

- Yapı askıya alınacaktır.
- Niteliksiz ekler kaldırılacaktır.
- Mümkün olduğunca fazla yapı elemanının konservasyonları yapılarak yerinde korunmaları sağlanacaktır.

Konservasyon ile ilgili malzeme ve yöntemler; malzeme analiz ve konservasyon öneri raporunda açıklanmıştır.

Uygulama sırasında yeniden üretilmesi gereken yapı elemanları için 1:1 ölçekli üretime yönelik detaylar hazırlanacaktır. Yeniden üretim kararı ise ahşap elemanların bozulmuş kısımları temizlendikten sonra, yapı elemanındaki bozulma derinliğine göre karar verilecektir. Örnek olarak bir giyotin pencerenin detay çizimleri hazırlanmıştır.

Restorasyon Projesi

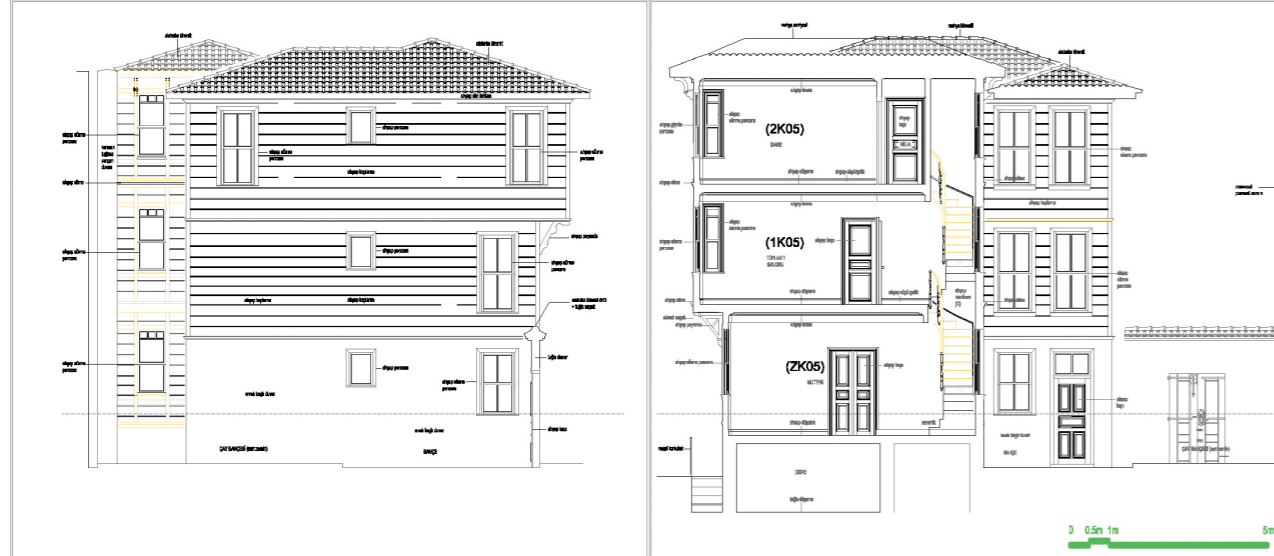
Kirazlı Mescit Sokağı Görünüşü "RESTORASYON PR."

Ayşe Kadın Hamamı Sokağı Görünüşü "RESTORASYON PR."

A-A Kesiti "RESTORASYON PR."

B-B Kesiti "RESTORASYON PR."

C-C Kesiti "RESTORASYON PR."

D-D Kesiti "RESTORASYON PR."

■ Ahşap yapı elemanlarının hazırlanan 1:1 ölçekli çizimlerine ve malzeme analizlerine göre, KUDEB Ahşap Atölyesi'nde el aletleri ve makine ile iki ayrı üretim yapılacaktır (Otantik reproduksiyon- replikasyon uygulaması). İki üretim karşılaştırılarak aradaki farklar gözlemlenecek ve belirlenen tekniklerle yerinde uygulama yapılacaktır

■ Yapıda uygulama esnasında gerekli yerlerde açmalar yapılacak, özgün detaylar bu açmalar sonucu açığa çıkarılacak, belgelenen ve

yukarıda anlatılan yöntemle Ahşap Atölyesi'nde üretilerek yerinde uygulama yapılacaktır (Örneğin ahşap dikmelerin ahşap tabanlara hangi detay ile bağlandığı, birleşim-geçme ve köşe detayları, bu parçaların açığa çıkarılması ile anlaşılacak ve belgelenenektir.)

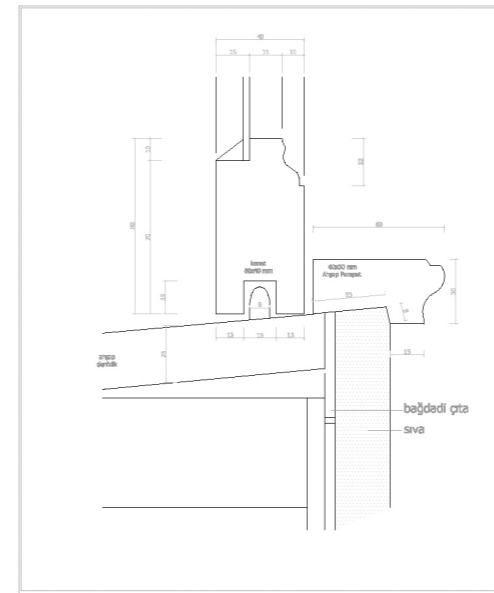
■ Uygulama esnasında değiştirilmesi gereken elemanlarda sökme çalışmaları yapılarak detayların belgelenmesi sağlanacaktır. Sökme çalışması esnasında "Söküm Envanteri" hazırlanacak; buna göre

yerinde korunabilecek elemanlar özgün yerine, özgün birleşim detayıyla tekrar yerleştirilebilecektir.

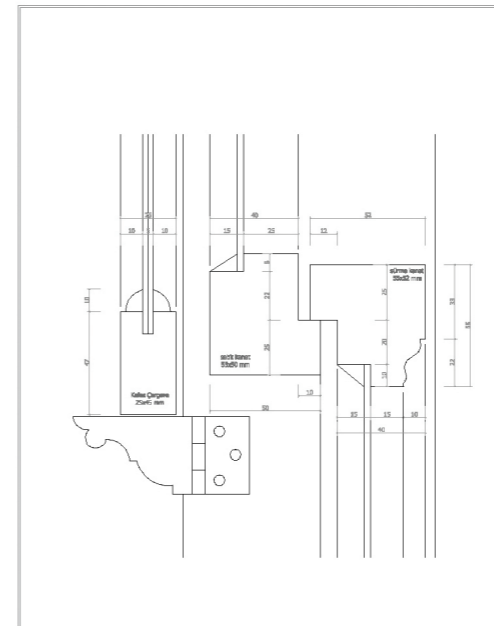
■ Ayrıca uygulama süreci belgelenerek projelendirme süreci ile birlikte, yayın haline getirilecektir.

Son maddede yer alan yayın kapsamında projelendirme süreci ile ilgili okuduğunuz makale hazırlanmıştır. Yapıda uygulama sürecine geçilmiştir. Müdahale yöntemleri ilgili daha detaylı bilgilere ve uygulama sürecine, derginin gelecek sayılarında yer verilecektir.

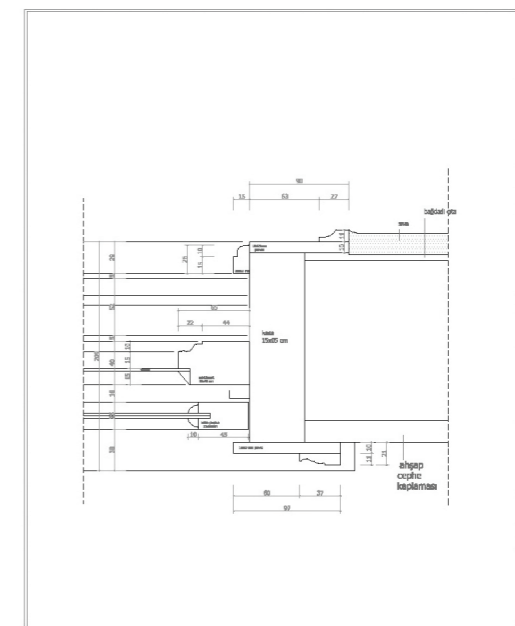
Giyotin Pencere

Giyotin Pencere "Nokta Detayı 1"

Giyotin Pencere "Nokta Detayı 2"

Giyotin Pencere "Nokta Detayı 3"

Yapıdaki korunmuş örnekleri üzerinden özgün ahşap giyotin pencerelerin 1:1 ölçeğe kadar detayları çıkarılmış, üretimi yapılmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Koruma Uygulama ve Denetim Müdürlüğü (KUDEB)

► Müdürlüğümüz 11 Haziran 2005 tarih ve 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası'nın 13. maddesine dayanılarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesinde 13.07.2006 tarih 1323 sayılı meclis kararı

ile kurulmuştur. KUDEB Kasım 2006'da Süleymaniye, Mol-la Hüsrev Mahallesi, Kayserili Ahmet Paşa Konağı'nda Kurucu Müdür Y. Mimar Şimşek Deniz ve 81 personelle faaliyete geçmiştir.

KUDEB'in bulunduğu Kayserili Ahmet Paşa Konağı'nın kısa tarihçesi

► 19yy yapısı olan konak 1806-1878 yılları arasında yaşayan ve 1873'te Bahriye Nazırı olan Kayserili Ahmet Paşa'ya aittir. Yapı, Osmanlı mimarîsinin 19.yy ortalarında moda olan ampir bir örneğidir. Konak, kâgir bir bodrum üzerine oturan ahşap bir bina olup, iç süslemelerinde Batı üslubunun hakim olduğu görülmektedir.

Bakım-Onarım İzinleri ve Denetim Bölümü

► Yetki ve Yükümlülük

KUDEB yönetmeliği hükümleri gereğince KUDEB Müdürlükleri koruma amaçlı imar planı olan sit alanları ve onların koruma alanlarında, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları olan yerlerde basit bakım onarım izinlerini vermekle ve denetim yetkisini yerine getirmekle yükümlüdürler.

KUDEB'in görev ve yetkileri arasında tarihî eser olarak tescillenmiş yapılar ile komşuluklarında yer alan tescilsiz yapıların bakım ve onarımlarına izin vermek bulunmaktadır. Bakım ve onarım izni için mülkiyet sahibinin; tapu örneği, yapıya ait fotoğraflar, İstanbul Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü tarafından alınmış tescil kararı ve grup kararı örneği ile bir dilekçe yazarak KUDEB'e başvuruda bulunması yeterlidir. Bu başvuru, arşivde bulunan diğer belgelerle birleştirilerek dosya oluşturulur. Bu dosya teknik personel tarafından incelendikten sonra yerinde tespit yapılır. Yerinde yapılan tespitlerde

Hangi durumlarda bakım onarım izni verilebilir

Yapıların yaşamını sürdürmeyi amaçlayan;

- derz, iç ve dış sıva,
- boya, badana,
- oluk, dere,
- doğrama, döşeme
- sanat tarihi açısından özellik arz etmeyen tavan kaplamaları
- elektrik tesisatı ve sıhhi tesisat tamirleri
- çatı onarımı ve kiremit aktarılması
- taşıyıcı unsuru etkilemeyen müdahaleler

binanın mevcut durumu fotoğflanır. Bir sonraki aşama ise onarım ön izin belgelerinin düzenlenmesidir. Binanın sahibi Teknik Uygulama Sorumlusu olarak bir mimar ya da inşaat mühendisi ile anlaşarak uygulamanın sorumluluğunu almak üzere KUDEB'e yönlendirir. TUS'na tadilat süresince uyulması

gereken koşullar açıklanır ve yazılı olarak sunulur. TUS tarafından imzalanan evraklar daha sonra Müdürlük onayından geçer ve mülkiyet sahibinin adresine postalanır. Onarım ön izin belgesinin geçerlilik süresi, belgelerin onaylanmasından itibaren bir yıldır. Onarım sürecinde, izin verilen binalar herhangi bir istismara engel olmak için sürekli denetlenmektedir. Onarım sürecinde yapılan denetimlerde aykırılıkların tespit edilmesi durumunda onarım derhal durdurulur ve yasal süreç başlatılır. Onarım süreci tamamlandığında, onarımın verilen koşullara uygun yapılması durumunda onarım uygunluk belgesi hazırlanır ve mülk sahibinin adresine postalanır.

İstanbul Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün onaylı projeleri ile yapılan işler için iskan görüşü de KUDEB tarafından verilmektedir. İskân izni için İstanbul Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün onaylı proje örneği ve TUS'nun binanın

projeye uygun yapıldığına dair raporu istenmekte ve başvuru kabul edilmektedir. Proje yerinde kontrol edilerek, uygulamanın projeye uygun yapıp yapılmadığı tespit edilir. Herhangi bir aykırılık gözlenmediği durumlarda ilçe belediyesine görüş bildirilir. İlçe Belediyesi KUDEB'den gelen görüş doğrultusunda iskan iznini verir. Eger aykırı bir durum var ise aykırılıkların düzeltilmesi yönünde görüş bildirilir.

Gelen başvurular dışında sit

alanlarında denetimler yapılmaktadır. Araziye yapılan denetimlerde sit alanlarında ve tescilli eski eser yapılarında yasal olmayan katlar, terk edilen yapılar, yıkılma tehlikesi olan yapılar, izinsiz yapılan onarımlar tespit edilmektedir. Sahipsiz ve terk edilmiş binalar için, sahiplerinin bulunarak bakım ve onarımlarının yapılması sağlanmaktadır. İzinsiz yapılan onarımlar için ise yasal süreç başlatılmaktadır.

KUDEB kurulduğu günden bu yana, Kadıköy, Adalar, Ümraniye, Tuzla, Pendik, Kartal, Şile ilçe-

rinden oluşan V.Bölgede, Kadıköy İlçesi'nde 10, Şile İlçesinde 1, Tuzla İlçesi'nde 4, Adalar İlçesi'nde 53 tane olmak üzere toplam 68 adet onarım ön izni verilerek yapılar günümüze kazandırılmıştır. Şile İlçesi'nde 1, Kadıköy İlçesi'nde 2, Adalar İlçesi'nde 1 tane olmak üzere toplam 4 tane binaya iskan görüşü verilmiştir.

Sit alanlarının ve eski eserlerin özgün halde korunarak daha sonraki nesillere ulaşmasını sağlamak için gerekli denetimlerin yapılması, izinsiz uygulamalara izin verilmemesi.

Bakım-onarım izni verilen yapının onarım sonrası görünümü.

İSTANBUL'DA BÖLGE KURULLARI VE İLÇELER

İSTANBUL I NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜĞÜNE BAĞLI İLÇELER
AVCILAR BÜYÜKÇEKMECE ÇATALCA
GAZİOSMANPAŞA SİLİVRİ

İSTANBUL II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜĞÜNE BAĞLI İLÇELER
EYÜP ŞİŞLİ KAĞITHANE BEYOĞLU

İSTANBUL III NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜĞÜNE BAĞLI İLÇELER
SARIYER BEŞİKTAŞ

İSTANBUL IV NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜĞÜNE BAĞLI İLÇELER
EMİNÖNÜ FATİH ZEYTİNBURNU

İSTANBUL V NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜĞÜNE BAĞLI İLÇELER
KADIKÖY MALTEPE KARTAL ÜMRANIYE
SULTANBEYLİ PENDİK TUZLA ADALAR

İSTANBUL VI NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜĞÜNE BAĞLI İLÇELER
ÜSKÜDAR BEYKOZ ŞİLE

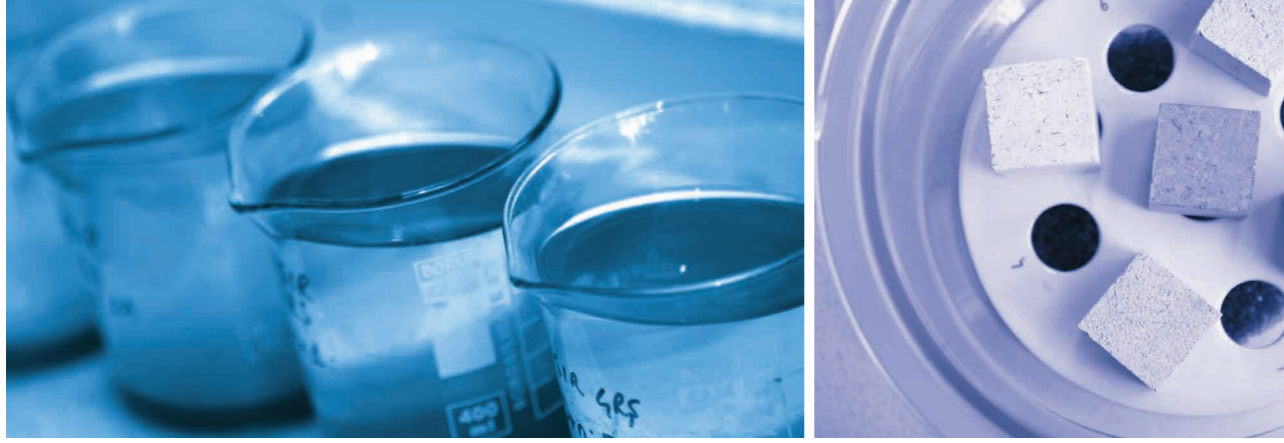
İSTANBUL VII NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜĞÜNE BAĞLI İLÇELER
BAĞCILAR BAĞÇELİEVLER BAKIRKÖY BAYRAMPAŞA
ESENLER GÜNGÖREN KÜÇÜKÇEKMECE

İSTANBUL YENİLEME ALANLARI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU
TÜM İSTANBUL İLÇELERİ

KUDEB
denetim
birimi

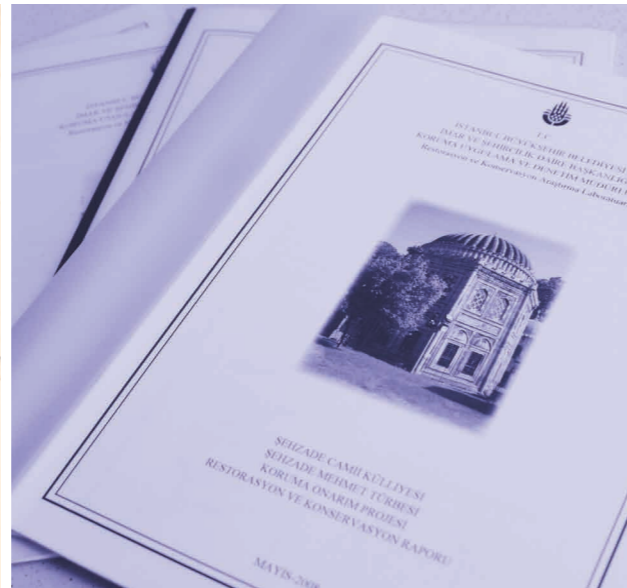

Araştırma Laboratuvarları

Islak Kimya Laboratuvarı
Aletli Analiz Laboratuvarı
Petrografi Laboratuvarı
Fiziko Mekanik Laboratuvarı
Ahşap Konservasyon Laboratuvarı

Islak Kimya Laboratuvarı

► Eski eserlerden alınan örnekler üzerinde kimyasal (Kızdırma kaybı, asitle muamele, spot testler) ve fiziksel (agregaların elekten boyut dağılım analizi, tipleri ve yaklaşık oranları, örneklerin

yoğunluğu, açık gözenek miktarı vb) analizlerin yapılarak eserin üretim malzemesinin içeriği, bağlayıcı, agrega ve katkıların niteliği ve oranları ile korunmuşluk (ne oranda ayrılmış olduğu) durumu ve

problem kaynaklarını tespit etmek, bu sonuçları değerlendirerek konservasyon laboratuvarı ile birlikte yapılacak koruma uygulamasını ve alınacak önleyici tedbirleri projelendirmek.

Örneklerin görsel olarak tanımlarının yapılması, bağlayıcılarının cins, miktar tayini ve agrega boyutlarının belirlenmesi için gerekli analiz çalışmalarının ön hazırlıkları.

Asitle muamele edilmiş örneklerin dekantasyonundan sonra elek analizi yapılabilmesi için kurutulması.

Toz haline getirilmiş örneklerin 550 °C – 1050 °C' de kızdırma kaybı yapılması.

Aletli Analiz Laboratuvarı

► Müdürlüğümüz Koruma ve Restorasyon bölümü içerisinde yer alan araştırma laboratuvarlarında, konusunda uzmanlaşmış çalışanlarıyla, tarihî eserleri oluşturan malzemelerin içerikleri, problemleri ve problem nedenleri araştırılmaktadır. Bu araştırmalar sonucunda elde edilen verilere göre eserlerdeki problemlerin uzaklaştırılması ve eserlerin daha sağlıklı yaşayabilmeleri için yapılacak koruma ve onarım uygulama projeleri hazırlanmaktadır.

Kültürel varlıkların içerik ve problem teşhisine yönelik bu çalışmalarda, basit analiz teknikleri hızlı ve genel bilgiler verirken, gelişmiş cihazlarla yapılan spektroskopik ve kromatografik analiz yöntemleri

kesin ve detaylı bilgiler vermesi bakımından önemli rol oynamaktadır. Araştırma laboratuvarlarında eserlerden alınan örneklerde bulunabilecek boya, bağlayıcı, sağlamlaştırıcı vb. organik maddelerin analizleri HPLC (High Performance Liquid Chromatograph / Yüksek Performanslı Sıvı Kromatografisi) cihazı ile daha detaylı ve kısa sürede yapılmaktadır. Az miktarda örnekle çalışılabilir olması, bu yöntemin önemli avantajlarından biridir. Özellikle uluslararası kabul görmüş yöntemlerle çalışma yapılması yanında, HPLC ile yapılan bölgesel nitelikli, tarihî boya ve bağlayıcıların analizlerinde, yeni yöntemlerin araştırılması ve geliştirilmesi, bu çalışmaların özgün, kalıcı olmasını

ve devamlılığını sağlamaktadır. Bu nedenlerle, HPLC cihazı ile yapılan kromatografik çalışmalar her geçen gün ivme kazanmaktadır.

İBB, KUDEB laboratuvarında bulunan HPLC cihazı ile boya maddelerin, bağlayıcılar ve yan ürünlerinin, protein, yağ asidi ve kalıntıların, yüzey aktif ajanların nitelik ve miktarlarının araştırılması için analiz çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

Hayvancılık, gıda, ilaç ve kimya sektöründe 70'li yıllardan günümüze kadar kullanılan HPLC cihazı, günümüzde konservasyon ve restorasyon çalışmalarında kalitatif (nitelik) ve kantitatif (miktar) analiz uygulamaları ile önemli yer bulmuştur.

► Kromatografi, bir karışımında bulunan bileşenlerin birbirinden ayrılmasını gerçekleştiren ve bu sayede, özellikle içeriklerinde iki veya daha fazla madde bulunan karışık malzemelerin, kalitatif (nitelik) ve kantitatif (miktar) analizlerinin yapıldığı yöntemlerin genel adıdır. Bu yöntemlerde çalışma düzeni temel olarak iki bileşenden oluşur. Bunlar, örneğin yerleştirildiği sabit faz (stationary phase) ile örnekleri

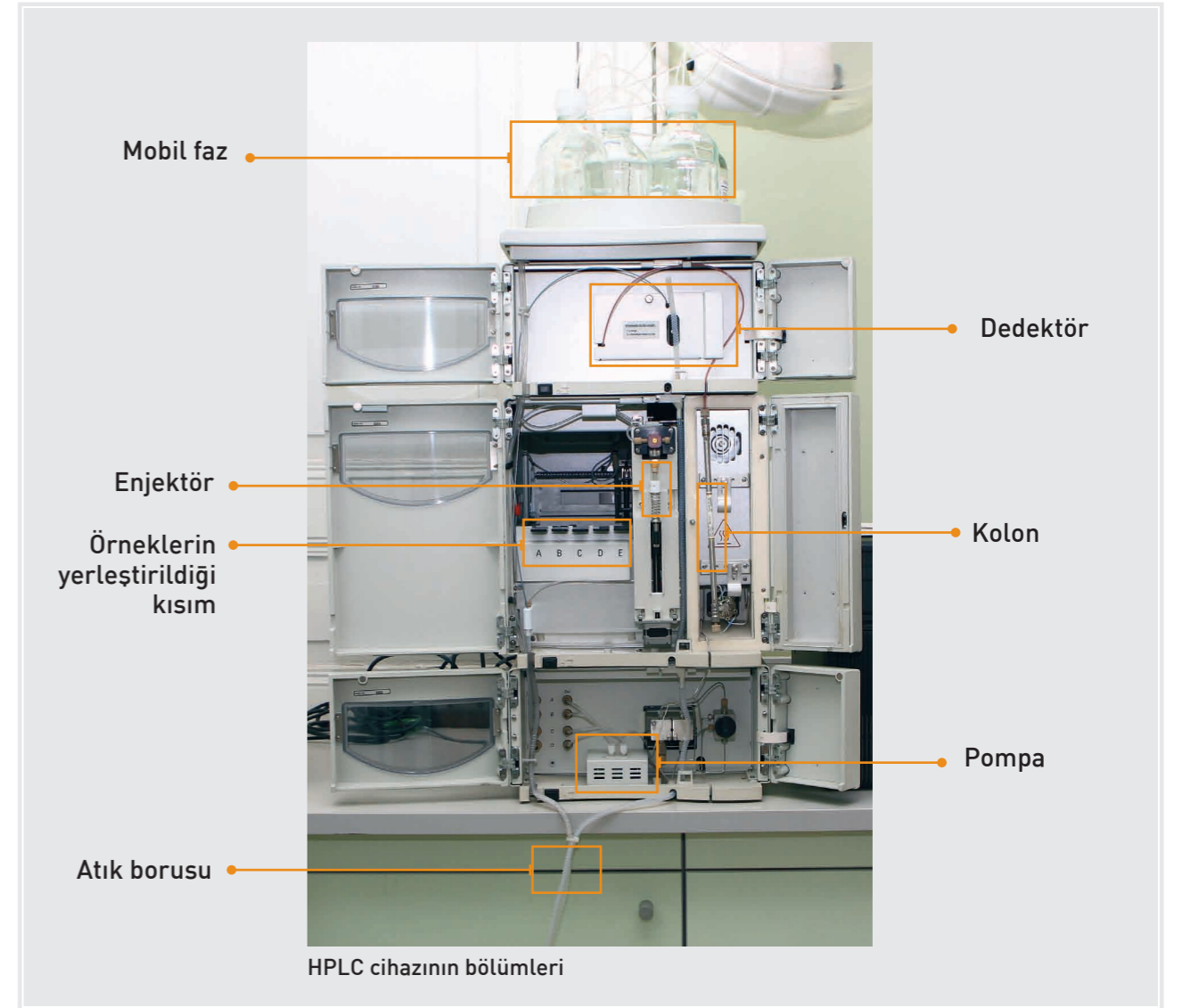
Kromatografi nedir?

çözme kapasitesine göre, sabit fazın kuruma bölgesine taşıyan hareketli faz ya da mobil faz (mobile phase) bileşenleridir. Mobil fazın içerisinde yer alan bileşenler, sabit faza ait dolgu maddesiyle etkileşimleri sebebiyle, bir miktar tutulurlar. Bu tutulma, örnekteki farklı bileşenler için farklı miktarlarda olur. Böylece bileşenler sabit fazın içinde farklı hızlarda

ilerledikleri için, birbirinden ayrılmış vaziyette, sabit fazı farklı zamanlarda terk ederler. Bu şekilde sabit fazdan çıkan bileşenlerin nitelikleri ve miktarları, HPLC setinde bulunan ek bir cihaz (örneğin UV-Visible Spektroskopisi) ile uygun bir biçimde ölçülür ve zamana veya mobil fazın kullanılan hacmine karşı y-ekseninde işaretlenerek "kromatogram" denilen grafikler elde edilir.

HPLC cihazına örnekler yerleştirilirken.

HPLC cihazının bölümleri

HPLC Temel Prensipleri ve Tanımları

► **Mobil faz (mobile phase):** Örneğin bileşenlerini, sabit faz (kolon) boyunca taşıyan, çeşitli fiziksel ve kimyasal özelliklere sahip çözelti veya çözücü karışımlarıdır [1]. Kullanılacak mobil fazın seçiminde, analizi yapılacak örnek madde bileşenlerinin özellikleri, kullanılacak sabit faz ve dedektörün özellikleri vb. birçok parametreye dikkat edilmelidir.

Sabit faz (stationary phase): Mobil faz içerisinde gelen örneğe ait bileşenlerin etkileşime girdikleri ve belirli ölçüde

alınmadıkları fazdır. Kromatografi tekniğinin çeşidine göre tasarlanmış ve çok değişik materyallerden çok farklı ölçülerde imal edilmiş ve "kolon" olarak adlandırılmış sabit fazlar mevcuttur. HPLC uygulamalarında kullanılan kolonlar daha çok 100-250 mm uzunluğunda yaklaşık 5 mm iç çapında metalik boru şeklinde olup iç yüzeyleri örneklerle ve mobil fazlarla kimyasal ve fiziksel etkileşimi önleyecek özelliklerde malzemelerle kaplanmıştır.

Alınma (retention): Mobil

faz içerisinde gelen, analizi yapılacak maddeye ait bileşenlerin sabit faz ile etkileşime girerek belirli oranda tutulması, daha doğrusu yavaşlatılması ve böylece daha geç olarak sabit fazı terk etmesi olayıdır. Bu özellikten yola çıkılarak, belirli sabit analitik koşullar altında, her kimyasal madde için parmak izi niteliği taşıyan alınma zamanı (retention time- t_R) tanımı türetilmiştir. Bu kavram belirli sabit deneysel koşullarda analizi yapılan maddenin sabit fazı terk etmesi için geçen süreyi göstermektedir.

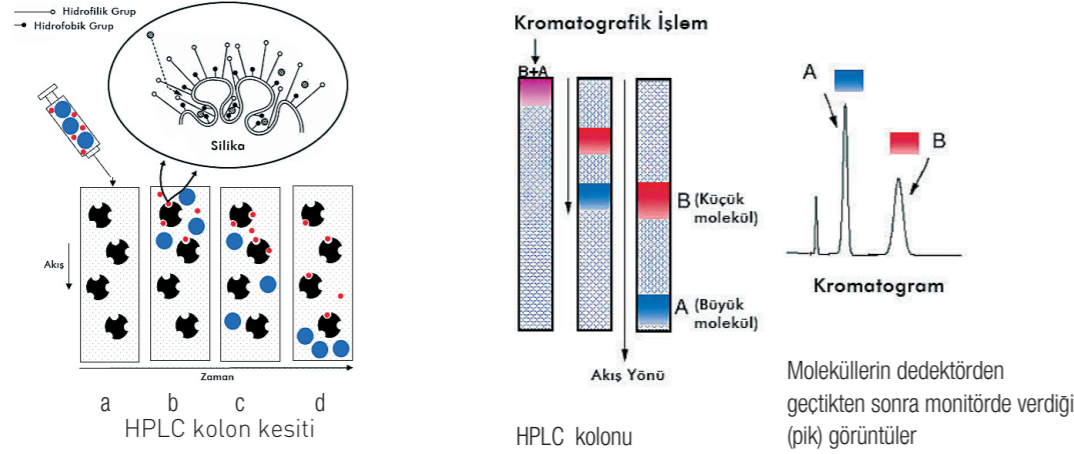

t_0 = kolona ait ölü zaman
(column dead time)
 t_R = alıkonma zamanı
(retention time)
 t_R^* = net alıkonma zamanı
(net retention time)
 $t_R = t_0 + t_R^*$

Pompa (pump): Sıvı kromatografisinde, özellikle de HPLC donanımında temel bir bileşendir. HPLC uygulamalarında mobil fazı oluşturan çözücü karışımının, enjektör, kolon ve dedektör içerisinde belirli, sabit veya

değişken bir hızda, belirli basınç altında geçmesini sağlar.

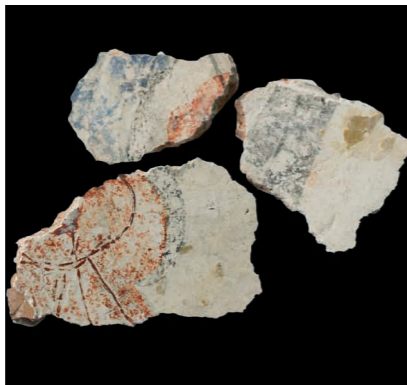
Dedektör (dedector): Kolonda ayırımı yapılarak saf hale getirilen maddelerin nitelik ve miktar analizinin yapıldığı HPLC donanımdır.

a. Küçük (kırmızı) ve büyük (mavi) moleküller kolona enjekte edilirler. sabit faz siyah renkte gösterilmiştir.
b,c. Küçük moleküller kolonda ilerlerken sabit fazın porlarına girerler. Büyük moleküller ise porlara girmeden, çok kısa sürede porlara tutunarak kolonda ilerlerler.
d. Sonuçta ilk olarak en büyük molekül sonra en küçük molekül kolonda elue (alıkonma) olur.

Örnek Çalışma: HPLC ile Analiz Aşamaları

Dünya mimarisinin en seçkin eserlerinden biri olan Süleymaniye Camii'nde, tarihinin en kapsamlı restorasyonu gerçekleştirilmektedir. 450 yaşındaki yapının bu zamana kadar geçirmiş olduğu uygulamalar, yapılan çalışmalarla gün yüzüne çıkarılmış olup bu çalışma, onarım uygulamalarına paralel olarak, her gönderilen yeni örnekle devam etmektedir. Eserin tarihsel gelişimine bağlı olarak bulunduğu döneme ışık tutacak, orijinal örneklerin (mevcut orijinal ve onarımlara ait kalem işi, boya ve sağlamlaştırma malzemeleri) içeriklerinin tespiti yapılmış ve başarılı sonuçlar alınmıştır. Analitik teknikler kullanılarak yapılan çalışmalarda malzemelerdeki orijinal maddeler

Süleymaniye Camii'nden alınan kalem işi örneği

ve bunların degradasyon (ayırışma) ürünlerinin (boyar maddeler, bağlayıcılar, yağ asitleri, protein, reçineler vb.) tespiti gerçekleştirilmiştir.

Süleymaniye Camii kubbe kısmından alınmış olan kalem işi örneğini bileşenlerine ayırmak ve safsızlıkları uzaklaştırmak için bir dizi kimyasal işlem (örneğin destile edilmesi, ekstraksiyon, uygun çözücülerle örnek moleküllerinin çözülmesi vb.) yapılmış, tetrahidrofur ve su karışımında seyreltilmiş ve süzülüşlerdir.

Hazırlanan ve HPLC sisteminin örnek odacığına yerleştirilen stok çözelti, cihaz tarafından otomatik bir enjektörle, belirlediğimiz miktarda (10µl) sabit faza verilmiştir.

Sabit basınçta kolon için den geçirilen Metanol:Su (1:1), Asetonitril:0,01 M H₃PO₄ çözeltisi (2:3) veya Asetonitril:Su (3:1) mobil

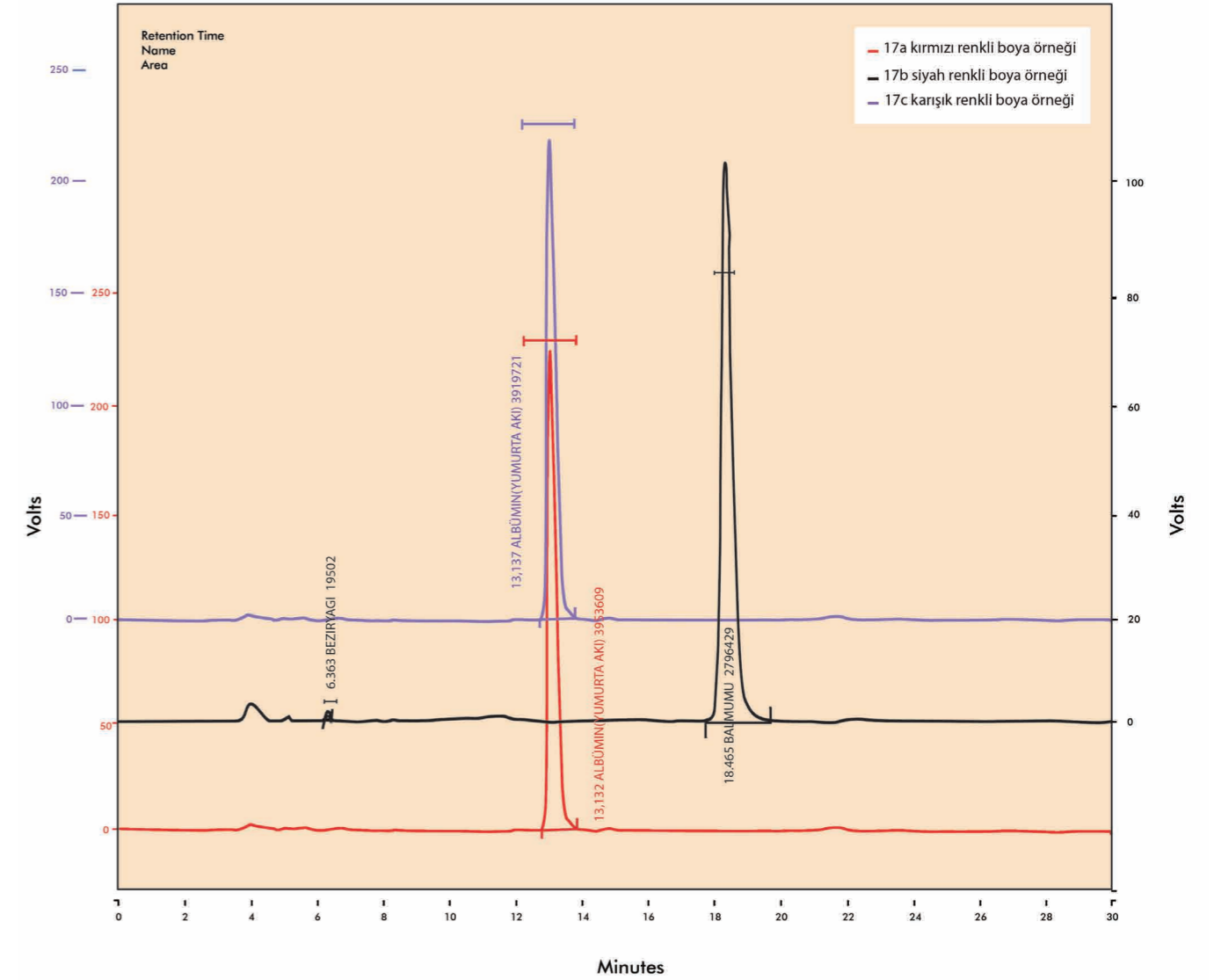
fazları örneğimizin içerisinde bulunan maddeleri değişik hızlarla sürükleyerek birbirlerinden ayırmıştır.

Kolonda ayırma uğrayan madde bileşenleri belirli bir dalga boyunda çalışan dedektör (UV/VIS) tarafından sinyal olarak algılanmış ve bu

yazılımda bileşenlerinin alıkonma zamanına göre kromatogramı olarak alınmıştır. Kromatografik olarak bulunan verilerle tekrarlanabilirliği sağlanan metotla absorpsiyon - alıkonma zamanı arasında gösterilen referans kromatogramı (aşağıda

verilmiştir) ile karşılaştırılmıştır.

Elde edilen kromatogramın analitik teşhis çalışmaları kimya laboratuvarımızda yorumlanarak örneğin içerisinde bulunan bağlayıcının tanımı yapılmış ve ilgili raporla sunulmuştur.

Grafik 1. Örneklerin Metanol: Su (1:1) mobil fazı ile analiz kromatogramları.

Kırmızı, Siyah ve karışık renkli boya örneklerinin tanımı, analiz sonucu (Grafik 1 ve 2) ve yorumu;

► Tanım:

G-2B kubbesinden alınmış olan açık pembe renkli, 5 mm boyuta kadar tuğla kırıkları, kırıkları ve tek tük siyah çürükler görülebilen, yüzeyinde sırasıyla, beyaz astar tabakası, kırmızı (17a), siyah (17b) ve karışık renkli (c) kalem işi bezemesi bulunan kırılğan sıva örneğidir.

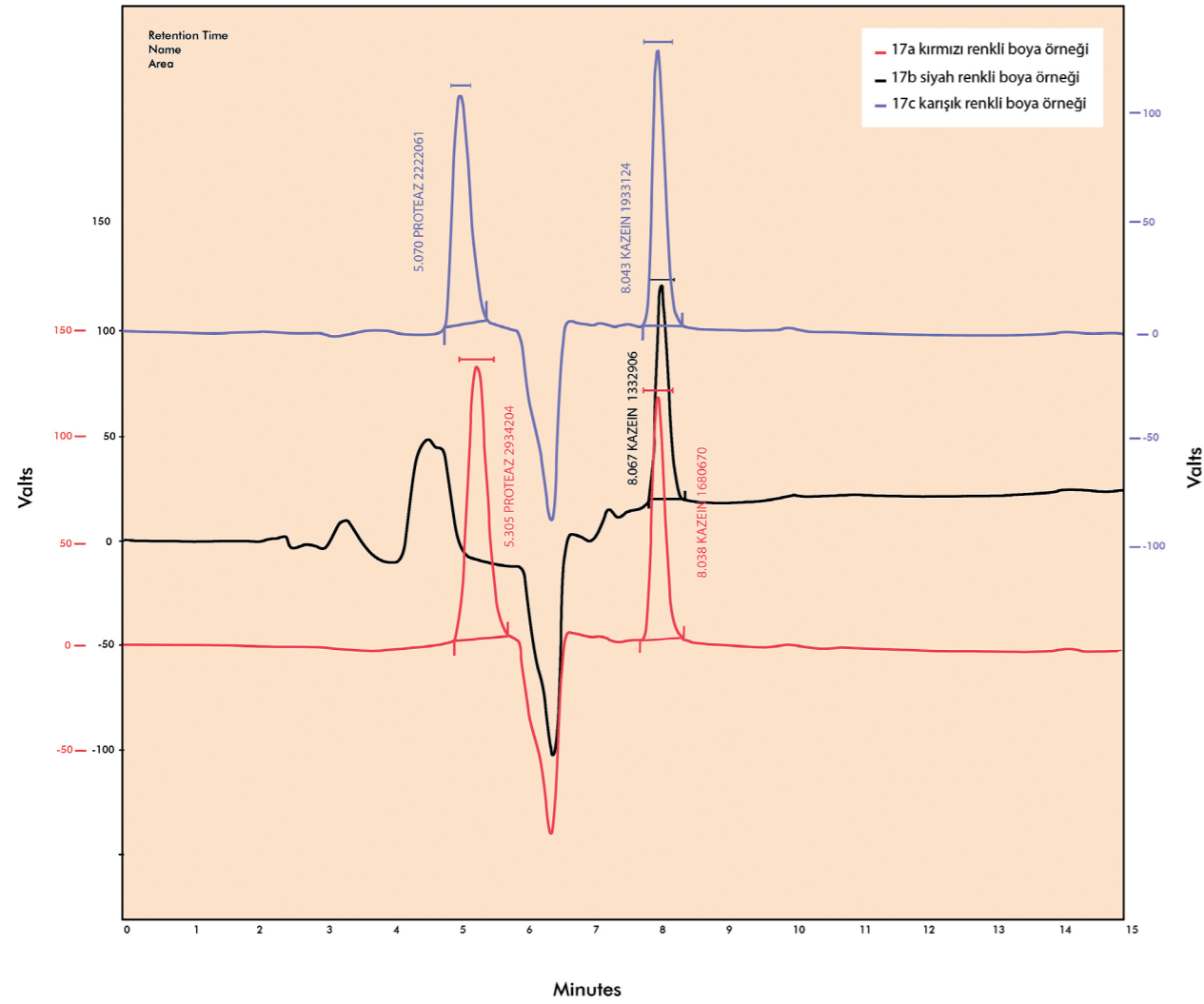
HPLC Analiz Sonuçları:

G-2B kubbesinden alınmış olan 17a numaralı kalem işi örneği tabakasındaki kırmızı renkli boyanın kromatogramında organik bağlayıcısının albümin (yumurta akı), proteaz ve kazein olduğu tespit edilmiştir.

G-2B kubbesinden alınmış olan 17b numaralı kalem işi örneği tabakasındaki siyah renkli

boyanın kromatogramında organik bağlayıcısının kazein, bezir yağı ve balmumu olduğu tespit edilmiştir.

G-2B kubbesinden alınmış olan 17c numaralı kalem işi örneği tabakadaki karışık renkli boyanın kromatogramında organik bağlayıcısının albümin (yumurta akı), proteaz ve kazein olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 2. Örneklerin Asetonitril:0,01 M H₃PO₄ çözeltisi (2:3) ve Asetonitril:Su (3:1) mobil fazları ile analiz kromatogramları.

Analiz Sonuçlarına Göre:

► 2B kubbesinde yapılmış olan ilk (mevcut en eski) kalem işi uygulamasında, renklendirici olarak çeşitli toprak boyaların (kırmızı demir oksit, yeşil malahit pigmentler) kullanıldığı basit spot testlerle tespit edilmiştir. Bu tabakaya ait olan boyalarda kullanılmış olan bağlayıcılar;

a) Siyah renkli boyada bağ-

layıcı olarak bezir yağının kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu renkte tespit edilmiş olan kazeinin de kalem işi boyanın yapıldığı zeminden kaynaklandığı (örnekleme esnasında bir miktar zemin malzemesi tozu karışmıştır) anlaşılmıştır.

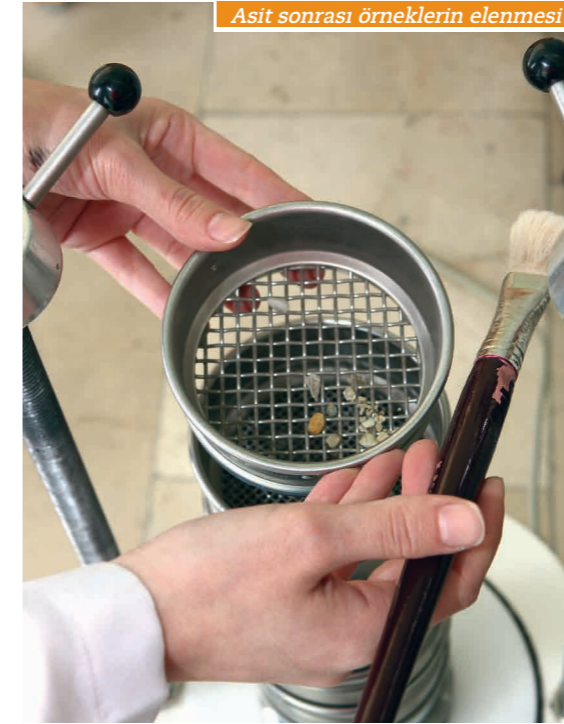
b) Kırmızı ve diğer renkli boyalarda ise bağlayıcı olarak albümin (yumurta akı) ve

balmumu kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu boyalarda tespit edilen kazeinin kalem işi boyanın yapıldığı zeminden kaynaklandığı anlaşılmıştır.

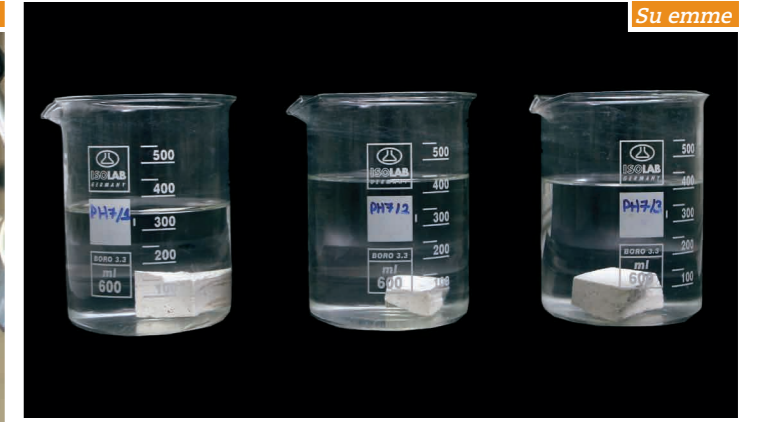
c) Üç tabakada da tespit edilmiş diğer bir ürün olan proteaz ise kazein ve albüminin (yumurta akının) degradasyonu sonucu oluştuğu ve her katmanda kullanıldığı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- [1] EGE ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ANALİTİK KİMYA ANABİLİMDALI, 2005
- [2] WWW.PROTEIN.IASTATE.EDU.TR/HPLC.HTML
- [3] JAMETHYST LIFE SCIENCE, ANALYTICAL VENTURA OAKS, CA 91320, 1999
- [4] SHISEIDO.CO,BIOANALYTICAL CHEM.,HPLC COLUMN IMG., 2002

Asit sonrası örneklerin eelenmesi

Su emme

Kuruma hızı

Asit sonrası agrega boyut dağılımına göre ayrılan numuneler

Fizikomekanik Laboratuvarı

Eser malzemelerinin,

A. Fiziksel;

- Agrega Tipi- Boyut Dağılımı
- Agrega / Bağlayıcı Oranı
- Yoğunluk, Özgül Ağırlık
- Gözenek Miktarı- Dağılımı
- Su Emme- Kuruma Hızı
- Kılcallık Katsayısı

B. Mekanik;

- Basınç,
- Eğilme,
- Çekme,
- Yapışma dayanımları

Özellikleri araştırılarak, sonuçları değerlendirilir ve konservasyon-restorasyon çalışmaları için proje oluşturmak üzere veriler sağlanır.

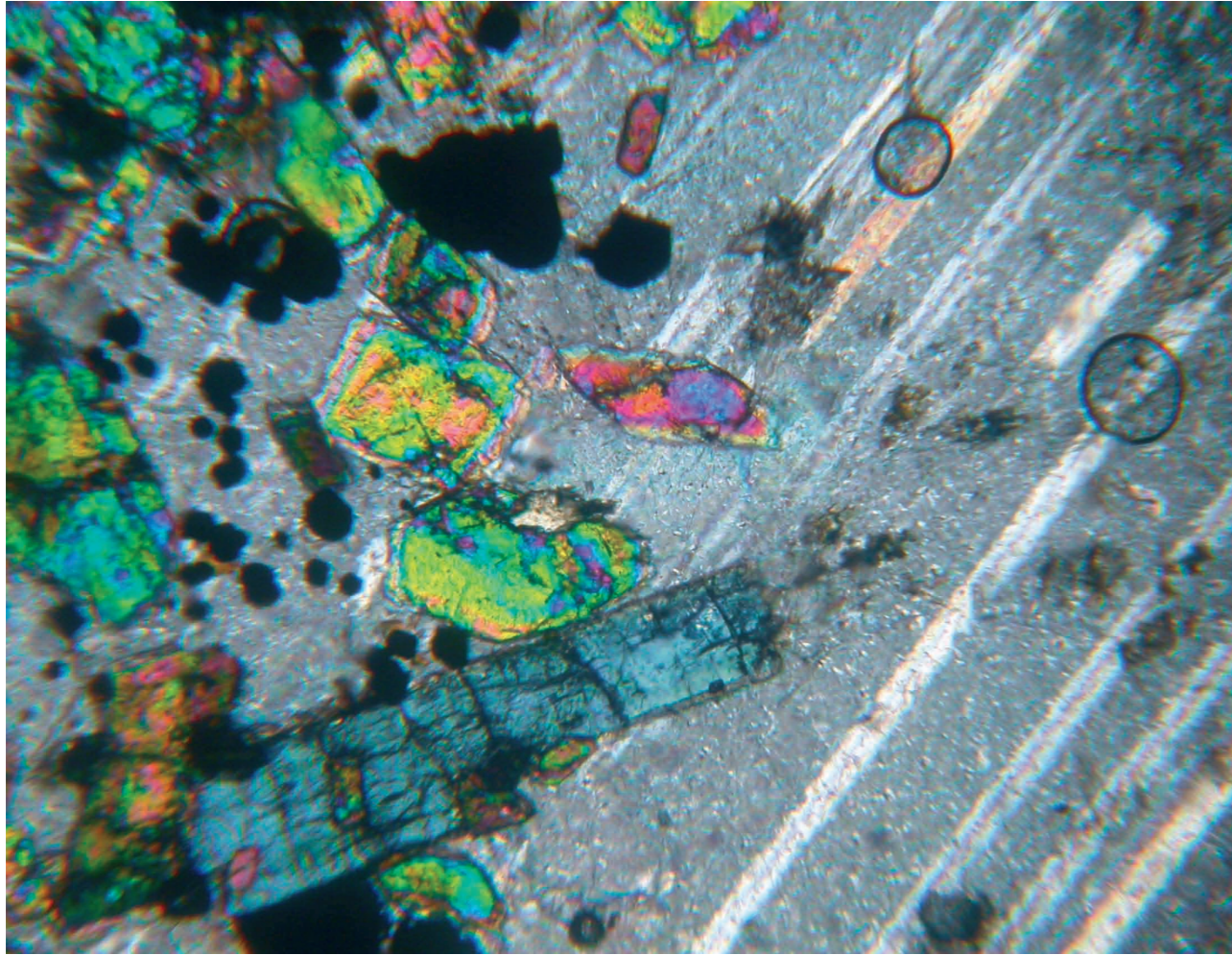

Etüvde kurutulması

Tek eksenli basınç dayanımı testi

Petrografi Laboratuvarı

Polarizan Mikroskop ile

- Minerallerin nitelikleri
- Ayrışmaları
- Yeni oluşan mineraller
- Oluşturdukları doku, vb.

özellikleri incelenerek eserin niteliği ve problemleri mikro düzeyde tespit edilir

Stereo Mikroskop ile

Örnek kesitinin:

- Doku
- Parçacık boyutu
- Tipi ve oranı gibi görünür özellikleri tespit edilir

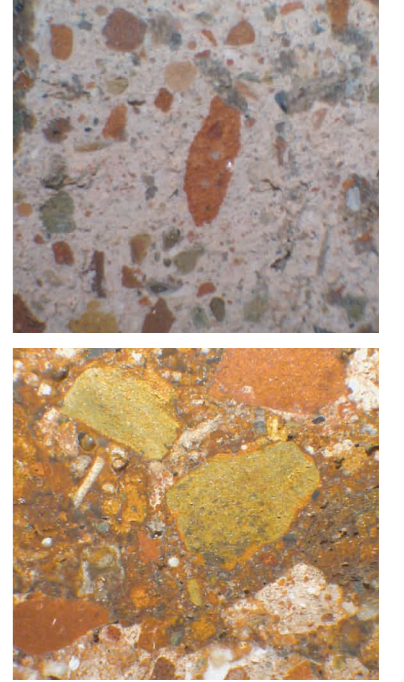
Petrografik Çalışmalar

Petrografi Nedir: Petroloji Yunanca bir kelime olup Taşbilimi demektir. Petrografi ise kayaların mineral içeriğini ve dokusunu detaylı olarak inceler.

Petrografik analizler için stereo ve polarizan mikroskoplar en önemli aletlerdir. Bu çalışmada, örneklerin özel hazırlanmış ince kesitleri kullanılır.

Stereo mikroskopta görüntü analizi

Stereo mikroskopta görüntü analizi

► Laboratuvarımızda her türlü sıva, harç, yapı taşı ve kayaç örneğinin petrografik analizleri yapılmaktadır. Petrografik analiz için getirilen örnekler polarizan mikroskopta, binoküler mikroskopta ve yaş kimya analizleriyle değerlendirilmektedir. Ayrıca ahşap malzemelerin mikroskop altında tanımlamaları yapılmaktadır.

Kesit Hazırlama Aşaması

Epoksiye gömülerek mikroskopta incelenmek üzere hazırlanan örnekler, bu işlem tamamlandıktan sonra kalıplardan çıkarılarak kesme işlemine tabi tutulur. İnce kesit cihazında kesilen örneklerin lama yapıştırılacak yüzeylerine, parlatma cihazında 4 ayrı diskte zımparalanma ve parlatılma

işlemleri uygulanır. Kesme ve partlatma işleminden sonra lama yapıştırılacak olan parçalar kurutulur. Uygun hale gelmiş olan örnekler kurutulduktan sonra epoksi vasıtasıyla lamlara yapıştırılır. Daha sonra ince kesit cihazında gerekli kesme ve inceltme işlemleri tamamlanır. Örnekler son olarak tekrar parlatma cihazında 4 aşamadan geçirilerek hazırlanır. Nihai olarak gerekli görüldüğü takdirde ince kesit örnekleri aşındırma tozu kullanılarak el ile parlatılır ve mikroskopta inceleme safhasına geçilir.

Mikroskopta İnceleme Aşaması

Harç, sıva ve kayaç örneklerinin incelemesi öncelikle stereo mikroskopta yapılmaktadır. Stereo mikroskopta örneklerin kalın kesitlerinden, harç ve sıva örneklerinin bağlayıcı-agrega oranları, bağlayıcı fazları, agrega türleri ve şekilleri üzerine yorumlamalar getirilmektedir. Daha sonra örnekler polarizan mikroskopta incelenmek üzere 30 mikron kalınlıkta olacak şekilde tekrar inceltme ve parlatılma aşamalarından geçirilir. Polarizan mik-

roskopta ise örneklerin içerdiği minerallere yönelik daha net tanımlamalar getirilir. Ayrıca kayaç örneklerinin dokusal özellikleri belirlenir ve tüm incelemelerle birlikte değerlendirilerek türüne yönelik tanımlamalar getirilir. Harç ve sıva örneklerinde tane - matriks oranları belirlenerek daha sonraki aşamada kullanılacak malzemenin bileşimine ilişkin yorumlamalara gidilir.

Ahşap Konservasyon Laboratuvarı

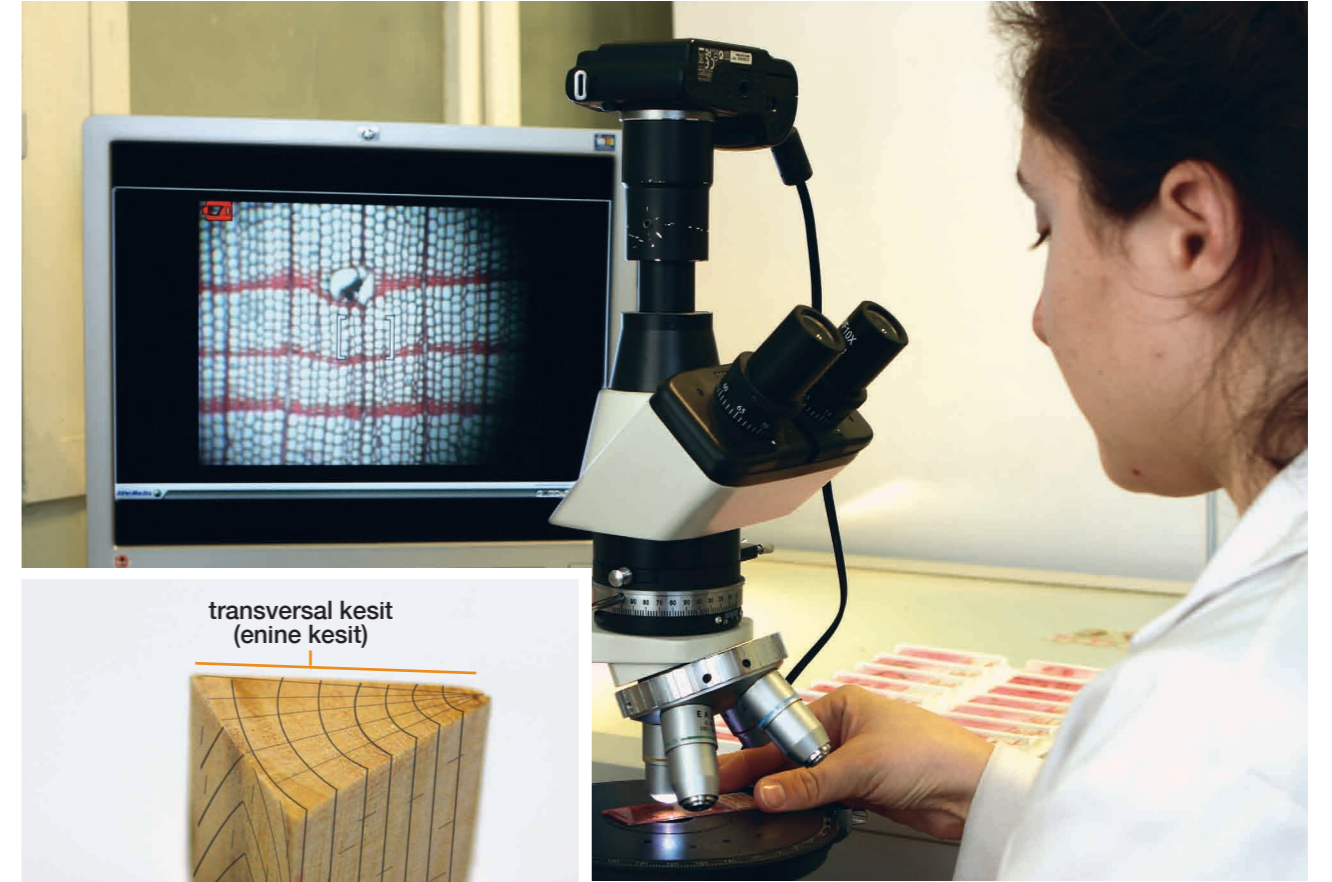
Mikroskop altında ahşap hücreleri ve biyolojik oluşumlar gözlemlenerek, ahşap cinsi ve malzemenin bozulma durumu hakkında bilgi sahibi olunur.

Yapılardan alınan ahşap örnekleri, ilk olarak makroskobik incelemeye alınır. Yapının mümkün olduğu kadar farklı yerlerinden alınan örneklerin, çıplak gözle tanımlamaları yapılır. Malzemenin boyu, rengi, dokusu, anatomik özellikleri ve varsa biyolojik, kimyasal ve fiziksel bozulmaları

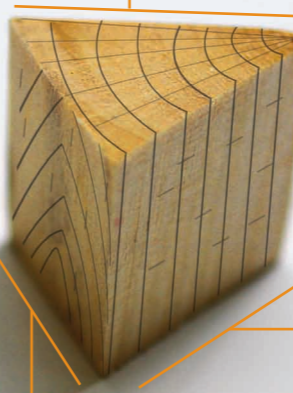
gibi görünen özellikleri kaydedilir. Çıplak göz yeterli olmaz ise lup yardımıyla da gözlem yapılır.

Daha sonra mikroskobik özelliklerinin teşhisi için örnekten parça alınır. Alınan bu parça kaynatıldıktan sonra mikrotom adı verilen kesit alma cihazı ile ahşabın 3 farklı yönünden (transver-

sal, tanjansiyel ve radyal) kesitler alınır. Alınan kesitler lam ile lamel arasına tespit elemanı ile birlikte monte edilir ve mikroskop altında incelenir. Mikroskop altında ahşap hücreleri ve biyolojik oluşumlar gözlemlenerek, ahşap cinsi ve malzemenin bozulma durumu hakkında bilgi sahibi olunur.

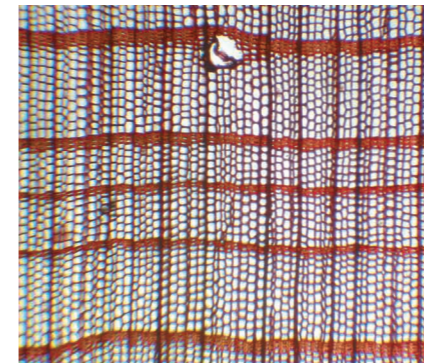

transversal kesit
(enine kesit)

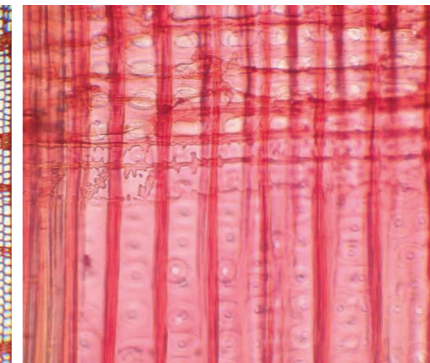

radyal kesit (ışınsal kesit)

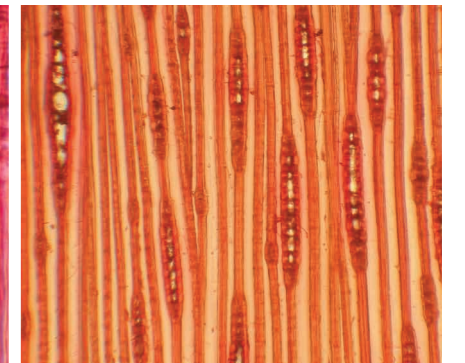
tanjansiyel kesit (teğetsel kesit)

Transversal Kesit -4x-

Radial Kesit -25x-

Tanjansiyel Kesit -10x-

Ahşap örneklerin teşhisinin ardından örneklerin alındığı yapının durumu göz önüne alınarak, çözüm önerileri geliştirilir.

Analizin Amacı:

- Ahşap malzemenin, üzerindeki boyanın cinslerini, stratigrafisini (tabakalarını) bağlayıcısının tespitini gerçek-

leştirme ve boya pigmentlerini önermek,

- Ahşap malzemedeki biyolojik bozulmaları, bozulmaların nedenini, temizlik ve

tedavi yöntemlerini belirlemek,

- Ahşap malzemenin anatomik yapısının tayini amacıyla yapılır .

Kullanılan Ekipman

- Spot Test Kiti
- İnce Tabaka Kromatografisi
- HPLC
- İnce Kesit Hazırlama Seti (Mikrotom)
- Stereo Mikroskop
- Polarizan Mikroskop

KUDEB Proje ve Laboratuvar Birimleri

Laboratuvar ve proje birimlerinin (gruplarının) danışman hocalar ile çeşitli konular hakkında yaptıkları değerlendirme toplantıları

► İBB KUDEB birimleri arasında yer alan proje birimimiz eski eser koruma, restorasyon konularında uzman mimar, restoratör ve iç mimarlardan oluşan bir ekiple çalışmalarını devam ettirmektedir. Proje birimi bakım onarım izinleri kapsamında bakım onarım izni almış mülk sahiplerine, kamu kuruluşlarına, KUDEB Ahşap ve Taş Eğitim atölyesi kapsamında yapılan eğitim ve uygulama çalışmalarına çizim ve teknik bilgi desteği ver-

mektedir. İstanbul da bulunan ilçe belediyelerinde faaliyet gösteren İlçe KUDEB personeli için seminer ve eğitim çalışmaları yapmaktadır. Bu kapsamda İl- İlçe KUDEB'lerinde çalışan personel başta olmak üzere diğer ilgililere yardımcı olmak üzere temel yayınları hazırlamaktadır.

Ayrıca KUDEB konservasyon ve malzeme laboratuvarı bünyesinde hazırlanmakta olan raporlar için gerekli çizim ve teknik destek vermektedir. Proje birimimiz KUDEB

bünyesinde yer alan diğer birimlerle koordineli olarak bakım onarım izinleri konusunda da çalışmaktadır. KUDEB kullanımında bulunan iki adet tescilli eski eserin restorasyon projelerini hazırlanmıştır. Proje birimimiz danışman akademisyenlerle birlikte özellikle geleneksel ahşap yapım yöntemiyle yapılmış olan eserlerin projelendirilmesi konusunda standart oluşturabilmek için örnek proje ve uygulama çalışmaları yapmaktadır.

Ahşap Atölyeleri

Ahşap restorasyon ve konservasyon atölyesi

Ahşap restorasyon ve konservasyon eğitim atölyesi

Ahşap Atölyesi

▷ Ahşap yapılarda restorasyon ve konservasyon, yapıda tahrip olan malzeme oranında çeşitlilik gösterir. Prensip, özgün detaylara ve malzemeye bağlı kalmaktır. Ahşap cinslerinin tayini ve bozulmuşluk derecesi, yapılacak müdahaleler bakımından önem arzeder. Biyo-

lojik tahribatının yoğun olduğu ve malzemenin sağlamlığını yitirdiği yerlerde, ahşap elemanların aynı cinsteki özgün malzeme ile değiştirilmesi gerekmektedir. Yenilenecek tüm ahşap elemanlar emprenye edilmiş olmalıdır. Hastalıklı hiçbir malzeme ortamda bırakılmamalı-

dır. Özgün malzemenin mümkün olduğu kadar kurtarılması amacıyla, hastalıklı kısımlar kesilerek alınmalı, tamamen hastalıklı olup kurtarılamayacak kısımlar çıkartılmalıdır. Yapılacak eklemlerde aynı cins ve nitelikteki ahşap malzemenin kullanılması esastır.

Ahşapta Boya Sökme

Dış cephe boyasının kabarma, soyulma gibi nedenlerle yenilenmesi veya ek parça eklenmesi durumlarında önce eski boyanın sökülmesi gerekir. Boya sökerken seçilecek yöntem; ahşabı tahrip etmeyen, boyayı kat kat çıkararak özgün boyayı koruyan ve sağlığa zararlı olmayan yöntem olmalıdır. Boya sökme işlemi üç şekilde yapılabilir:

1. Mekanik yöntem: Bu yöntemde, spatula veya boya kazıyıcı kullanılır. Spatula kabaran

boyanın altına sokularak boya soyulur. Boya tabakası kontrollü olarak kazınır ve alt tabakaya zarar verilmemeye çalışılır. Kazıma işleminin ardından zımparalama işlemi başlar. Zımparalarken çalışma yönü liflere paralel olmalıdır.

2. Isı yöntemi: Isı uygulayarak boyayı yumuşattıktan sonra kazıyarak ve ardından zımparalayarak boya sökülebilir. Bu amaçla sıcak hava tabancası

kullanılabilir. Sıcak hava tabancası yüzeye çok yakın tutularak boya yumuşatılır, sonra kazınır ve zımparalanır.

3. Kimyasal yöntem: Kimyasal sökücüler sürülerek boya yumuşatılır. Ardından boya kazınır ve zımparalanır. Bazen ısı yöntemi ile birlikte kimyasal yöntemlere de kullanılabilir. Bu yöntemde, metilen klorür, isopropanol, ksilol, toluol, metanol gibi organik çözücüler kullanılabilir.

Mekanik yöntem ve ısı yöntemi ile boya sökümü

Kimyasal yöntemle boya sökümü yapılmış ahşap süsleme

4. Kumlama: Çok dikkatle yapılması gereken bir yöntem olup, dikkat edilmediği takdirde

malzemeyi deforme eder. Primüs lambası, alev lambası gibi ahşap üzerinde alev oluştu-

ran yöntemlerin kullanımı yangın riskinin yüksek olması nedeniyle sakıncalıdır.

Profile uygun hazırlanan bıçak ve profil

Ekleme ve Parça Değişirme

Ahşap yapı elemanlarının çürüyen kısımları kesilip, yerine aynı tür ve kesitteki ahşap eleman eklenir. Bu eklemeler ahşap elemanın tümüyle yenilenmesi olabileceği gibi, çürüyen kısmının kesilip yeni bir ahşap parçanın ilavesi şeklinde de

yapılabilir. Eklemelerde parçaların birbirine çok iyi alıştırılması gerekir. Yapıda kullanılacak yere göre birleşim detayları çeşitlilik gösterir. Tümünecek kısımlar özgün detaya uygun olarak profil bıçaklarıyla yeniden üretilir.

Ahşap elemanların yeniden üretilmesi (sol), çürüyen kısımların yerine parça eklenmesi (sağ)

Ahşap ekler, tutkal ile ahşap kavelalar yardımıyla birleştirilir. Tutkallamada dikkat edilecek husus, birleşecek ahşap yüzeylerin tozdan, kirden ve yağdan arındırılmış, düzgün ve birbirine uyum halinde olmasıdır. Yapıştırılacak her iki parçaya da tutkal sürülmeli ve yapıştırma lifler doğrultusunda yapılmalıdır. Yapışma işleminin tam anlamıyla başarılı olması için presleme yapılmalıdır.

Sağlamlaştırma

Bozulan ahşap elemanlarda, özellikle süslemeli ahşaplarda iç kısmı çürüyen ancak dış kısmı sağlam olan, parça yenilemesi uygun görülmeyen durumlarda sağlamlaştırma uygulamasına gidilir. Sağlamlaştırma daldırma,

fırça ile sürme ve enjeksiyon yöntemleriyle yapılabilir.

Böcekler nedeniyle oluşan uçuk delikleri ve galeriler, bıçkı kalası tozu ile polivinil asetat emülsiyonu karışımı ile doldurulabilir. Ancak en iyi yöntem

ahşap kıymıklar ile deliklerin doldurulmasıdır.

Onarımın tamamlanmasının ardından boyanacak yerlere önce astar atılır. Astar kuruduktan sonra zımparalanır ve boya uygulanır.

Enjeksiyon yöntemiyle kimyasal koruma (Yeni Cami Hünkâr Kasrı çalışmaları)

Enjeksiyon yöntemiyle sağlamlaştırma (Yeni Cami Hünkâr Kasrı çalışmaları)

Batırma yöntemiyle empenye (KUDEB çalışmaları)

Fırçayla sürme yöntemiyle empenye (Yeni Cami Hünkâr Kasrı çalışmaları)

Ahşap Eğitim Atölyesi

Ahşap atölyesinde eğitim

► Ülkemizdeki geleneksel sivil mimarlık ürünlerinin büyük çoğunluğu ile sayısı fazla olmamakla birlikte çok sayıda anıtsal eserin ahşap yapım tekniğiyle inşa edilmiştir. Modern yapım tekniklerinin öne çıkması, hızlı kentleşme ve birçok karmaşık faktörler sonucunda ahşap yapım tekniğiyle yeni yapım uygulamaları kalmadığı gibi, varolan örnekler de hızla yok olma sürecine girmiştir.

Geleneksel inşa süreçlerinin devam etmediği yapım ortamında, bir de koruma konusunda yasa koyucu düzeyinden halka kadar uzanan bilinç ve bilgi yetersizliği sonucunda betonarme ve çelik

yapılar üzerleri ahşap kaplanarak restorasyon uygulamaları olarak yaygınlaşmıştır.

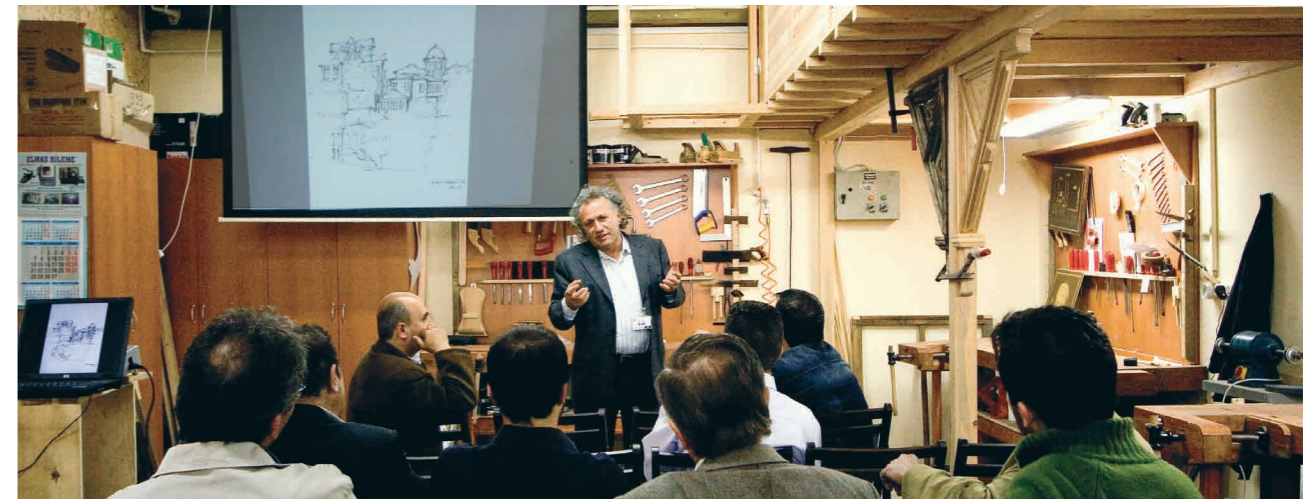
Bunun yanında, son yıllarda koruma konusundaki toplumsal bilincin yükselmesiyle birlikte yasal süreçte ve uygulama konusunda özgün olanı koruma, yok olanların ise belgelere dayalı restitüsyon uygulamalarında özgün form olduğu kadar özgün yapım tekniğine ve malzemelerine göre inşası için doğru çalışmalar yapılmaktadır. Genel inşaat faaliyetlerinde modern yapım tekniği ve malzemeleri yaygınlaşmasına bağlı olarak geleneksel yapım tekniğine ilişkin malzeme üretimi ve uygulaması

konularında gerek iş gücü gerekse de teknik bilgi açısından sıkıntı çekilmektedir.

Bu sebeplerle İBB KUDEB Müdürlüğü çatısı altında Ahşap ve Taş Eğitim Atölyeleri kurulmuştur.

Bu atölyelerde, konusunda uzman akademisyen ve sahasında yıllarca çalışmış ustalarla birlikte teorik ve uygulamalı eğitimi verilmektedir.

Eğitim çalışmalarına paralel olarak da örnek uygulamalar gerçekleştirilerek usta adaylarının deneyim kazanmaları ve böylece ülkemizin bu konudaki yetişmiş kadrolu eleman ihtiyacını gidermede katkısı olması amaçlanmaktadır.

Ahşap ustası yetiştirilmesi amacıyla, meslek liseleri, meslek yüksek okulları ve ilgili üniversitelerin mimarlık, ağaç işleri teknikerliği, restorasyon bölümü, öğrenci ve mezunlarının oluşturduğu kursiyer gruplara farklı süre ve içeriklerde eğitimler verilmektedir. Yeni nesil ahşap ustası adaylarına verilen bu eğitimlerin dışında ahşap işleri yaparak geçimini sağlayan kalfa ve çıraqlara ahşap mimarî ve restorasyon, onarım konularında doğru bilgilerin verilmesini amaçlayan iki günlük eğitimler de düzenlenmektedir.

Ahşap malzemenin tanınması, geleneksel ahşap yapım sistemleri, ahşap dış cephe kaplamaları, furuşlar, elibögüründeler, silmeler vb. gibi ahşap yapı elemanlarının üretimi, ahşap koruma, ahşap onarımı, çatı onarımı, ahşap süsleme sanatları, ahşap işleyen el aletlerinin kullanılması, ahşap kapı, pencere doğraması onarımı, ahşap karkas sistemler ve onarımları, ahşap profillerin yapıl-

Kimlere eğitim veriliyor?

ması, eski eserdeki ahşap elemanların kopyalanarak yeniden üretilmesi gibi konularda uygulamalı ve teorik eğitimler alan kursiyerler Zeyrek ve Süleymaniye mahallelerinde KUDEB tarafından gerçekleştirilen basit onarımlar sayesinde sokak ve mahalle ölçeğindeki ahşap yapı şantiyelerinde de uygulama yapma şansına sahipler.

Eğitimlerin teorik çalışmaları İstanbul'daki ilgili üniversitelerimizden akademisyenlerinin desteği, ahşap restorasyonu konusunda çalışan mimarların deneyimlerini paylaştıkları sunumlarla sürerken,

ahşap yapı malzemeleri ve ahşap işleme sektörlerinin temsilcileri de kursiyerlerle zaman zaman bir araya getirilmektedir.

Yenilenebilir tek yapı kaynağı olan ahşabın düzgün işlenmesi, hünherli ellerde şekillenmesi, yapı detaylarının doğru çözümlenmesine katkı sağlayacak ahşap ustalarının yetiştirilmesi özellikle ahşap yapı stoğunun her geçen gün azaldığı İstanbul'da bir zorunluluk haline gelmiştir. Ahşap ustası adayları ile yürütülen çalışmaların kısa zamanda olumlu sonuçlar doğurması eğitimlerin yerinde ve doğru olduğunun da göstergesidir.

KUDEB Ahşap Eğitim Atölyesi bünyesinde, Eğitim Koordinatörü Orman Endüstri Yüksek Mühendisi Demet Sürücü, yirmi beş ahşap ustası, iki boya ustası ve bir metal ustası ile çalışmalar devam ediyor. Aslına sadık kalınarak ve koruma ilkeleri göz önünde tutularak yürütülen onarımların başında kapı, pencere ve dış cephe, çatı onarımları geliyor.

Taş eğitim programı uygulama ile birlikte akademik derslerle de destekleniyor.

Taş Atölyesi'nde Eğitim Çalışmaları

Taş eğitim atölyesi, eğitim programı geleneksel usta çırak ilişkisi çerçevesinde yürütülüyor.

► Müdürlüğümüz bünyesinde devam eden tarihî eserlerin restorasyon ve konservasyon çalışmalarının ilk evresinde taş yüzeyindeki bozulmaların saptanması, kir renklerinin analiz edilmesi ve uygun temizlik yöntemlerinin belirlenmesi yapılarak, taşların cinsi ve kirlilik derecelerine göre gerekli görülen yerlerde, kağıt hamuru, kimyasal maddelerle, atomize su ile ve mekanik temizlik (kazıma yöntemleri ile spatül, bisturi ve dişçi aletleri kullanılarak kabuk halindeki kirliler kaldırılır.) gibi yöntemlerin uygulanmasına karar verildi.

Taş, tuğla ve mermer yüzeylerin temizliğinde mekanlardaki taşların ayrı ayrı bozulma nedenleri, kir türleri ve temizleme yöntemlerinin belirlenmesi ve bazı mekanlarda birbirine benzeyen bozulmaların görülmesi ve yer yer aynı temizleme yöntemlerinin uygulanması nedeniyle uygulanan yöntemler çizim üzerinde ve fotoğraflarda belirtilip taşların bozulma nedenleri ve temizleme yöntemleri hakkında genel bir bilgi verilerek belgeleme işlemi yapıldı.

Temizlik çalışmalarına başlamadan

Taş Atölyesi Restorasyon Çalışmaları

► Amacımız

Taş Eğitim Atölyesi, KUDEB Koruma Uygulama Denetim Müdürlüğü'nün bünyesinde kurulan Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarı ile Ahşap Eğitim Atölyesi tarafından sürdürülen çalışmaların görev ve amaçlarını daha kapsamlı olarak yerine getirebilmesi için bu birimlere ek olarak Taş Eğitim Atölyesi'nin kurulması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Kentimizin "Kültürel Değerleri"nden, eski eser niteliği kazanmış anıtsal ve sivil mimarî taş yapıların yürürlükte olan mevzuatlar ve uluslar arası restorasyon ilkeleri doğrultusunda tarihi bir belge olarak kalıcı nitelikte korunmaları, sürekliliklerinin sağlanması ve bütün bilim ve tekniklerden yararlanılarak gerektiğinde tadilat, tamirat ve esaslı onarımlarının yapılabil-

mesine yardımcı olabilecek, ilgili meslek liseleri ve meslek yüksek okullarının restorasyon, inşaat teknolojisi alanı ve yapı ressamlığı bölümlerinden öğrenci ve mezunların oluşturduğu gruplara farklı süre ve içeriklerde "Geleneksel Taş İşçiliği" uygulamalı eğitimini vererek yeni nesil taş ustaları yetiştirmek ve kültürel mirasımızın korunmasına katkı sağlamaktır.

önce kir türlerini, bozulma nedenlerini araştırıp tespit ettikten sonra uygun temizleme yöntemleri belirlenir. Uygulanacak olan yöntem taş yüzeyinde küçük bir bölgede test edilir ve uygun sonuç alınıp yöntemi

me karar verildikten sonra temizlik çalışmasına başlanır. Bazen taş yüzeyde tek bir temizleme yöntemi yeterli olduğu halde bazı durumlarda aynı taşta iki ya da üç farklı yöntemin uygulanması gerekebilir.

Tarihî eser yüzeyinde daha önceki çalışmalarda uygulanmış olan yanlış malzemeler (çimento sıva, dolgu vb.) yüzeyden alınarak, uygun harç malzemeleri ile sıva, derz dolgu ve taş tamamlama işlemleri yapıldı.

Hacı Eyübzade Şükrü Bey Çeşmesi

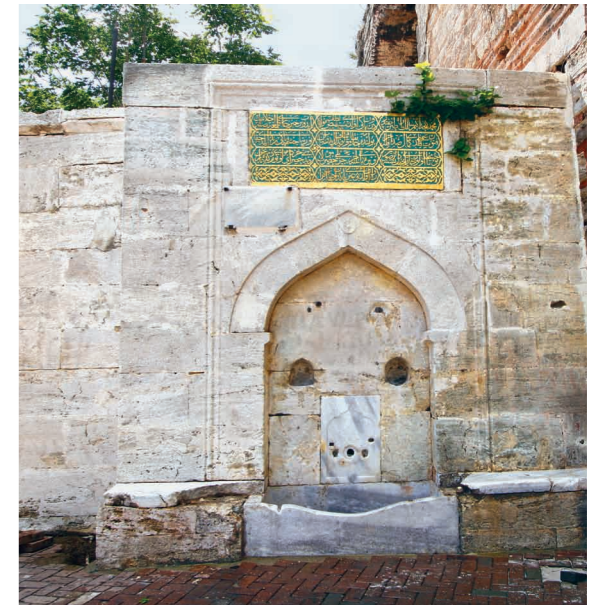
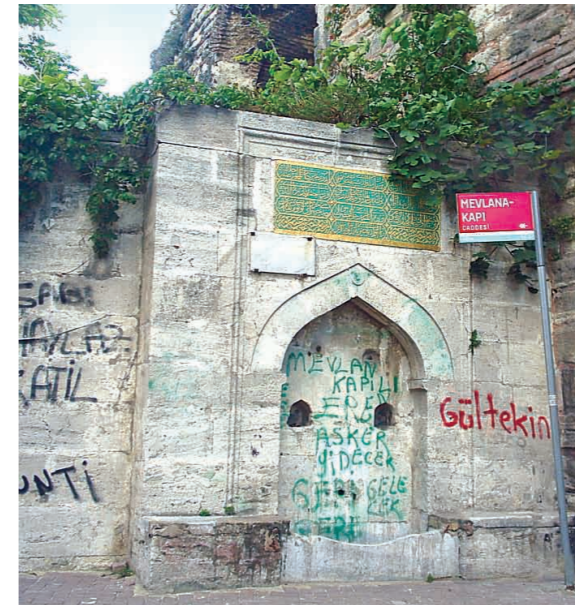
Çalışmanın ilk evresinde bozulmalar saptanıp, fotoğraf çekimi ve çizimi yapılarak belgeleme işlemi tamamlandı. Çeşme yüzeyindeki ve çatısındaki bitkiler ve çatıdaki toprak temizlenerek tekrar çıkmalarını engellemek için sıringa ile ilaç enjekte edildi. Atomize su kimyasal ve mekanik temizleme yöntemleri kullanılarak cephe temizliği tamamlandı. Daha önceki restorasyon çalışmalarında kullanılan yanlış malzemeler (çimento sıva, dolgu vb.) alınarak uygun harç malzemeleriyle cephe sıvanıp derz araları dolduruldu. Çeşmenin teknesi orjinal kotuna indirildi, tas ve musluk takılarak çeşme kullanıma uygun hale getirildi.

HATİCE SULTAN ÇEŞMESİ

HASAN AĞA ÇEŞMESİ

MEHMET KETHÜDA ÇEŞMESİ

Ahşap ustalığına dair...

► Anadolu kültürü ve ahşap dediğimizde hemen aklımıza her geçen gün sayıları azalan ahşap ustalarımız gelir... Bazen kederlerini bazen sevinçlerini yansıtmışlardır ahşaba... Onlarla konuşulacak o kadar çok şey vardır ki ahşaba dair... Çünkü ahşap zaman ister, sabırlı ellerde şekillenmek, akli kullanarak işlenmek ve tasarlamak ister... Ahşap ustası iyi bir matematikçi, iyi bir mimar, iyi bir mühendis olmalıdır ki yıllara dirensin yaptıkları, aksın kuşaktan kuşağa...

Ne de olsa "Eşek ölür yük semeri, zengin ölür para kemeri, sanatkar ölür kalır eseri.." dememişler mi?.. İşte bunun için ahşap ustası olmak sorumluluk ister.

KUDEB Ahşap Eğitim Atölyesi ustaları ahşap işlemedeki hünerlerini apaçık sergiliyorlar... Ustaların, Zeyrek ve Süleymaniye mahallerinde yürütülen ahşap ev onarım ve restorasyon çalışmalarındaki azimleri, genç ahşap ustası adaylarına gösterdikleri ilgi usta-çırak ilişkisinin belki de son dönemlerde yaşanan en güzel örneklerinden... KUDEB Ahşap Atölyesi'nde yaşanan güzellikleri, doğru olduğuna inancımızın tam olduğu işlerimizi, sizlerle paylaşmak istedik ve her sayımızda bir ustamızla ahşaba, ahşap ustalığına dair ne varsa konuşacağız...

İlk söyleşimizi KUDEB Ahşap Eğitim Atölyesi Usta Başları'ndan Ali Gül ile yaptık...

Demet Sürücü: Ali Usta, bize kendini kısaca tanıtır mısın? Ahşaba merakın ne zaman ve nasıl başladı?

Ali Gül: 21 Şubat 1954'de Malatya, Arapgir'de doğdum, eğitim hayatının ardından bir ahşap atölyesinde çırak olarak işe başladım. Aslında aklımda mekaniği olan merakımdan oto tamircisi olmak vardı ya da matbaa işi

ile ilgilenmek istiyordum, ama ahşap işine başlayınca bırakamadım... O zamanlar arkadaşlarımla sohbet ederken oto tamirciliğinin yağlı, kirli bir iş olduğu hatta genç kızların oto tamircilerini bu sebeple pek uygun eş olarak görmedikleri söylenirdi... Ben de düşündüm, evet bir metale dokunmak ile ahşaba dokunmak arasında çok fark vardı.

Bazen kederlerini bazen sevinçlerini yansıtmışlardır ahşaba... onlarla konuşulacak o kadar çok şey vardır ki ahşaba dair... çünkü ahşap zaman ister, sabırlı ellerde şekillenmek, akli kullanarak işlenmek ve tasarlamak ister...

Ahşap insanı kendine çekiyordu, sınımsıktı. İşte bu sebeple ahşap işinde karar kıldım diyebilirim... Kızların ilgisi de önemli tabii...

Ahşap işlerine 1968 yılında başladım... Askere kadar değişik yerlerde çalıştım... Benden önce bu işlere başlayanları da çalışkanlığımla, becerilerimle geçtim... Başlangıçta Mahmutpaşa'da Kürkçü Han'da ardından askere gidene kadar Beyoğlu civarında çalıştım. 1980'lerin başında da kendi işimi kurdum ve yeni bir ekip ile çalışmalara başladım.

D.S: Eski ahşap eserlerde çalışmaya ne zaman başladınız?

A.G: Bugünkü Rölöve ve Anıtlar Müdürü Dr. Hüseyin Kaya ile tanışmam eski eser onarı-

mı ve restorasyonuna ağırlık vermeme sebep oldu. Daha önce Cankurtaran'da bugün hala pansiyon olarak kullanılan bir köşk onarımı yaptım, bu çalışmada da Mimar Süreyya Saruhan ile çalışmıştım... Çağaloğlu'nda Kültür Bakanlığı'na bir kitap satış mağazası yaptım... Bugünkü Ayasofya El Sanatları Sergi Salonu olan yerde bahçe düzenlemeleri yaptım. Böylece eski eserlerin bahçelerinde yanında çalışmalara başlayarak eski esere olan ilgim daha da arttı...

Ekonomik nedenlerden dolayı eski eserle çalışmak her zaman mümkün olmadı... Zaman zaman mağaza dekorasyonları yaptım, tekstil firmalarından, kuyumculara kadar bir çok işletmeye dekorasyon işleri yaptım.

D.S: Peki, 40 yıllık ahşap ustası olarak sizce ahşap ustası ne demek?

A.G: Ahşap ustası olmak için sabırlı olmak, ahşabı sevmek gerekiyor. Usta yapacağı işin hayalini kurabilecek... İşe başlar-ken hayalini çizecek ya da çizilen bir evraki okuyabilecek.. Ahşap ustalığı emek ister.. Ahşapta her an farklı bir malzeme ile karşılaşabilirsiniz. Bu sebeple ahşapta zaman çok önemli... Usta olmak zaman istiyor... Zamanla gelişmek, zamanla tanımak gerekiyor ahşabı... Ben böyle yaptım hala da yeni şeyler öğreniyorum... Bugünkü nesil ahşaba gereken kıymeti vermiyor... Ahşabı da ahşap ustalığını da halbuki bu eskiden böyle değildi... Ama sanırım yeniden canlanacak bir meslek ahşap ustalığı çünkü yaptığımız çalışmalar bize umut veriyor. Gençlerle yaptığımız doğruları anlattığınızda az da olsa karşılığını alıyorsunuz... Ahşap ustası adaylarına söylenecek en önemli husus; işi sevmeleri... İş sevmediklerinde zaten başarılı

olmalarını bekleyemeyiz.

D.S: Sizce, ahşap nasıl bir malzeme?

A.G.: Ahşap uzun ömürlü bir malzeme, insan ahşaba yanlış müdahale etmediği sürece ahşap uzun yıllar yaşar...Demirin, betonun bittiği yerde bakıyorsunuz ki ahşap hala ayakta kalmıştır. Bir çalışmamda 700 yıl toprak altında kalmış meşe tomruklarını kullandım. Meşelerde hiçbir sorun yoktu, o tomruklardan güzel de bir iş çıkardım.

Onarımlar yürüttüğümüzü Zeyrek ve Süleymaniye'deki evlerde kullanılan ahşaplar karaçam ağırlıklı. Bugün yeni yapılarda meşeyi göremesek de o dönemlerde yapılan evlerde taşıyıcı ağırlıklı olarak meşeymiş. Ahşap evlerin yok olmasında bakımsızlık, ahşapla çimento-nun dolayısıyla da suyun teması en önemli etken. Tüm bu hor kullanımlara rağmen ahşap yapılar hala barınılabilecek halde. Demek ki ustalık bir kez daha ön plana çıkıyor. Ahşap ev yaparken doğru malzemenin seçilmesi de gerekli. Malzemenin seçimini ustalarımız gider ormandan yapardı, ama bugün böyle bir şansımız yok. Usta ahşap türünün kullanım ömrünü bilecek. Örneğin, sedir odununu taşıyıcı olarak kullanırsan ben bunu sedire hakaret sayarım. Taşıyıcı olacak ahşap ile kapı, pencere doğraması olacak ahşabı karıştırmamak gerek.

D.S: Ahşap ev sahiplerine önerileriniz var mı?

A.G: Islak hacimlerin ahşapla doğrudan temasını kesmek gerekir. Evlerinin çatılarına yılda bir kez bakım yaptırmalarını, kırılmış kiremitlerini değiştirmelerini, yağmur inişlerinin tikanıklıklarını gidermelerini tavsiye ederim.

Bugün ahşap evlere ilgi giderek artıyor. Elbette ki bu evi alan kişilerin

maddî durumları iyi olmalı ki evin onarımı, bakımı sorunsuz olsun. Ahşap işçiliği çok sıkı pazarlığı kaldırmaz. Eğer bir ahşap işinde sıkı pazarlık yaptım diyorsanız bilin ki o işte bazı ahşaplar çok kalitesizdir.

D.S. Ahşap ustalığının geleceğini nasıl görüyorsunuz?

A.G: Sanatkârı olmayan bir memleket ölmeye mahkumsa bugün KUDEB- Ahşap Eğitim Atölyesi tarafından yürütülen çalışmaların İstanbul'un başka semtlerine hatta başka şehirlere taşınması gerekir.

Ahşap ustalığına kan kaybettirenlerin başında işini yanlış yapan, para kazanma hırsı ile doğru bildiklerini unutanlar geliyor. Özellikle toplu konutların birden bire arttığı yıllarda yanlış boyutlarda doğramalar yapıldı. Düşünün, 15 katta doğramadan tutunarak temizlik yapılıyor, çivi çaktığınız bir doğrama ağırlığa nasıl dayanacak. O zamanlar

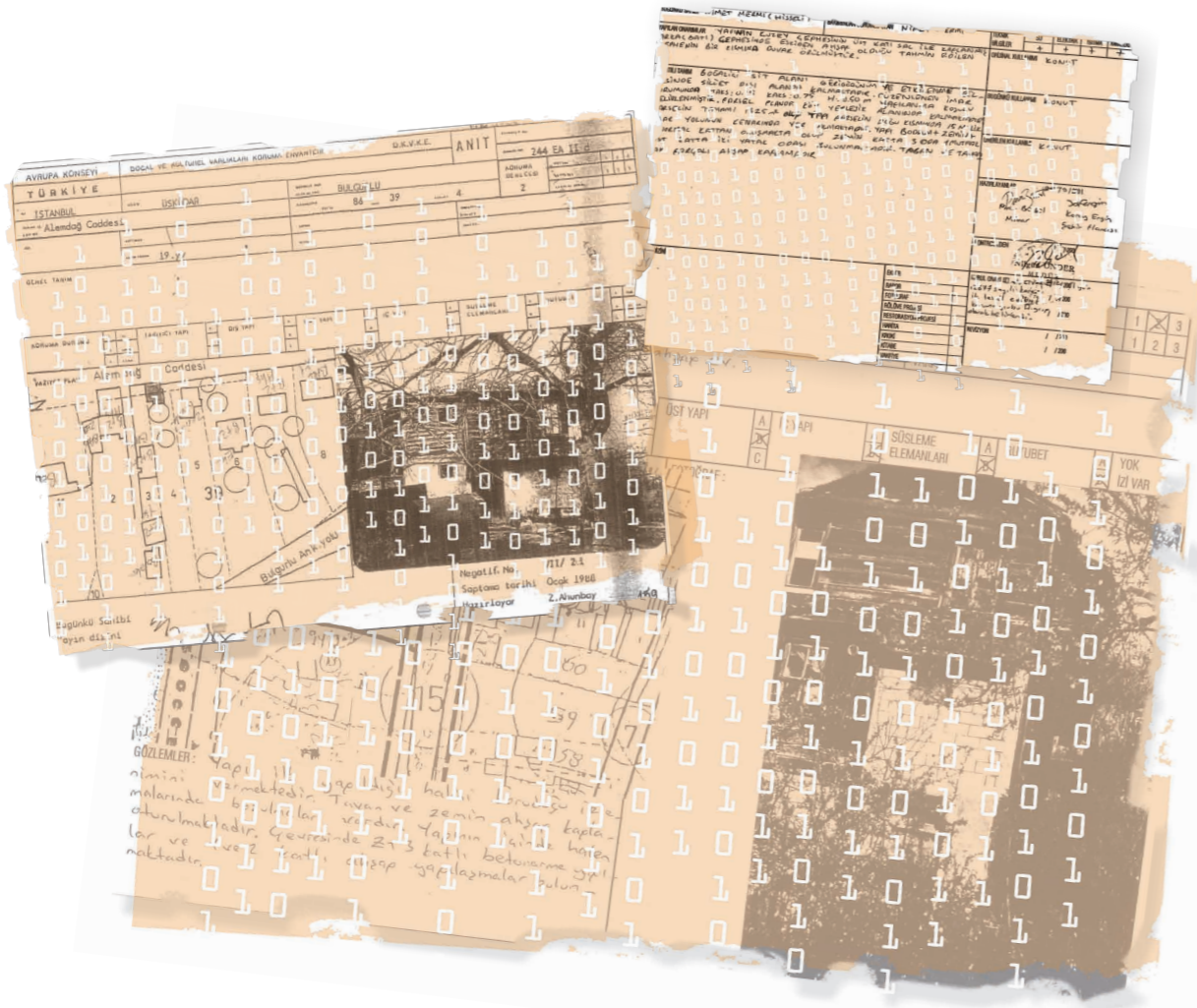
benim atölyemde morza zivana açılarak günde 5 metre doğrama yaparken bazı atölyeler çivi ile birleştirerek günde 20 metre doğrama yapıyorlardı, işte bu yanlışlar ustalığa çok ciddi kayıplara yol açtı. Evi alanlar eve taşınmadan bu doğramaları çıkardı yerine yenilerini yaptırıldılar.

Taşıyıcılarda ve dış cep- helerde galvaniz saclı çiviler kullanmak gerekir. Osmanlı Dönemi'nde kullanılan dövme çivileri yapılardan söktüğümüzde sağlam olduklarını görüyoruz. Topkapı Sarayı Harem Dairesi'ndeki çalışmalarında bir çiviye ahşaba zarar vermemek için sökerken bir gün uğraştığımı biliyorum.

Şu anda evlerdeki çalışmalarımız devam ediyor, hava koşulları izin verdiği sürece elimizden geleni yapıyoruz. Ahşap karkas sistemle ev yapmak aslında ciddi bir gözlem gerektiriyor. Karkas sistem çözümlerini anlamak gerekir. Bunun için de mümkün olduğunca fazla yapı görmek, karşılaştırmak, anlamak gereklidir. İnşallah genç arkadaşlar ahşaba daha da yaklaşır ve bu mesleğe sahip çıkarlar.

Ahşap yapı ustası Ali Usta

Kudeb Otomasyon Bölümü

Eşsiz kültür mirası sayısal arşive geçiyor

Arşiv ve otomasyon faaliyetleri kapsamında İstanbul Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nca alınmış kararlar sayısal ortama aktarılıyor.

► Niçin otomasyon?

İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB.) KUDEB Müdürlüğünce, yönetmelik yetkileri dahilinde binlerce yıllık mirasın koruma ve uygulama ve denetiminden sorumlu olacak bu sistemin kurulması ile, bütün işlerin en etkin ve verimli şekilde yönetim-takip ve devamlılığının sağlanması amaçlanmıştır.

Sistemin mahiyeti

Yönetmelik kapsamında tanımlanmış (koruma, uygulama, onarım izni, yapı kullanma

izin belgesi, kentsel gözlem, denetim, ruhsat, proje, kaynak oluşturma, finans desteği ve yönetimi) işlerin zamana ve mekâna bağlı kalmadan çalışacak ortak bir veritabanı altında CBS (Coğrafi Bilgi Sistemi) üzerine entegre edilmiş "Yönetim Bilgi Sistemi-Dijital Arşiv ve Karar

Yıllar	Sayısal Arşiv
2007	10,000
2008	45,000
2009 da planlanan	65,000 adet karar

Destek Sisteminin" kurulacağı gerekli durumlarda İlçe, İlk Kademe Belediyeleri ve İl Özel İdaresinde faaliyete geçmiş olan KUDEB büroları ile Koruma Bölge Kurullarının da ortaklaşa kullanabilecekleri bu otomasyon sistemi ile 2010 kültür başkenti projesi hazırlıklarının da teknolojik alt yapısına destek oluşturması hedeflenmiştir.

Çalışmada gelinen nokta

KUDEB Otomasyon sistemi çalışmalarında ilk aşama tamamlanmış ve 2. aşama çalışmaları

devam etmektedir. Bu aşamada, İstanbul Koruma Bölge Kurulları'nın arşivlerinde sayısallaştırma büroları oluşturulmuş olup; 1, 4, 6 ve Yenileme Alanları Bölge Kurullarında çalışmalar devam etmektedir.

Koruma Kurullarınca alınmış kararların sayısal ortama aktarılması ile ilgili olarak yapılan arşiv taramasında;

I nolu KTVKB Kurulunda: 2.243,
II nolu KTVKB Kurulunda: 6.269,
III nolu KTVKB Kurulunda: 6.176,
IV nolu KTVKB Kurulunda:12.070,
V nolu KTVKB Kurulunda: 5.261,
VI nolu KTVKB Kurulunda: 6.498,

Yenileme Alanları KTVKB Kurulunda: 4.000 olmak üzere Koruma Kurulları arşivinde toplam 42.517 adet dosya tespit edilmiştir.

Sayısal arşiv elde edilmesi amacıyla, Koruma Bölge Kurullarının arşivlerinde sayısallaştırma büroları oluşturulmuş olup 4 ve 6 numaralı Bölge Kurullarında çalışmalar devam etmektedir.

Koruma Kurulları arşivlerindeki kararların incelenmesi çalışması kapsamında;

I nolu KTVKB Kurulunda: 1577
VI nolu KTVKB Kurulunda: 5321

Yenileme Alanları KTVKB Kurulunda: 1716 olmak üzere toplam: 8614 parsel hakkında tescil durumu, grup kararı ve sit alanı durumu hakkında veri toplanmıştır.

Kurul arşivlerindeki çalışma 2009 yılında da devam etmektedir.

KUDEB' e gelen dosyaların incelenmesi sonucunda ise;
II nolu KTVKB Kurulundan: 2255

İstanbul Koruma Bölge Kurulları'nın arşivlerinde sayısallaştırma işlemi yapılıyor.

III nolu KTVKB Kurulundan: 372
IV nolu KTVKB Kurulundan: 3507
V nolu KTVKB Kurulundan: 1670
VI nolu KTVKB Kurulundan: 529

olmak üzere toplam 8105 parsel hakkında tescil durumu, grup kararı ve sit alanı durumu hakkında veri toplanmıştır.

Ayrıca otomasyon sistemine ek olarak;

■ 2500 sayfa yayın sayısallaştırılmıştır.

■ Pervititch Haritalarının Eminönü-Fatih ilçeleri sayısallaştırılmış, Beyoğlu ilçesi Akıllandırması yapılmıştır.

■ Kent Bilgi Sistemi (İstanbul Geneli) ve Numarataj Uygulaması Entegrasyonu Yapılmıştır. (1.150.000 parsel).

■ İstanbul Geneli Kadastral - 100.000 ,25000-5000 plan ile Tarihî

Yarımada Koruma Amaçlı Uygulama İmar planı, Halihazır Haritalar, Uydu fotoğrafları ile 5000 ölçekli Ortofoto (1 metre çözünürlük) entegrasyonu yapılmıştır.

■ Kudeb işlemlerini yürütecek olan yazılım modülleri kurulmuştur. (Tadilat Onarım, Mahallen Tetkik, Vakıf İşgali, Kentsel Gözlem ve Denetim, Sayısal Harita Tabanlı Arşiv sorgulama, Matbu evrak ve yazışma, Kudeb İletişim Portalı)

■ 50 terrabyte yedekleme-arşiv ünitesi kurulmuştur.

K.T.V.K.'nin arşivlerinde bulunan dosyalardaki projeler özel AO tarayıcılarla taranarak arşivlenmektedir.

KUDEB'İN ÇALIŞMALARINI UZMANLARA SORDUK

Başarılı uygulamaların altyapısı...

► Belediyelerin, KUDEB'lerin kurulması ve geliştirilmesi aşamasında üniversitelerden katkı alması doğru ve yapıcı bir karar. Yine de belediyelerin politik özelliği, bakım onarım izinlerinin verilmesi ve izlenmesi konularında yapılan çalışmaların sağlıklı bir hız ve doğrultuda ilerlemesini zorlaştırabilir.

İstanbul'da KUDEB, ilçe belediyelerinin sorumlu personeline kurslar veriyor; bu bilinçlendirme açısından fayda sağlamaktadır. Böylece sorunların daha çok bilgiyle çözülmesine zemin hazırlanması olumlu bir adımdır.

KUDEB'in çalışmalarını farklı bölgelere yayması çok iyi olur, mesela Bakırköy ve çevresinde de örnek uygulamalar yapılabilir. Onarımlar bir yandan ev sahiplerine destek sağlarken, diğer yandan da diğer semt sakinlerinin yapılarını onarabileceği

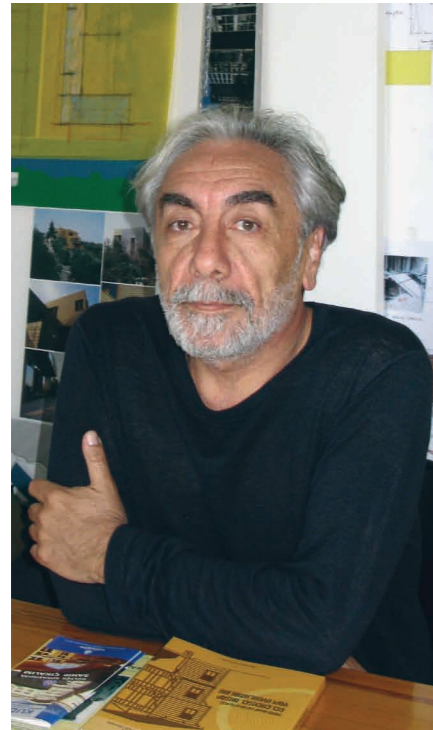

İTÜ Mimarlık Fakültesi Restorasyon Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Zeynep Ahunbay

gerçeğini görmelerini sağlamakta ve çevrenin kalitesinin yükselmesine yol açmaktadır.

KUDEB'in kapsamlı bir atılımı var. Ahşap Atölyesi Eğitimi ve uygulamalarıyla başarılı çalışmalara imza attı. Umarım Taş Atölyesi de başarılı olur. Yerel yönetimler dünyanın pek çok yerinde şehirlerin korunmasına öncülük etme konumundadırlar. Kentin korunmasıyla ilgili planlama ve uygulama çalışmalarının önemli bir kısmı belediyelere aittir. Belediyelerin eski eser onarımları için vatandaşlara malzeme temini ve projelendirme konularında teknik yardım sağlaması, destek olması gerekiyor. KUDEB uygun malzeme kullanımı için rapor vererek, kalifiye işçilik için eğitim veya yönlendirme yaparak koruma alanlarında başarılı uygulamaların altyapısını oluşturma yönünde ilerlemektedir.

Yaptığınız iş çok önemli..

Mimar Nevzat Sayın

► Kimse kötü değil ama tahminlerin ötesinde cahillikler yapılıyor. Anıtlar Kurulu'nda bazı insanlar var ki koruma hakkında doğru düzgün bir fikri yok. Nesne mi, hayat mı, çevre mi? Ne korunacak? Bunun cevabını ortaya koymak gerekli. Korunması gereken bir yapıya bizde ya Dolmabahçe Sarayı muamelesi yapılır ya da kaderine terk edilir. Ortasını bulamadık. Kurullardan bir sürü proje geçirdik, ama anlayışlı bir ilişki kuramadık.

Korumada, teknolojik olarak sürdürülebilecek olanı korumak, yaşatmak ve sürdürmek gerek.. Doküman varsa aynen eskisi gibi yapılması gerek. Avrupa'da savaş sonrası pek çok yer bu şekilde yapılabildi. Buna rağmen Tarihî Yarımada'da ya da eski yapı stoğunun yoğun olduğu bölgelerde dokuyu bozmamak şartıyla modern dünyanın evlerine de

izin vermek lazım.

Yetmişmiş insana ihtiyaç var. Mimarların büyük çoğunluğu ahşap dersi almadığı için malzemeyi tanımazlar. Bugün Türkiye'de ahşap yapı statü hesaplarını yapabilmeyen mühendis bulmanız zordur. Restorasyonlarda strüktürel malzemenin korunması çok önemli. Ayrıca geleniğin içinde olarak sürdürülebilir bir bilgi var, ahşap yapının strüktürel yapısını çözüp, anlayıp, anlatamadığımız, bu bilginin aktarımını yapamadığımız için artık ahşap ustası kalmadı. Oysa bu çok önemli bir bilgiydi. Bu sebeple KUDEB Ahşap Eğitim Atölyesi'nin ahşap ustası yetiştirmesi çok önemli... Daha fazla usta yetiştirmeniz gerekli. Bu şekilde yaptığınız iş çok değerli bir hale geliyor.. KUDEB diğer bütün sorumluluklarını bir yana bırakıp usta yetişirse bile çok faydalı olacaktır.

KUDEB'in çalışmaları umut veriyor

► 2006'da KUDEB'in faaliyete geçmesiyle birlikte, Süleymaniye ve Zeyrek'teki tarihî yapıların korunması konusunda umut verici bir durum oluştu. İBB KUDEB'in çalışmaları Dünya Miras Listesi Raporları açısından önemli bir başlangıçtır. Onarım malzeme ve tekniklerinin tanımlanıp, rapora dönüştürülmesini sağlayan bilimsel ağırlıklı bir laboratuvar ve ahşap koruma atölyesi kurulması, koruma alanında çalışanlara koruma kuramı tarihinden çağdaş korumaya dek uzanan teorik eğitim verilmesi

ve yayınladığınız kitaplar gayet yararlı çalışmalar. Endişelerimiz ve çabalarımızın hedefi ortak. Basit onarım gerektiren yapıları, özgün detaylarına önem vererek KUDEB kurtarıyor, ama tercih edilen bazı renklerde şüphelerim var. Sanırım KUDEB'in yeni renk seçimlerinde biraz daha duyarlı olması gerekli. KUDEB olarak Süleymaniye ve Zeyrek'te yaptığınız onarımları okullarda tanıtmak, yazın sokak aktivitelerinde bulunmak, halkın konuyla daha fazla bütünleşmesini sağlayacaktır diye düşünüyorum.

ICOMOS Türkiye Ulusal Komitesi Başkanı Prof. Dr. Nur Akın

KUDEB'e biraz daha yetki...

► Çalışmalarınızı takdirle izliyorum. Eskiden basit onarım yapmaktan kaçınılır ve yapı yıkılarak betondan tekrar inşa edilirdi. Biz

bu yanlışlardan geç de olsa vazgeçtik. Ahşap binaların onarımı daha ucuza tamir edilebileceğini tecrübelerimizle öğrendik. Ça-

lıştığım kurullarda ve ortamlarda özgün malzeme kullanımı konusunda her zaman büyük mücadele verdim. Sonunda görüşlerimi kabul ettirebildim. KUDEB'in bakım, onarım izinleri vermesi, Tarihî Yarımada'da örnek çalışmalar yapması İstanbul adına bir kazanımdır. Bence bakım onarım, kapsamının biraz daha genişletilmesi gerek.

Örneğin çatı onarımlarında örtü değiştirilebiliyor. Ancak bu esnada % 20 oranında aşırı çürük mertekler de değiştirilebilmelidir. Ahşap cephe kaplamaları dahi % 10 - % 20 oranında özgün malzeme kullanılarak değiştirilebilmelidir. Bunların yanı sıra döşeme kaplamaları ve süs unsurunun bulunmadığı çıta baskılı yalın tavanlar bile belli oranlar konularak bakım onarım kapsamına alınmalıdır. Mevcut yasaların, yönetmeliklerin ve ilke kararlarının ilgili maddeleri revize edilerek bu esneklik kazandırılabilir.

Prof. Dr. Cengiz Erzurum

Kudeb aktif korumanın ilk örneklerini gösteriyor

► İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulmuş olan KUDEB olarak sizlerin faaliyetlerini izlemektedirim. Yeni bir yapılanma olması nedeniyle sürecin daha çok başında, fakat ilk tespitlerim olarak şunları belirtebilirim; bugün itibarıyla aktif koruma döneminin örnekleri olarak değerlendirebileceğimiz İBB KUDEB tarafından yürütülen bakım, onarım çalışmaları bu dönemin ilk örnekleri olacaktır. Yönetmelik gereği bu birimin tescilli yapılarda denetlediği basit onarım kapsamındaki işlerin yanı sıra çok daha önemli gördüğüm diğer görevleri vardır. Bu kapsamda ele alındığında ilgili kurul kararlarının alandaki uygulanmasının denetlenmesinde KUDEB'ler doğrudan yetkili kılınmışlardır. Bu görev koruma uygulamaları açısından bir devrim niteliğindedir. Çünkü şimdiye kadar hiçbir koruma projesinin onaylandığı şekliyle uygulandığına maalesef şahit

olmadım. Bu açıdan KUDEB'in bu çok önemli işlevi yerine getireceğini ümit ediyorum. Ben KUDEB'leri kurulların aldığı kararları takip edecek ve alanda yönetecek bir kurum olarak görüyorum; fakat şu andaki uygulama tam olarak böyle değil. Kurullardan daha bağımsız ve tümüyle basit onarım konularına odaklanarak çalışılıyor. İlçelerdeki KUDEB'leri

ise henüz erken buluyorum. Bazı örnekleri görünce irkildim. Bu açıdan bakınca ilçelerdeki oluşumların tekrar gözden geçirilmesini uygun buluyorum. Türkiye'de en büyük eksiklerimiz kurullararası koordinasyon sağlamamız. Kapasite geliştirmek için birlikte iş üretmek gerekiyor. İletişim çok önemli, aksi takdirde başarı sağlanamıyor.

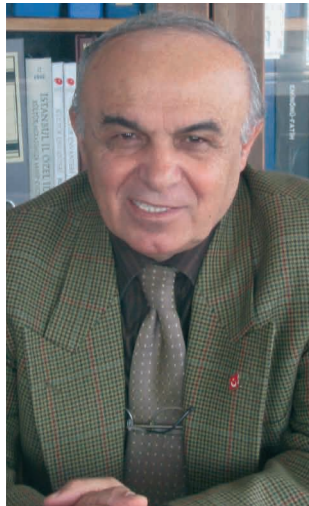

Doç. Dr. İclal Dinçer

Nitelikli kadro nitelikli işler...

► Alanında uzman kişilerden oluşturduğunuz iyi bir kadronuz var, danışmanlarınızın bilgi birikimleri de sizin çalışmalarını hızlandırıyor.

Hem Konservasyon Laboratuvarı hem de

İstanbul Rölöve ve Anıtlar Müdürü Dr. Hüseyin Kaya

Ahşap Eğitim Atölyesi'nin çalışmalarını kısa sürede sektörde anından bahsetmanlarınızın bilgi birikimleri de Taş Ustaları alanında önemli bir boşluğu dolduracak.

Bu çalışmalar eski eserlerin korunması adına atılan büyük adımlar.

Bakım, onarım çalışmalarında malzeme bilgisi çok önemli, taşı da ahşabı da tanımak ve müdahale şekline belirlemek gerekiyor. KUDEB yaptıklarıyla tanınmaya ve kendinden övgüyle söz ettirmeye başladı. Uzmanlık konularında eğitim vererek yaptığı çalışmalarını yayınlıyor, bu konuda pratik çalışmalar yaparak ve sürekli bünyesini geliştirerek saygın bir konuma gelmiştir.

Başarılarınızın devamını dilerim.

Teknik desteğiniz önemli

► Eski eser rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerinin hazırlanması ve onaylatma işleri uzun süreç ve çalışma gerektiren işlerdir. Bazen bu uzun süreç içinde, yapı daha da yıpranmakta, kurtarılması zor bir hale gelmektedir. İBB tarafından kurulmuş olan KUDEB'in yetkileri sayesinde basit onarım izinleri verilebilmekte ve bu zor süreç biraz olsun hafifletmekte ve yapının daha fazla tahribata uğramadan onarımları gerçekleştirilmektedir. Tarihî Yanmada'da tarih, kültür

ve sanat eserlerini, buldukları çevre ile beraber korumak, sağlıklılaştırmak, onararak koruma altına almak ve hayata kazandırmak amacıyla KUDEB'in teknik desteği ile birçok çalışma yapacağımıza inanmaktayım. Ayrıca; KUDEB'in Tarihî Yanmada'da onardığı evler ve özellikle eğitim hizmetleri takdirle izlenmektedir. Restorasyon ve Konservasyon konusunda başarılı yayın hizmetlerinizin ötesinde, sürekli bir yayın olan bu derginizin başarılı olmasını içtenlikle diliyorum.

Fatih Belediye Başkanı Mustafa Demir

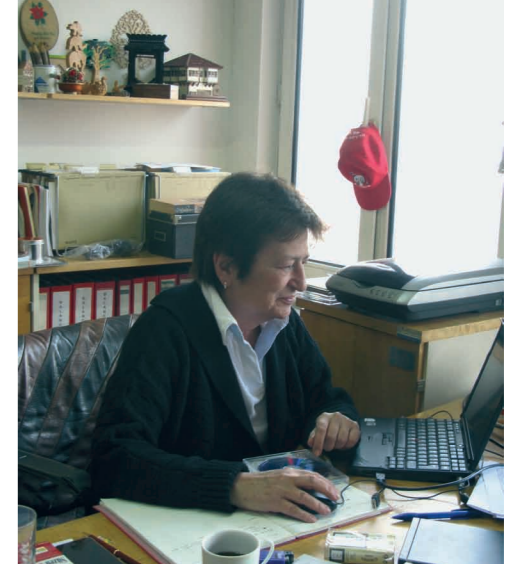
Tek olumlu işi KUDEB yapıyor

► Eskiden, ahşap evler yıkılıp yerlerine betonarme taklitleri yapılıyordu, şimdi ahşap taklitleri yapılıyor. Bazıları bunu bir gelişme olarak görüyor, ama ben ahşap taklidin tarihe yalan söylemek olduğunu düşünüyorum. Ahşap evlerin korunması konusunda İstanbul'da tek olumlu işi KUDEB yapıyor. Yapılan çalışmaların beğeniyorum, oldukça başarılı işler yapılıyor.

Ulusal Ahşap Birliği olarak Zeyrek'te "Tarihe Sağlam Çatı Projesi" kapsamında 2 evin onarımını yaptık, amacımız 50 tane ev onarmaktır ve yapı-

madığımız için çok üzülüyordum. KUDEB'in çalışmaları sayesinde, çatı projesinin de amacına ulaştığını düşünüyorum. Çatı projesinin ve KUDEB'in koruma kavramları aynı, Doğan Hasol'un Mimarlık Sözlüğü'nde tarif edildiği gibi "tarih ya da sanat değeri taşıyan yapıların, doğal değerlerin ya da kent parçalarının yaşamlarını sürdürdürebilmeleri için gerekli önlemleri alma".

Konservasyon Dergisi haberine de çok sevdim hayırlı olsun. Önemli bir boşluğu dolduracak.

Ulusal Ahşap Birliği kurucu üyelerinden, ICOMOS Türkiye Üyesi Kimyacı Emine Erdoğan

Başarınız mutlu ediyor...

► KUDEB'in çalışmalarına takdirle bakmamak elde değil. Bize bırakılan mirasın korunması adına İstanbul Büyükşehir Belediyesi çok güzel bir adım atarak bu birimi kurdu. KUDEB koruma, uygulama ve denetim konusunda ciddi bir görev üstlendi. Son zamanlardaki çalışmaları sebebiyle özellikle KUDEB- Koruma Uygulama Denetim Müdürlüğü'ne çok müteşekkirim. KUDEB, Şimşek Deniz'in varlığı ile ayrı bir misyon üstlendi. KUDEB işin planlaması konusunda oldukça başarılı çalışmalar gerçekleştireyor.

İBB Kültür A.Ş. Genel Müdürü Nevzat Bayhan

KUDEB, kurduğu ahşap ve taş eğitim atölyeleri, yürüttüğü örnek onarım ve koruma çalışmaları ve ilimiz kamu kuruluşlarının ilgili teknik personeline, çeşitli üniversitelerimizde görevli uzman hocalarımızla verdiği restorasyon-konservasyon eğitimi ile artık vazgeçilmez bir birim haline geldi.

Özellikle konservasyon konusunda yapmakta olduğu yayınlar çok beğeniliyor. Kültür A.Ş. olarak gerek omuz omuza gerekse organizasyonunu üstlendiğimiz işlerle biz de şehrimizi 2010'a taşıyacak işleri son hızla sürdürüyoruz...

Derginiz yeni bir açılım sağlayacaktır

► İnsan bilmediği şeye düşman olur. Çeşmelerdeki yazılar, seçim sürecinde yapıtılan afişler vandalizmdir, bu çok üzücü. Eskiden ölümlerden korkulmazdı. Zamanla mezar ve türbeler bilgi eksikliğinden dolayı korkulan yerler oldu. Bizdeki korumacılık bilinci ilkokuldan başlamalı aslında. Şu anda KUDEB tarafından Hüsrev Paşa Türbesi'nde bir bakım-onarım çalışması yürütülüyor. Böyle bir çalışmanın gerçekleşmesi sevindirici bir gelişme. Avrupa'da bu çalışmalar geçen yüzyıl içinde başlamıştı.

Bakmakla sorumlu olduğumuz 117 türbenin ihtiyaçlarını karşılamak için İBB KUDEB'le ortak bir çalışma yaparak bunların iyileştirilmesine gidilmelidir. Koruma kültürünün gelişmesinde örnek çalışmaların sayısının artmasının önemli payı olduğunu düşünüyorum. Derginiz de insanlara bir açılım sağlayacaktır. İnsanlara öncelikle tarihî eserleri sevdirmek gerekiyor ve derginiz bu konuda önemli bir safhadır. Çalışmalarınızda başarılar diliyorum. İşiniz kolay değil, ama zaten önemli olan zor olanı başarmak.

Türbeler Müze Müdürü Hayrullah Cengiz

KUDEB'e destek vermek gerek

► İstanbul geçen sene Tehlike Altındaki Dünya Mirası Listesi'ne alınmadıysa bunun birinci sebebi İBB KUDEB-Koruma Uygulama Denetim Müdürlüğü'nün yaptığı doğru çalışmalarıdır. Koruma mevzuatları çerçevesinde yürüttüğü Ahşap Eğitim Atölyesi, Konservasyon Laboratuvarı, Taş Eğitim Atölyesi hem Süleymaniye'de hem de Zeyrek'te koruma lehine çok önemli işlere ön ayak oluyor.

Bütün arkadaşlar bu yönde çalışmalarını sürdürdüler. İlk çalışma yapılmıştır.

Anıt eserler doğal etkilere çok açık, bu durum dünyadaki bütün eserler için geçerli. Koruma bilincinin yerleştirilebilmesi için, ilkokula devam eden çocuklara binaların temelleri ve kenarlarındaki çiçekleri öğretmenleri nezaretinde toplatma-

lı, ödül olarak da birer kitap hediye edilmeli. Lise çağındakileri ise anıt eserlerin üzerine çıkarıp temizlik yaptırılmazız lazım.

Tek görevimiz karınca misali sürekli ve sabırla çalışmak. Kültür bir haftada kazanılan bir olgu değildir. O yüzden görevimiz mevcut

kültürü korumak olmalı; çünkü kültür de altın gibi değerli bir varlıktır. KUDEB'in yaptığı koruma, onarım ve denetim sorumluluklarının dışında yaptığı en önemli iş de bilinçlendirme. Dolayısıyla her idarenin KUDEB'e destek vermesi gerektiğine inanıyorum.

İBB Sit Alanları Alan Yönetimi Başkanı İhsan Sarı

Vatandaşa yardımcı oluyor

► Koruma Kurullarında basit bir çatı onarımı için bile onay çıkmaz. KUDEB ise eserlerin içinde yaşayan aileleri doğru yönlendirip kazanmak için oldukça önemli bir konumda bulunuyor.

Bu açıdan bakınca vatandaş yalnız kalmıştı. Sahipleri bu zorluklar karşısında müdahaleleri bazen yapamadı, bazen yarım yamalak tamirlerle idare ettiler, ama iyi ki yapmışlar çünkü bu sayede pek çok yapı ayakta kalabildi. Bu kaçak tamiratlar binaları bugüne getirebildi, yıkıp yok da edebilirlerdi. Önemli olan eserin bir şekilde çekirdeğini korumuş olması. KUDEB bu konuda insanlara el uzattı. Vatandaş bu el uzatmayı da doğru

algıladı. Basit çatı aktarımı, kaplama-doğrama değiştirmek gibi ihtiyaçları projeye gerek duymadan gerçekleştirebilir olduğu ortaya çıktı. İnsanlar artık uzman denetiminde bunu yapabilir hale geldi. Yapıların kolayca korunabileceği bilinci gelişti.

Ahşap binayı korumanın zamanında yapılan müdahalelerle gerçekleştirileceği anlaşılmış oldu. Vatandaşın para almadan fonları kullanarak bu çalışmalar yapılabilir oldu. Büyükşehir Belediyesi bu konuda büyük atılımlar gerçekleştirdi.

Bu sebeple çalışmaların hız kesmeden devam edeceğine ve daha iyi işler ortaya çıkacağına inanıyorum.

İBB -Tarihi Çevre ve Koruma Müdürü Cem Eriş

Semt sakinleri artık KUDEB gönüllüsü olmak istiyor...

► Ali Bey, kısaca sizi tanıyabilir miyiz?

Evet, 59 yaşındayım ve doğma büyüme İstanbulluyum. Üsküdar'da oturuyorum, orası da tarihî dokusunu fazla kaybetmemiş bir semtimiz. Çocukluğumda Koşuyolu'nda oturan bir dostumuza ziyarete giderken II. Mahmud'un yaptırdığı çeşme vardı, Bir de Beykoz'da Karakulak suyu, her geçişte hayran hayran bakardım, hafızama kazınmış çeşmelerin güzelliği... Burada da II. Mahmud'un kitabeli bir çeşmesi var. Esas babam meraklıydı, zaman zaman evimize yakınındaki farklı çeşmelere su almaya giderdik... Bence, su yoksa hayat olmaz. Biz de bölgede esnaflık yapıyoruz ve bu tahribatlara karşı hassasız. İşyerimiz de restore edilmiş tarihî bir yapı...

Sizce esnaf eski esere ne kadar duyarlı?

Mercan Vergi Dairesi'nin hemen karşısında tarihî bir çeşme var. Sabah erken ve akşam geç saatlerde bu çeşmenin önünden geçirim. Yanında bulunan konfeksiyoncunun elbiseleri hep çeşmenin önünde durur. Bir gün konfeksiyoncunun tezgahını açmadığı bir saatte tesadüfen oradan geçiyordum, ne göreyim; çeşmenin kitabesi üzerine delikler açılmış, dübellere bir tente takılmış. Yalak bile doldurulmuş. Adeta eser katledilmiş. Şahane bir çeşme, uzunca bir de kitabesi var. Ben de civardaki çeşmelerde çalışma yapan arkadaşlardan KUDEB'i öğrendim ve şikayetlerimi ve önerilerimi sunmak için size geldim.

KUDEB tarafından yapılan çalışmalara bölge esnafının yaklaşımı nasıl oldu?

Kendi aramızda geçen konuşmalarda yapılan çalışmaları beğendiğimizden sıkça bahsediyoruz. Biliyorsunuz Süleymaniye, Beyazıt üniversite mekanı, öğrencilerin de kesinlikle beğendiklerini düşünüy-

Ali Baştuğ, Mart ayı başlarında KUDEB'e gelerek gönüllümüz olmak istediğini söyledi... Biz de kendisini daha yakından tanımak için birkaç soru sorduk...

Ali Baştuğ

yorum. Gençlerden çok ümitliyim. Bir zamanlar sokağımızda han olan yerde bir konak varmış mesela, eğer ayakta kalsaydı sokağımızın havası başka olurdu... Keşke bugünlere ulaşabilseydi... Kirazlı Mescit'in orada bulunan köşk yıkılmadan önce tavan işlemlerinin resmini bir arkadaşın yardımıyla çekme imkânına sahip olduk. Ahşap yapılara ve çeşmelerle ilgili çok anım var. Çocukluğumda Haseki'de muazzam bir köşk vardı. Bu köşkün bekçisi de babamın ahbabıydı. Burada gömme dolaplar, banyolar ve muhteşem bir

mimarîyle karşılaşmıştım. Köşk daha sonra yıkıldı ve otopark oldu. Ne zaman oradan geçsem anılarım canlanıyor. Hatta Kocamustafa Paşa'da Sümbül Efendi'nin arkası yan yana konaklardan oluşuyordu... Bu anlattıklarım 1960 öncesiydi, şimdiye çok şey değişti, ama yaptığınız çalışmalar benim anılarımı canlandırdı.

Sanırım, kitabeleri okuyamamak, üzerinde yazanı anlamamak insanları çeşmelere yabancılaştırıyor. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Hacca gittiğimde Mekke'de bulunan bir kitabeyi okuyamamak beni üzmüştü. Eski yazıyı yabancılar bizden daha iyi okuyorlar... En azından kitabenin yanına Latin harfleriyle yazılmış halini de koymak lazım ki bilmeyenler de bu şekilde öğrensinler, ama sanırım sizler böyle bir çalışma başlatmışsınız. Etnaf arkadaşlarım adına çok teşekkür ederim..

Yeni nesil gerçekten eski eserlerin korunması konusunda duyarlı. Özellikle de çeşme duvarlarına yerlere afiş asanlara müdahale etmek gerekiyor. Neyse ki artık İBB KUDEB'e bu konularla ilgili şikayetlerimizi sunma imkânımız var. İyi yapılan bir restorasyon çalışmasının halk tarafından da korunacağına inanıyorum. Şehir dışından gelen öğrencilere de gönüllü olarak turist rehberliği yapıyorum. İstanbul'da çok fazla bilinmeyen sarnıç, çeşme ve bentler hakkında bilgiler vermeye çalışıyorum.

Yurtdışında bu tip işler daha çok toplum gönüllüleri tarafından yapılır. Sizlerde kabul ederseniz, ben de artık bir KUDEB gönüllüsüyüm, önerilerimi zaman zaman sizlerle paylaşmak, tarihimizi tahrip edenleri uyarmak istiyorum..

Elbette kabul ederiz, verdiğiniz bilgiler için çok teşekkür ederiz.

► Necati Amca, kaç yaşındasın?

Adım Necati Karabiyik. 1926 yılında Antalya Ormana'da doğmuşum.. Hanımım Perihan Karabiyik. Babam Fatih Medresesi'nde öğrenim görmüş, İstanbul'un havası ona yaramamış, hastalanınca memlekete dönüp öğretmenlik yaptı. Köyümüzde önceleri okul yoktu. Babam gelince hem camide vaaz verip hem de öğretmenlik yaptı. Ben okumadım, bağ bahçe işleriyle uğraşırđım. Kardeşimi okutup hakim yaptık.

Bu mahallede ne zamandır yaşıyorsunuz?

Biz 58 yıl önce evlendik ve İstanbul'a geldik. Önceleri Unkapanı'nda oturduk. Sonra başka bir eve taşındık. Diğer bir evde 36 sene oturduk. 12 sene önce bir hemşerimiz bu evi bakamadığı için bize sattı. Fakat evin bir hayrı yoktu o sırada, kiracılar berbat etmişti. Biz de biraz onarımlar yaptırdık.

Zeyrek, Sinanağa Mahallesi, Küçük Sokak No: .. 'da oturan mahallenin en yaşlı ailelerinden Necati Amca ve Perihan Teyze ile konuştuk...

Ahşap evin ne gibi sıkıntıları oluyor?

Ahşap ev, kâğır gibi olmuyor, temizlik ve bakım istiyor. KUDEB evimizin dış cephesini onardı, ahşap kısımlarını tamir etti ve boyadı. Belediyenin ahşap ustaları çok çaba sarf etti. Onları iyi misafir etmeye çalıştık.

Mahallede komşularınızla görüşüyor musunuz?

Eskiden mahallede daha çok tanıdığımız vardı. Herkes bir yana dağıldı. Çocuklarımızla birlikte oturuyoruz. Evimizin köşesindeki tarihî çeşmeyi de tamir ediyorlar. O da mahalleye ayrı bir güzellik katacak... Büyükşehir Belediyesi'ne evimiz için yaptıklarından dolayı teşekkür ediyoruz. 83 yaşındaki Necati Amca "Şuraya hoşgeldiniz, birlikte geldiniz. Hoşumuza gitti. Her zaman bekliyoruz. İnşallah biz de sizi ziyaret ederiz." diyerek hiç üşenmeden küçük adımlarla oturduğu sedirden kalkıp bizi kapıya kadar geçirdi.

Zeyrek Mah. Bıçakçı Çeşmesi Sok.

No: 52'deki dört katlı ahşap evin sahibi Siirt'ten İstanbul'a göç eden Hediye Güçlü ile ahşap evleri hakkında konuştuk...

► İstanbul'a göç sebebiniz neydi?

52 yaşındayım, Siirt'te işsizlik çok büyük bir sorundu. Özellikle çocuklar büyüyünce bu daha çok etkiledi. Önce büyük oğlum İstanbul'a geldi. Beş yıl sonra da ısrar edince biz de göç ettik. Geliş o geliş, bir daha geri dönmedik, yaklaşık 10 yıldır İstanbul'dayız.

Evinizde kaç aile kalıyor?

Burada üç aile kalıyoruz. Zaten evimiz de dört katlı ahşap bir bina. Altı torunum var. Çocuklarım ve eşimle birlikte toplam 17 kişiyiz.

Neden bu ahşap evi tercih ettiniz?

Biz çok kalabalığız. Bu sebeple kimse bizi kiraya kabul etmiyordu. Bu sokakta bir bodrum katında kalıyorduk. Hep gözüm bu evdeydi

o sıralarda. O zaman biraz haraptı, ama bodrumdan daha iyidir diye düşündük. Sahibine kiraya vermesi için gittiğimizde bize satmayı teklif etti. Nasibimiz varmış, taksitle bu evi satın aldık Hep duacıyım. Bir de bu evde bir deprem yaşadık. fakat biz hiç hissetmedik. Hatta karşı komşularımız evlerinden koşarak kaçtılar. Ahşap binada yaşamının bir avantajını daha yaşayarak görmüş olduk..

Ahşap bir binada ne gibi zorluklarla karşılaşıyorsunuz?

Ben çok memnunum. Rutubetten eser yok. Bodrum katta kalırken romatizma olmuştum. Burada hiç öyle bir derdim kalmadı. Akrep bile vardı orada. Burası tertemiz. Şansımız varmış.

KUDEB tarafından eviniz onarıldı. Evinizin onarılması sırasında sıkıntı yaşadınız mı?

Onarımlar sırasında çatıda çok uzun çalışacakları için en alt kata taşındık, bir süre böyle idare ettik. Ustalar çok iyi insanlardı. Yaptıkları işlerden çok memnun kaldık. KUDEB'in yardımı sayesinde bize de evin içindeki onarımları yaptıracak para kaldı. Büyükşehir Belediyesi'ne duacıyız.

Evinizin onarımı kaç ay sürdü?

Onarım yaklaşık dört ay sürdü...

Evinizin rengini beğendiniz mi?

Ben daha koyu bir renk tercih ederdim çünkü açık rengin temizliği güç oluyor. Fakat eskiden böyleymiş, böyle uygun bulundu, biz de kabul ettik.

Abdülaziz ve Hediye Güçlü torunları ve çocuklarıyla birlikte, KUDEB tarafından onarılan ahşap evlerinde yaşıyorlar.

UNESCO Heyeti 2009 Çalışması KUDEB'de Yapıldı

28.04.2009 tarihinde UNESCO heyetine İBB KUDEB Taş Eğitim Atölyesinde kurumumuz Müdürü M. Şimşek Deniz tarafından KUDEB Müdürlüğünün çalışmaları, faaliyet alanları ve uygulamaları hakkında bir sunuş yapılmıştır.

Müdürlüğümüz tarafından verilen bakım onarım izinleri, kurumumuz bünyesinde çalışmalarını devam ettiren Restorasyon-Konservasyon Laboratuvarının çalışmaları ve hazırladığı raporlar ile Ahşap ve Taş Eğitim Atölyeleri kapsamında verilen eğitimler, yapılan uygulamalar konularında

bilgi verilmiştir.

Bilgilendirme toplantısı sonrasında Unesco Heyeti KUDEB müdürlük binasında Ahşap, Taş Eğitim atölyeleri ve Restorasyon-Konservasyon laboratuvarında incelemelerde bulunmuşlardır.

UNESCO heyeti daha sonra Kültür Bakanlığı yetkilileri, Büyükşehir Belediyesi yetkilileri, Fatih Belediye Başkanı ve Yardımcıları ve KUDEB danışman hocaları eşliğinde Unesco tarafından Dünya Miras listesine alınan Zeyrek ve Süleymaniye'de KUDEB Müdürlüğü Ahşap ve Taş eğitim atölyeleri uygulamaları

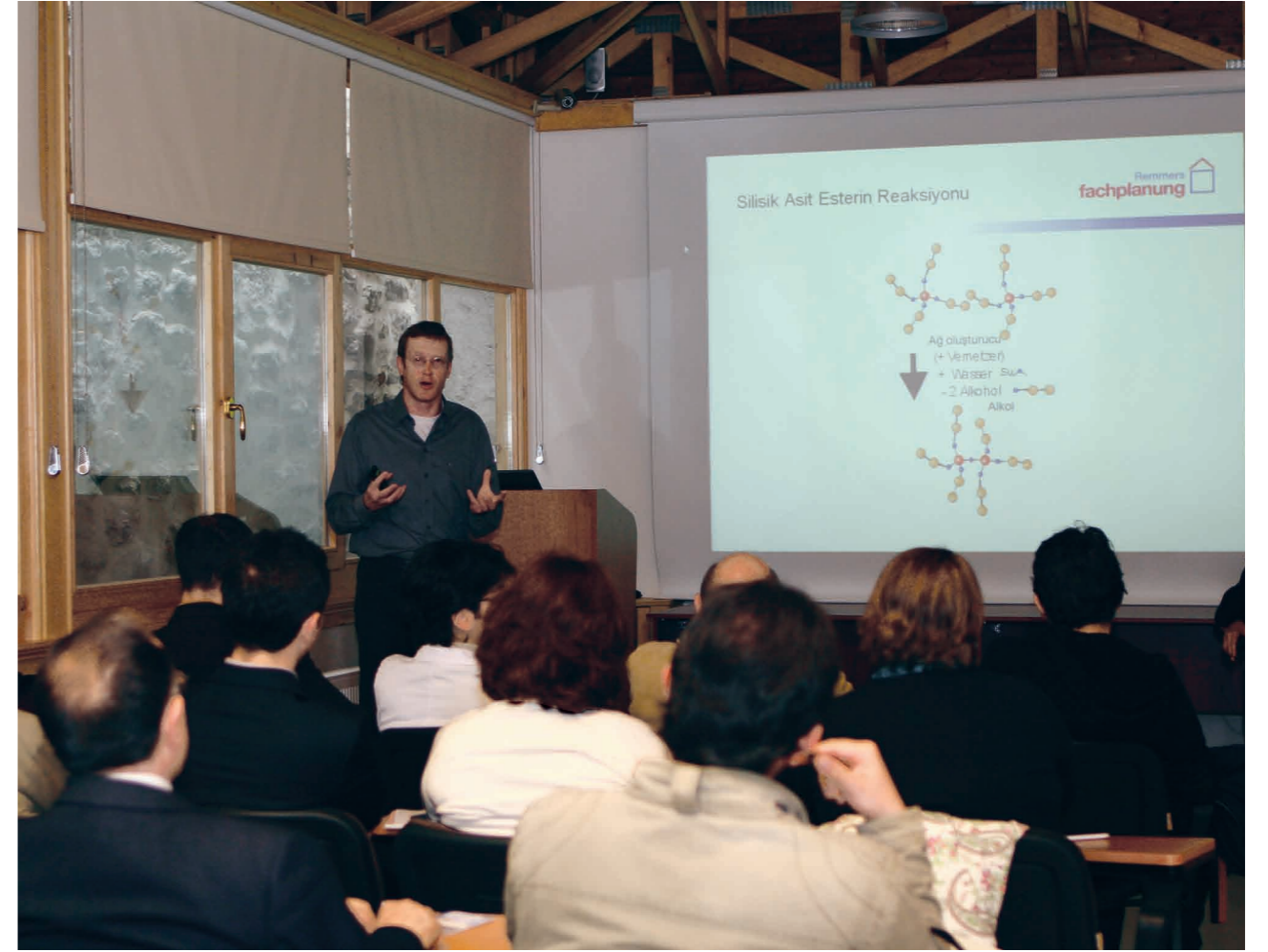
arasında yer alan Ahşap ev Bakım ve Onarımları ile Cephe temizliği ve kot açımı yapılan çeşmeleri yerinde incelenmiştir.

Unesco yetkilileri yapılan eğitim ve uygulamalardan memnuniyetlerini dile getirmişlerdir. Ahşap eserlerdeki uygulamaların yapıların özgün karakterini bozmadan, otantikliği korunarak onarımlarını takdir etmişlerdir.

KUDEB Ahşap ve Taş Eğitim atölyeleri kapsamında geleneksel yapım tekniklerini bilen ustaların yetiştirilmesini ise geç kalmış fakat çok yerinde bir çalışma olarak değerlendirmişlerdir.

Unesco yetkilileri yapılan eğitim ve uygulamalardan memnuniyetlerini dile getirip, ahşap eserlerdeki uygulamaların yapıların özgün karakterini bozmadan, otantikliği korunarak onarımlarını takdir etmişlerdir.

Anıt Eserlerdeki Taş Koruma ve Sağlamlştırma Üzerine Bir Sunum

Koruma uygulama ve denetim müdürlüğü sadece denetim yapan bir kurum olarak değil aynı zamanda koruma ve restorasyon sahasında meslekî bilgi ve deneyim paylaşıldığı bir araştırma enstitüsü hedefi ile çalışmalarını sürdürmektedir.

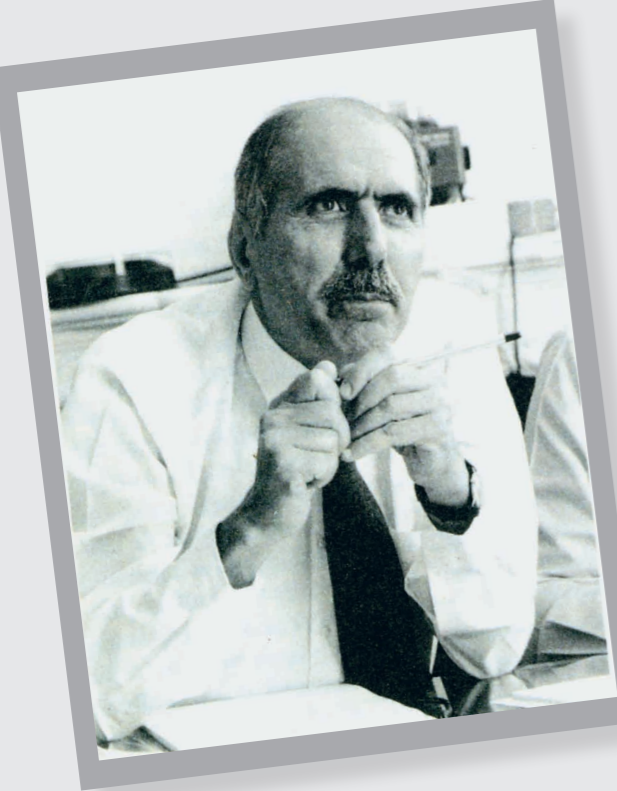
Bu maksatla farklı branşlarda konusunda uzman, akademisyen, firma yetkilileri ve ustalar çalıştıkları konularda seminerler vermektedirler. 05 Mayıs 2009 tarihinde Kudeb Müdürlüğü taş eğitim atölyesinde Alman Remmers firması yetkilileri kendi ürettikleri yapı kimyasallarından;

- Cephe Temizlik Ürünleri
- Koruyucular
- Sağlamlştırıcılar

Dr. Georg HILBERT Münster ve Bern Üniversitesi Jeoloji / Paleontoloji Bölümü mezunudur. Daha sonra çeşitli ülkelerde araştırma projelerinde görev almıştır.

Ürünleri üzerinde yaptıkları çeşitli çalışmaları ve deneyimlerini firması temsilcisi Dr. Georg Hilbert tarafından yapılan bir sunumla bizlerle paylaştılar. Katılımcılardan gelen sorularla zenginleşen sunum sonrasında taş sağlamlştırıcılarının çalışma prensipleri konusu anlatıldı. Katılımcı olarak çeşitli İlçe Bele-

diyelerinde çalışan İmar Mmüdürlükleri ve KUDEB personeli, üniversite öğrencileri ve akademisyenler, restorasyon uygulaması yapan çeşitli firmalardan mimar ve teknik personel bulundu. İlk çalışmasını Viyana'daki ST. Stephansdom'da yapmış olup daha sonra Almanya içinde ve Almanya dışında çeşitli tarihi anıtların restorasyonlarında görev almıştır. Dr. Hilbert 2006 yılında Remmers Baustofftechnik bünyesinde kurulan Remmers Planlama (Fachplanung) Şirketinde Genel Müdür olarak görevine devam etmektedir. Şu anda Tarihi cephelerde yapısal yalıtımlar, mantarla savaşıma ve küflenme karşıtı araştırmalar konusunda çalışmaktadır.

TURGUT CANSEVER

1920 yılında Antalya'da doğdu. İstanbul Güzel Sanatlar Fakültesi Mimarlık Bölümü'nü bitirdi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden sanat tarihi doktoru ve doçent unvanına sahip oldu. 1959-60 Marmara Bölgesi Planlama Teşkilatı Başkanlığı yaptı. 1961 yılında da İstanbul Belediyesi Planlama Müdürlüğü görevinde bulundu. 1974-75'te Dünya Bankası İstanbul Metropol Planlama Projesi'ne başkanlık yaptı. Avrupa Konseyi Türk Delegasyonu görevinde bulunan Cansever, İstanbul ve Ankara Belediyelerinde metropol planlama, yeni yerleşmeler, kent merkezleri ve koruma danışmanlığı görevlerinde bulundu. Turgut Cansever'in yayımlanmış kitapları arasında "Şehir ve Mimari", "Ev ve Şehir", "Kubbeyi Yere Koymamak", "Şehir ve Mimari Üzerine Düşünceler" ve "İstanbul'u Anlamak" bulunuyor.

Cansever, Türk Tarih Kurumu binası, Ahmet Erteğün Evi yenilemesi ve 3 otel ve 500 evden oluşan; Demir Evleri Projesi ile 3 defa Ağa Han Mimarlık Ödülü'nü kazanmıştı

Kaybolan Değerlerimiz

MİMAR ALI YILMAZ ÖRNEK

► İlim, Hikmet ve Sanat adamıydı... Millî değerlere aşina ve dosttu... Eşyayı okur ve anlamlandırır, eserden sanatkarın gönül ve temel değerler dünyasına ulaşmak ister, kainat aynasından yaratılıştaki ilahî hikmeti kavramaya çalışırdı. Vahye dayalı İslam medeniyetinin ve Türk toplumunun bir mensubu olduğunu müdrikti. İşte bu sebepten dolayı da ferd ve toplum planında, evrensel sorumluluğunun ve sorumluluklarımızın bilincindeydi. Okudu, dinledi, baktı ve gördü, çok düşündü, açılan perdelerin ardından yazdı ve şöyle söyledi:

"Mimari, insan ile varlık arasındaki ilişkiyi düzenleyen disiplindir ve mimarın görevi; dünyayı güzelleştirmektir. Gelecek nesiller, tarafımızdan, iptilacı, gayri ahlaki ve çirkin bir ortamda yaşamaya mahkum edilemez. Dolayısıyla; Mimarlığın bir üst düzey

"Kültürel standartlar ; inanç, düşünce ve sanat alanlarının ortak temelleri üzerinde "BÜTÜN" ün bilinci ile kurulabilir."

yaklaşım ile yönlendirilmesi gerekir."

"İnsanın en büyük erdemi şehir kurma erdemidir". (Eflatun)

"İslam dini; bir şehir dinidir. İslam şehri , insan yerleşimleri açısından, insanlık tarihinin en müstesna ürünüdür. Ve onun birer örneği olan Osmanlı şehirleri ; güzelliğin her alanda en üst seviyede yaşandığı yerler olmuştur."

"İstanbul'un fethi, mimari fetihle tamamlanarak madde planında da taçlandırılmıştır. İslam kültürü ; tarih boyunca oluşan madde ve mana bağlamında büyük çelişiklere büyük çözümler getirmiştir. Biz maalesef son yüzyıl

çinde bin yıllık kültür varlığımızı ve İnsanlık tarihinin bu en yüksek çözümlemesini yok ettik. Herşeye rağmen bugün ; mimaride yeni yöntemleri ortaya koyabilecek tek ülke ; Türkiye'dir."

"Hayat çeşitlilik içinde bir standartlar düzenidir."

"Kültürel standartlar ; inanç, düşünce ve sanat alanlarının ortak temelleri üzerinde "BÜTÜN" ün bilinci ile kurulabilir."

"Halkımız ve kültürümüzün temel davranış tercihleri, evrensel geçerlilikleri sebebi ile de terk edilemeyecek temellerdir. Dolayısıyla yeni konut ve şehir tasarımı ve inşaat programının , halkımızın 15 asırlık İslami kültür birikiminden hareket edilerek oluşturulması zaruridir. " O şimdi, sahibine ve ümid ediyoruz ki, O'nun vasi rahmetine ulaştı... Türabi Baba Tekkesi Şeyhi'nin torunu türaba döndü... Şanı Yüce Allah(c.c) taksiratını affetsin... Eksiklerini tamamlasın ve bağışlasın...

Kederdide ailesinin, sevenlerinin ve Türk Milletinin başı sağolsun...

Merhum Turgut Cansever'in cenaze namazına katılan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Sn.Kadir Topbaş; "Bugün büyük bir değeri yitirmenin acısı içindeyiz.

Kendileri, sohbetleriyle, bilim adamlığıyla ve insanlığıyla örnek bir şahsiyetti

Kendi tarzını oluşturmayı başarmış bir kişiydi.

Belediyenin Kültür Vadisi Projesi'nin şekillendirilmesinde büyük emeği olmuştur. Bizim gibi meslektaşlarına hep örnek olmuş ve ilk günkü meslek heyecanını hiç yitirmemiştir.

Mimarlık camiasının başı sağ olsun. Kendisine Allah'dan rahmet , aile fertlerine ve tüm sevenlerine de sabırlar diliyorum" demiştir.

Basında çıkan haberler...

Bir savaştan sonra

Cansever, Türk Mimarlığını çok severdi. Ömrünü "can"ından çok "sevdiği" mimarlığın toplum yaşamında yasal zemine oturmasına vakfetti. Mimar olarak yaptıkları kadar mimarlık mesleği için yaptıkları tüm Mimar Odalarının bugüne kadar yaptıklarından fazladır.

1977 yılından beri her üç yılda İslam kültürünü başarıyla yorumlayan çağdaş tasarım, sosyal konut, toplumsal gelişim, restorasyon, yeniden kullanım ve bölgesel koruma projelerini kapsayan mimarlık ürünlerine verilen, (mimarlığın Oskarı sayılan) Ağa Han Mimarlık Ödüllerinin ilk ikisini Türk Tarih Kurumu binası ve Ahmet Erteğün Evi yenilemesi ile alan usta, Bodrum'un 9 km. kuzeyindeki Mandalya Koyu'nda toplam 3 otel ve 500 evden oluşan; Demir Evleri Projesi ile hat trick yaptı ve üç kez Ağa Han Mimarlık Ödülü almış dünyadaki tek mimar unvanını kazandı Nur içinde yatsın.

Hıncal ULUÇ-SABAH

'Yapacak çok işlerimiz vardı!'

Kaybettiğimiz, sadece büyük bir mimar, şehirci ve düşünce adamı değil, doğru bildiği yolda kavgasına tek başına devam edecek cesarete sahip, yaptığı işi ciddiye alan ve başladığı her işi aynı titizlik ve ciddiyetle bitirmek isteyen, bu yüzden kısa yoldan

neticeye ulaşarak daha çok kazanmak isteyenlerin hiç çalışmak istemedikleri bir karakter âbidesiydi..

Bildiğiniz gibi, Cansever Hoca, kaynağını çok aradığı bir hadis-i şerife dayanarak sanatın asıl vazifesinin dünyayı güzelleştirmek olduğunu söyler, estetiğini ve mimari felsefesini bu görüşe dayandırır. Onun mimarlığı, mimarlığı çok aşar ve üzerinde yıllarca düşünülmüş bir felsefeye dayanır

Evet, büyük bir mimarı ve seçkin bir tefekkür adamını kaybettik..

Cansever Hoca'nın eserleri ve fikirleriyle yolunuzu aydınlatmaya devam edeceğini biliyor, kendisine Allah'tan rahmet, yakınlarına ve dostlarına başsağlığı diliyorum.

Beşir AYYAZOĞLU- ZAMAN

Bir Büyük Yolgösterici: Turgut Cansever

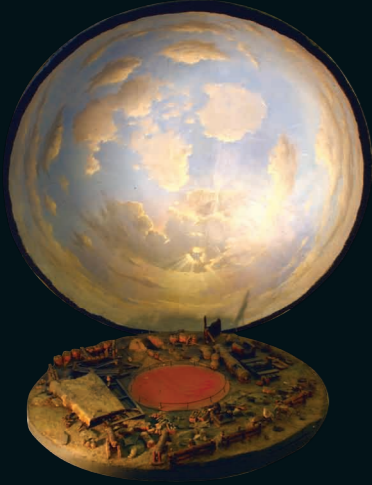
Turgut Cansever öldü: Onun ölümlüyle birlikte, Türk entelektüel

hayatında yol açıcıların sonuncusunu da yitirmiş olduk.Yol açıcıların sonuncusu,-evet, çünkü, medeniyet kopmaları sırasında yaşanan zihinsel krizlerden nasıl çıkılabileceğini gösteren bir neslin son temsilcisi idi Turgut Cansever.

Entelektüel olmadan mimar olunamaz! Turgut ağabey'in söyleminin mümeyyiz vasfı bu idi. Ona göre, mimarlık, "varlığın bütün alanlarını kapsayan bir disiplin'di. Yapılar, hayat düzenimizin çerçevesini oluştururken, hayat tarzımızı da şekillendirmekteydi". Bunun anlamı, bir toplumun mimarisinin, o toplumun kültürünün bir göstergesi olduğuydu.

Turgut Cansever öldü, ama, ondan tıpkı öteki yol göstericiler gibi, çok söz edilecek. Yeri ise, bundan böyle, 'Allah'ın azametinin ve cemâl sıfatının' en mükemmel şekliyle tecelli ederek güzelleştirip süslediği mekândır: Cennet-i Alâ!

Hilmi YAVUZ-ZAMAN

İstanbul'un Fethine Davetlisiniz

► İstanbul, Topkapı'daki eski Trak-Otogarı'nın olduğu, bugün ise "Topkapı Şehir Parkı"nın bulunduğu yer. Edirne istikametini arkanızı aldığınızda; solunuza bakınca Edirnekapı'daki surları, karşıya bakınca Topkapı Surları'nı yani Kostantinopolis'e ilk Türk askerinin girdiği kapıyı ve sağınıza dönünce de Silivrikapı'daki surları gördüğünüz yer..

Fetih'ten tam 556 yıl sonra İstanbul'un fethini canlandıran, ve tüm yaşananları 30 m çaplı kubbenin altına yekpare sığdırılabilen İstanbul Panorama 1453 Tarih Müzesi'nin bulunduğu mekan burası; çünkü bu alanda 1453 yılında Sultan II.Mehmet otağını kurdu ve bu alanda "Fatih" unvanını kazandı.

PANORAMİK MÜZE NEDİR?

Dünyada şu anda yaklaşık 30 kadar panoramik müze bulunmaktadır. Panoramik müzeler genellikle tarihteki önemli olayları tablolaştırmak için olayın geçtiği yerlerde yapılmıştır. En önemlileri, Waterloo Savaşı Panoraması, Osmanlı-Rus Savaşı'nı anlatan Kırım Savaşı Panoraması, Napolyon'un Moskova Savaşı Panoraması, Plevne Müdafası Panoraması ve Mesdag Panoraması'dır.

İSTANBUL PANORAMA

1453 TARİH MÜZESİ

21 yaşındaki Fatih Sultan Mehmet

Müzedeki Derinlik Ve Yükseklik Algılamalarının Sırrı

“İSTANBUL 1453 Panoramik Müzesi”ndeki çalışmada resmin bittiği yer diye bir şey olmadığı için, resme bakan kişi optik alışkanlıklarıyla eserin gerçek boyutlarını kavrayamayacaktır. İzleyici, platforma çıktığı anda on saniye kadar sürecek bir şok yaşıyor. Bu durum, resmin gerçekliğini ve boyutlarını kavramayı sağlayacak referanslar, başlangıç ve bitiş gibi dayanak noktaları bulamamanın şaşkınlığıdır. Burası insana kapalı bir mekâna girildiği halde, bir şekilde tekrar üç boyutlu dış mekâna çıkmış duygusunu yaşıyor. Çünkü;

- Öndeki yakın plan figürlerin (resimlerin) gerisine doğru gidildikçe figürler küçülmekte renk ve görüntüler netliğini kaybetmekte, fululaşmaktadır. Sultan Mehmet Fatih’in atı ile olan görüntüsü ve gerisi gibi.
- İnsan, ufuk çizgisine bakarak nesnelerin derinliğini algılar. Panoramada ufuk çizgisi, yükseltilmiş bir setteki insanın görüş hizasına göre yerleştirilmiştir.
- Gözün nesnelere için boyut kavramını 10 metre sonrasında kayboluyor. Bu müze düzeninde, bakan kişi ile obje arasındaki mesafe 14 metredir.

Tüm bu teknik ve bilgiler bir araya gelince herkesi hayrete düşüren o muhteşem derinlik ve yükseklik hissi doğmakta ve resimler üç boyutlu olarak algılanabilmektedir.

Müzenin Teknik Bilgileri!..

Müzenin Kubbe Dış Çapı: 40m; kubbe iç çapı: 38m; platformdan her yöne mesafe 14 m; yerden (sıfır kotundan) kubbe yüksekliği 20 m; platform çapı

Engin gökyüzünün varlığı ise bütün dairesel resmi bütünleştiren dünya mahiyetinde. Özellikle, Fatih Sultan Mehmet’in bulutların arasından bakan silueti dikkatli izleyicilerin hemen ilgisini çekiyor.

Daha fazla bilgi ve iletişim için:
Kültür A.Ş. Basın Danışmanlığı:
0212 467 07 71/77 - 0536 864 16 28
0532 304 08 02

38 m; üç boyutlu maket alanı 650 metrekare; iki boyutlu resim alanı 2350 metrekare; toplam sergi alanı 3000 metrekare... Müzede 1304 adet resim ve 10 bin figür bulunuyor. Tam yarım daire, akustik özellik sağlıyor. Müzenin, yapımı anında bununla ilgili hoş bir anısı da var. Tuval üzerine yağlı boya çalışmanın yapıldığı resimde 15 metre uzunluğunda bir ağaç var. Bir ressam tam altı ay üzerinde çalışmış. Bu arada müzenin inşaatı da halen devam ediyor ve kubbe üzerindeki açık pencere deliklerinden giren kuşlar o ağaca konmak için tuvale

çarpıp çarpıp geri dönüyorlar, ağaca konamayınca bu sefer surlara konmak istiyorlar. İstanbul 1453 Panoramik Müzesi, kuşları bile etkileyebilen bir derinlik hissi veriyor.

Dünyada Bir Örneği Yok...

İSTANBUL 1453 Panoramik Müzesi’ndeki resmin dünyadaki mevcut panoramik müzelerden ayrılan tarafı, hem yatay hem de dikey olarak tam panorama olmasıdır. Diğer panoramik müzelerde gökyüzü yoktur ve resim çerçevelidir. Tam panorama, her yönde panoramik olmayı ifade ediyor. Gökyüzü de kubbesel olarak kesintisiz ve resmin üst bölümünü kapatıyor. Resim tam çerçevesiz ve sınırsız... Çerçevesi ve sınırı olan bir resim, ne kadar derinlik ve üç boyut duygusu uyandırırsa uyandırсын çerçevesini ya da sınırını görebiliyorsanız, onun sizden ne kadar uzakta asılı olduğunu anlarsınız.

Projeyi Gerçekleştiren Ekip..

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yapımına 2005 yılında başlanılan projede sekiz sanatçının yoğun emeği var. Fikrin sahibi ressam ve çizgi film yönetmeni Haşim Vatandaş aynı zamanda projenin koordinatörlüğünü de yürütüyor. Ramazan Erkut (ressam-background), Yaşar Zeynalov (figürlerden sorumlu ressam), Oksana Legka (ressam), Ahmet Kaya (story-board), Hasan H.Dinçer (bilgisayar uygulama), Atilla Tunca (maket) ve Murat Efe (bilgisayar uygulama)’nin de görev aldığı bu müze, Türk sanatçısının, imkân verildiğinde neler başarabileceğinin çok açık bir kanıtı olarak önümüzde durmaktadır.

Panorama 1453 Tarih Müzesi, her gün 08,30 - 19.00 saatleri arasında gezilebiliyor. Müzeye giriş ücreti öğrencilere 3 TL, tam bilet 5 TL.

